

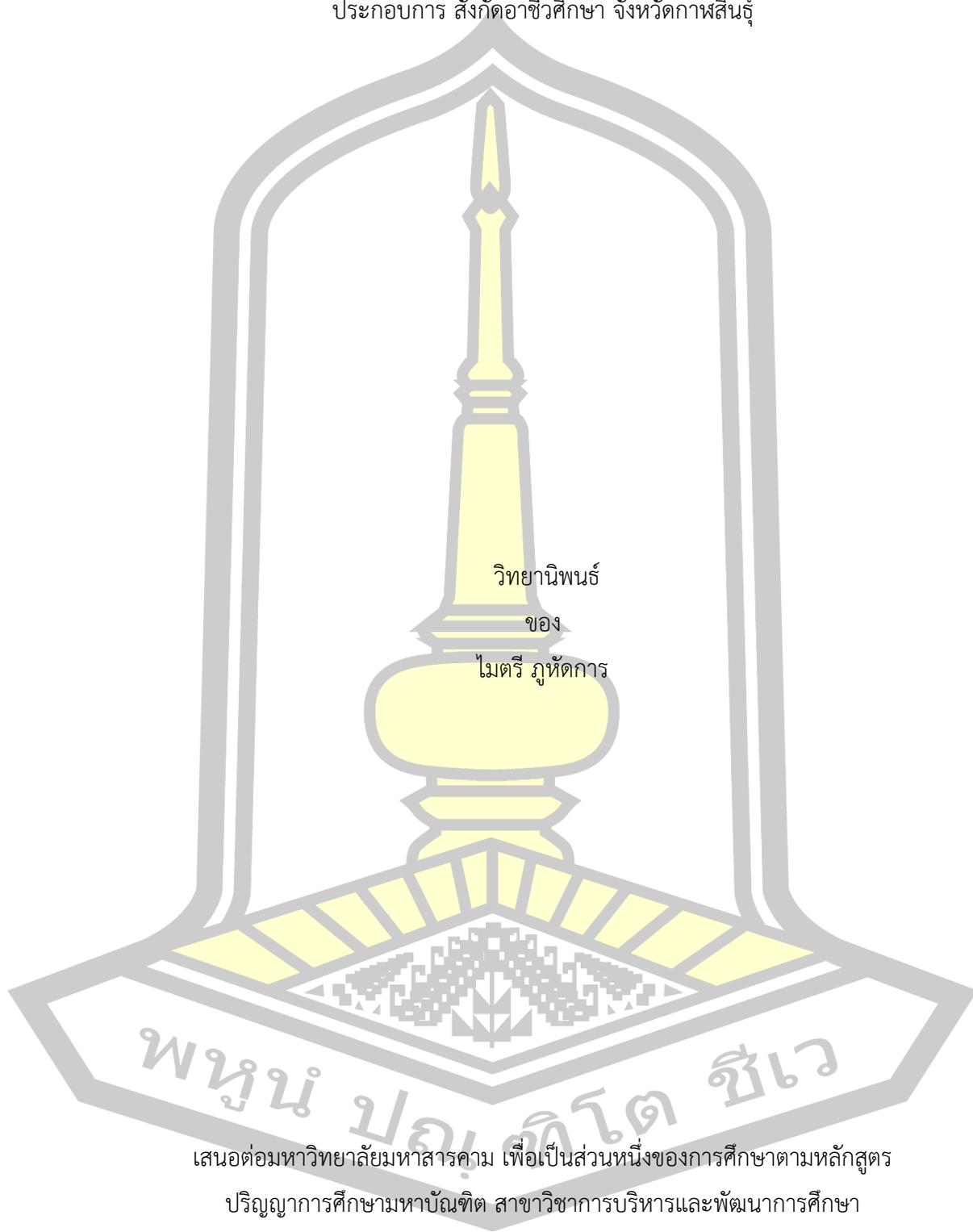
การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน
ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

วิทยานิพนธ์
ของ
ไมตรี ภูหัดการ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
เมษายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน
ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

พหุบัณฑิต ชีวะ

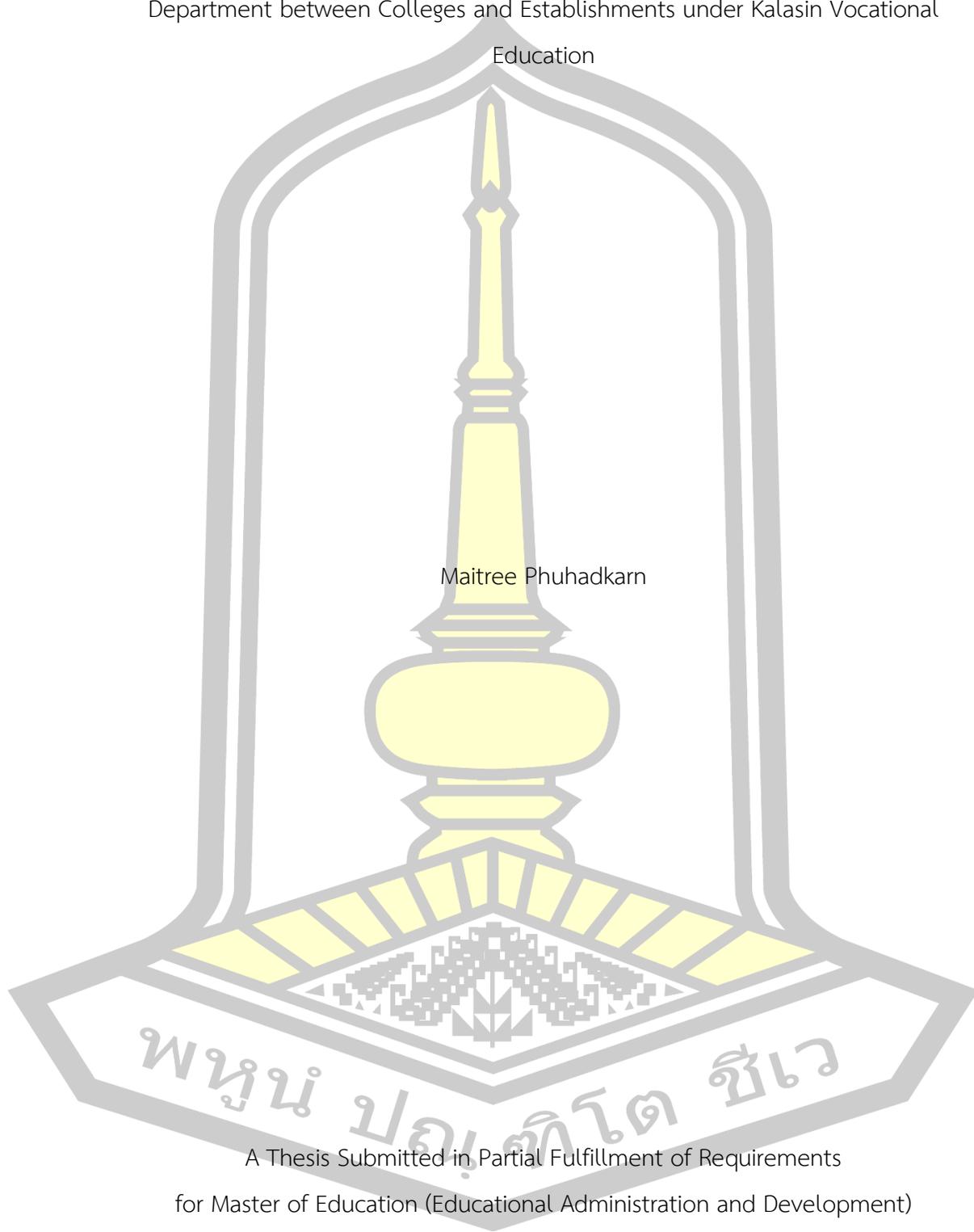
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

เมษายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Development of a Guideline for Participation in Occupation Training in Mechanics
Department between Colleges and Establishments under Kalasin Vocational
Education

Maitree Phuhadkarn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

April 2020

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายไมตรี ภูหัดการ แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ)

.....กรรมการ

(รศ. ดร. ธรินธร นามวรรณ)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. ปิยะธิดา ปัญญา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์		
ผู้วิจัย	ไมตรี ภูหัตถการ		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณม์		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม และเพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ หัวหน้างาน และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 118 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน ผู้จัดการสถานประกอบการ รวม 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินแนวทาง จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) โดยมีดัชนีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ตามลำดับ ดังนี้การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผนการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและ

สถานประกอบการ โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$) และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.59$) ประเด็นสำคัญของแนวทางการพัฒนา คือ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียนนักศึกษาออกไปฝึกอาชีพ การร่วมกันออกกระเปาะในการปฏิบัติตนในช่วงฝึกอาชีพ การร่วมกันกำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพ การร่วมกันประเมินจากพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การนิเทศการฝึกอาชีพร่วมกัน การรับรู้และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาร่วมกัน การร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพ และการปลูกจิตสำนึกในการรักษาชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ของสถาบันในการฝึกอาชีพ

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม, แผนกวิชาช่างยนต์, สถานศึกษาและสถานประกอบการ

TITLE	The Development of a Guideline for Participation in Occupation Training in Mechanics Department between Colleges and Establishments under Kalasin Vocational Education		
AUTHOR	Maitree Phuhadkarn		
ADVISORS	Associate Professor Suwat Junsuwan , Ed.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2020

ABSTRACT

This study aimed 1) to investigate the current situations, desired situations and needs of participation 2) to develop guidelines for participation of occupation training in mechanics department between colleges and establishments under Kalasin vocational Education. The sample of investigating related to the current situations, desired situations and needs of participation was 118 consisted of college administrators, teachers in mechanics department, head of affairs and the managers of establishments. The sample of development guidelines of participation comprised of 2 college administrators, 2 teachers, 8 of establishments' managers and 7 experts who evaluated the guidelines, the sample was selected by purposive sampling. The instruments used in the study consisted of 5 rating scales questionnaire, structured interview and the suitability and possibility evaluation form. The statistics used to analyze the data were mean and standard deviation.

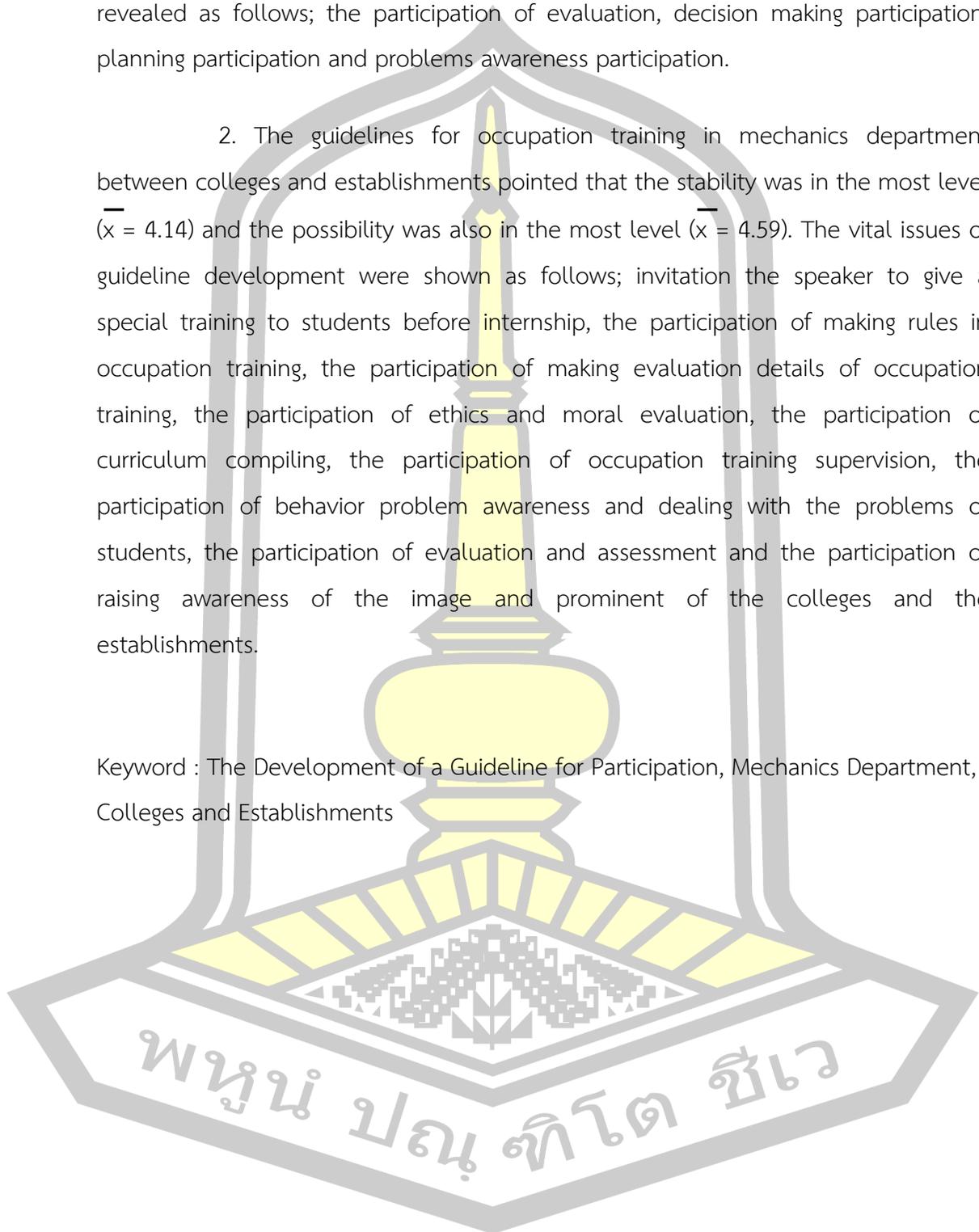
The results revealed that :

1. All aspects of the current situations of participation for occupation training in mechanics department between colleges and establishments under Kalasin vocational Education were shown in more level ($\bar{x} = 3.62$) and all aspects of

the desired situations were ranged in the most level ($\bar{x} = 4.55$). The index of needs revealed as follows; the participation of evaluation, decision making participation, planning participation and problems awareness participation.

2. The guidelines for occupation training in mechanics department between colleges and establishments pointed that the stability was in the most level ($\bar{x} = 4.14$) and the possibility was also in the most level ($\bar{x} = 4.59$). The vital issues of guideline development were shown as follows; invitation the speaker to give a special training to students before internship, the participation of making rules in occupation training, the participation of making evaluation details of occupation training, the participation of ethics and moral evaluation, the participation of curriculum compiling, the participation of occupation training supervision, the participation of behavior problem awareness and dealing with the problems of students, the participation of evaluation and assessment and the participation of raising awareness of the image and prominent of the colleges and the establishments.

Keyword : The Development of a Guideline for Participation, Mechanics Department, Colleges and Establishments

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้ และให้คำแนะนำสั่งสอนตลอดช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ขอขอบพระคุณ นายสมพงษ์ แสนบุตร ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์ นายสุระเด่น คุณ รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ นางสาวสุปราณี เทศนาเรียง ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ นางสาววดี ไชยศรีหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาคม และ นายณรงค์ มาตรา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาค้อวิทยาคม ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการ เจ้าของ หรือผู้แทนสถานประกอบการ เอกชน และภาครัฐ รวมไปถึง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคเขาวง วิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์ วิทยาลัยการอาชีพหนองกุงศรี วิทยาลัยการอาชีพคำม่วง วิทยาลัยการอาชีพห้วยผึ้ง และวิทยาลัยการอาชีพกระนวน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ขอบคุณสมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ ให้ความรัก ความหวังใย รวมทั้งนิสิตสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือ จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

คุณค่า และประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และบูรพาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรม สั่งสอน จนประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

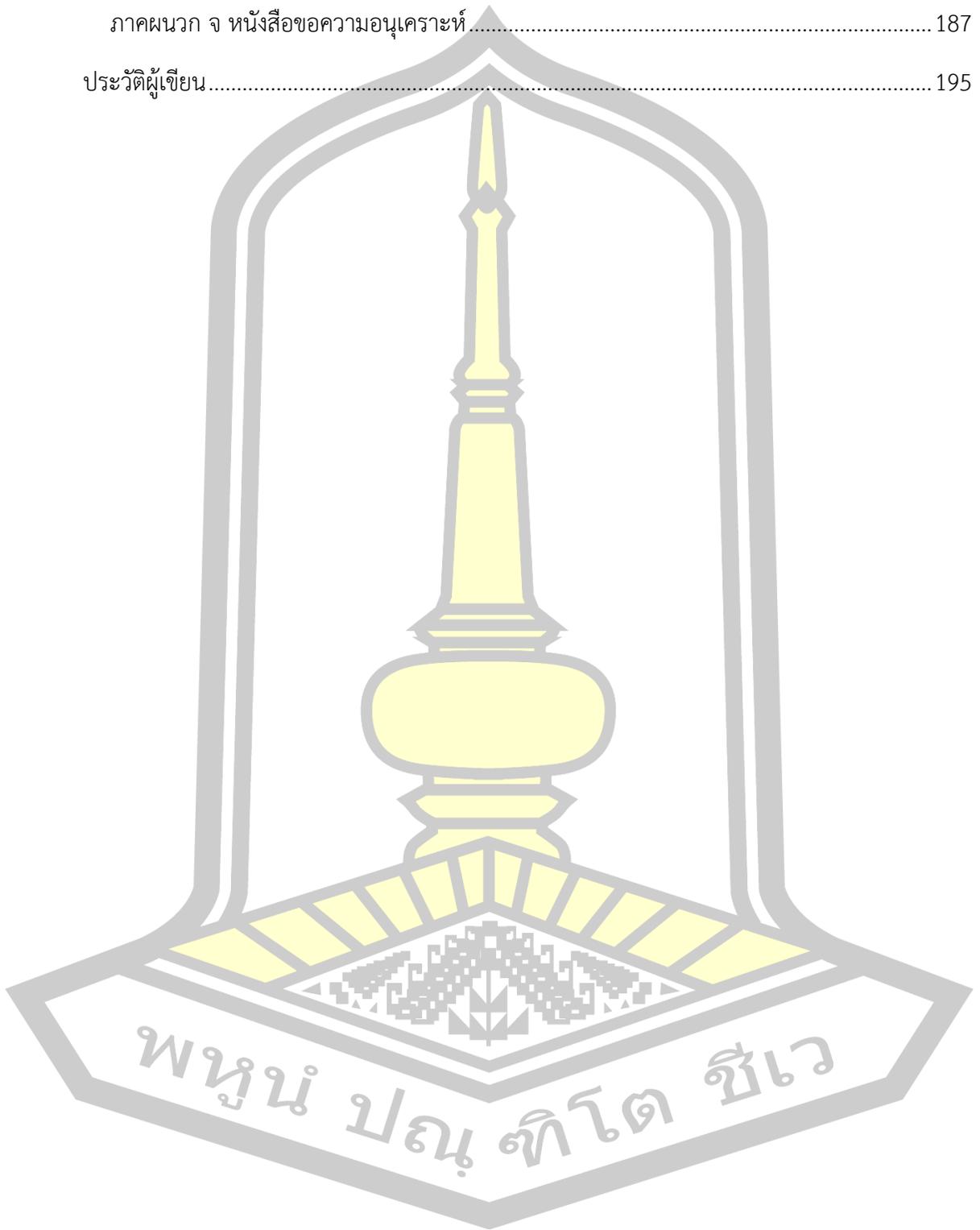
ไมตรี ภูห์ตการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
หลักการจัดอาชีวศึกษา.....	10
กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ.....	13
ประเภทวิชาของอาชีวศึกษา.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา.....	32

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	34
บทบาทของสถานประกอบการต่อการจัดการอาชีวศึกษา	68
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	70
งานวิจัยในประเทศ	70
งานวิจัยต่างประเทศ	73
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	76
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์.....	78
ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์.....	85
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	90
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	91
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	141
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	141
สรุปผล	141
อภิปรายผล.....	142
ข้อเสนอแนะ	146
บรรณานุกรม.....	148
ภาคผนวก.....	154
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	155
ภาคผนวก ข คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	172
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ให้สัมภาษณ์	180

ภาคผนวก ง ตัวอย่างภาพประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัย.....	183
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	187
ประวัติผู้เขียน.....	195

สารบัญตาราง

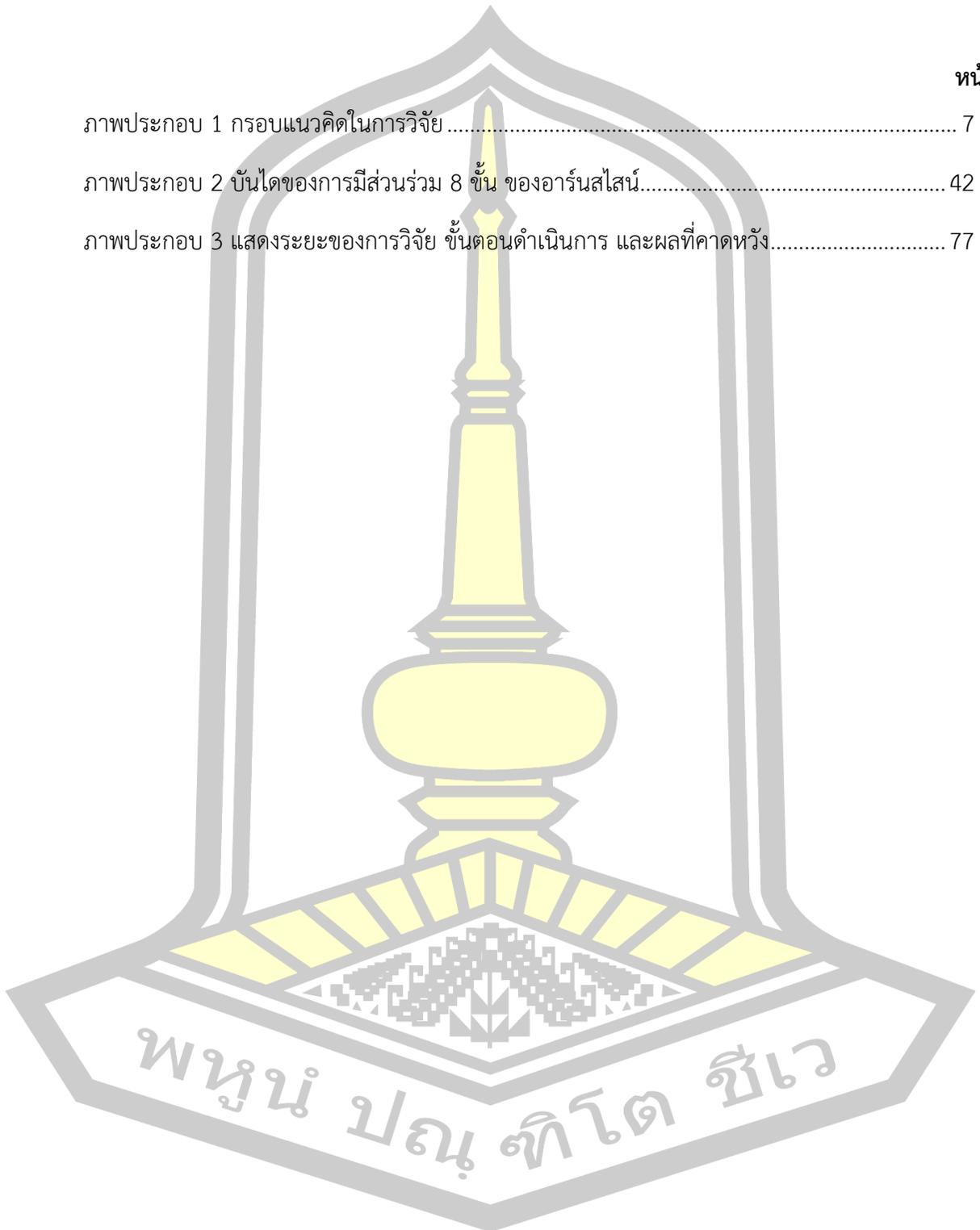
หน้า

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดองค์ประกอบการพัฒนา แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์.....	39
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	91
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน.....	92
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมและรายข้อ.....	93
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน โดยรวมและรายข้อ.....	95
ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ โดยรวมและรายข้อ.....	97
ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมและรายข้อ.....	99
ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมใน การฝึกอบรมวิชาชีพช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา โดยรวมและรายข้อ.....	101

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ รายด้าน	103
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	104
ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	105
ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	107
ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	109
ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	110
ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายข้อ	128
ตาราง 17 สรุปองค์ประกอบ ลำดับความต้องการ และแนวทางการพัฒนาทางการมีส่วนร่วมในการฝึก อาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์	136

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม 8 ขั้น ของอาร์นสไตน์.....	42
ภาพประกอบ 3 แสดงระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง.....	77

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อาเซียน นับว่าเป็นภูมิภาคที่อัตราการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วเมื่อพิจารณาจากการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อปีหรือ GDP Growth (Annual %) ระหว่างปี 2010–2014 โดยประเทศอินโดนีเซียมีอัตราการเติบโตของ GDP ร้อยละ 5.8 มาเลเซีย ร้อยละ 4.7 ฟิลิปปินส์ ร้อยละ 7.2 และสิงคโปร์ ร้อยละ 3.9 สำหรับกลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนาม พบว่า กัมพูชามีอัตราการเติบโตร้อยละ 7.4 ลาวร้อยละ 8.5 และเวียดนาม ร้อยละ 5.4 เมื่อเปรียบเทียบการเติบโตในกลุ่มประเทศอาเซียนพบว่า ลาว และกัมพูชามีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศต่อปีอยู่ในเกณฑ์สูงที่สุด ในส่วนของบรูไนและไทยนั้นพบว่า มีอัตราการเติบโตร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศค่อนข้างต่ำ โดยบรูไนมีอัตราการเติบโตร้อยละ -1.8 และไทยร้อยละ 1.8 (World Bank) ทั้งนี้อาจ เนื่องจากบรูไนและไทยประสบภาวะความถดถอยทางด้านเศรษฐกิจ การที่ประเทศส่วนใหญ่ในอาเซียนมีการเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์สูงนั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อแนวโน้มการเติบโตของเศรษฐกิจนั้นทำให้สัดส่วนของการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงาน (Labor Force Participate) ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากการประมาณการพบว่า กลุ่มประเทศ CLMV ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ และเวียดนามมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยกัมพูชาเป็นประเทศที่มีอัตราการมีส่วนร่วมของกำลังแรงงานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 83 รองลงคือ เมียนมาร์ ร้อยละ 79 ลาวและเวียดนาม ร้อยละ 78 (World Bank) ดังนั้นการขับเคลื่อนทางภาคเศรษฐกิจให้มีการเติบโตอย่างเข้มแข็งและก้าวหน้านั้นย่อมต้องพึ่งพา “ประชากรในวัยแรงงาน” ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางภาคเศรษฐกิจมากที่สุดโดยเฉพาะกลุ่มที่เพิ่งจบการศึกษาที่มีอายุประมาณ 15–24 ปี ทั้งหญิงและชาย (พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน, 2550) ดังนั้นหากประชากรที่อยู่ในช่วงวัยกำลังแรงงานมีศักยภาพและความสามารถที่ย่อมส่งผลต่อคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการเติบโตเศรษฐกิจในภูมิภาค

การอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตและพัฒนากำลังคนในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน เป็นส่วนใหญ่ ทั้งในระดับแรงงานฝีมือ (Skilled Labor) และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-Skilled Labor) ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กับการศึกษาภาคทฤษฎี ดังนั้นผู้เรียนในภาคการศึกษาระบบนี้จึงมีความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อที่จะได้เข้าสู่ตลาดแรงงานและเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ และการที่จะพัฒนาแรงงานให้มีคุณภาพได้นั้น

นอกจากจะพัฒนาทักษะทางด้านความรู้และความเชี่ยวชาญให้มีประสิทธิภาพแล้วนั้น การที่แรงงานไทยจะพัฒนาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคนั้น ทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเพิ่มศักยภาพแรงงานไทยคือ ทักษะทางด้านความสามารถทางภาษาอังกฤษ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี และทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นทักษะที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาแรงงานและเหตุผลที่การอาชีวศึกษาจำเป็นจะต้องให้ความสนใจ ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนด้านความรู้และนวัตกรรมอย่างรวดเร็ว และเกิดความท้าทายใหม่ทางด้านเทคโนโลยี นอกจากนี้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะเน้นในเรื่องของวิชาหลัก (Core Subjects) แล้วยังพบว่าไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ ดังนั้นทักษะที่มีความจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่ไปคือ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตัดสินใจ (Critical Thinking and Judgment) ความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้หลากหลายสาขาความคิดสร้างสรรค์ และความคิดแบบผู้ประกอบการ (Creativity and Entrepreneurial Thinking) การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น (Communication and Collaborating) การใช้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และโอกาสที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถรับผิดชอบด้านการเงิน สุขภาพและความเป็นพลเมืองอย่างชาญฉลาด ซึ่งทักษะดังที่กล่าวมาข้างต้นรวมเรียกว่า ทักษะด้านปัญญา (Cognitive Skills) ซึ่งเป็นทักษะที่จะช่วยในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม (สุขชาติ อุดมโสภกิจ, 2555) อย่างไรก็ตามยังพบความท้าทายเกี่ยวกับตัวผู้เรียนในระบบการศึกษาของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับในระดับโลกและอาเซียนแล้วพบว่า ตัวชี้วัดทางการศึกษาซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงาน และยังพบว่าประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ย TOEFL PBT ไม่ถึง 500 คะแนน และเป็นรองประเทศ เวียดนาม และเมียนมาร์ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายของการศึกษาไทยที่พบว่า ผู้เรียนยังขาดความรู้และทักษะทางด้านต่าง ๆ ซึ่งทักษะเหล่านี้มีความจำเป็นต่อศักยภาพและความสามารถด้านแรงงาน ดังนั้น การที่ผลลัพธ์ทางการศึกษาของไทยมีแนวโน้มต่ำกว่าประเทศอื่นก็จะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานในตลาดโลก

ด้วยความสำคัญของการฝึกอาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อเป็นการรองรับการปฏิรูปการศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของอาชีวศึกษาตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงวางแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

อาชีวศึกษา เพื่อรองรับกับเทคโนโลยีสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เช่นเดียวกับการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งสถานศึกษาอาชีวศึกษาก็ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ สถานประกอบการยังได้ประโยชน์จากการจัดการฝึกอาชีพด้วย นักเรียนเกิดความชำนาญและมีทักษะในการทำงาน ทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ ได้แรงงานที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานและทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ นักเรียนนักศึกษาปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี อันเป็นการสนับสนุนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าในปัจจุบันกระบวนการจัดการเรียนการสอน แผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา อาชีวศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และเพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งปัจจุบันมีการขยายฐานการผลิตและส่งออกชิ้นส่วนประเภทยานยนต์อย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายในการผลิต ทรัพยากรมนุษย์ด้านแรงงานที่มีคุณภาพ และยังสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในประเทศ และภายในภูมิภาคต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งเท่าทันสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงขึ้น การพัฒนาอาชีวศึกษาจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยในการเป็นประชาคมอาเซียน นับว่าเป็นการสร้างทุนมนุษย์ในภาคส่วนแรงงานให้มีศักยภาพ ซึ่งกลุ่มผู้เรียนอาชีวศึกษา เป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนภาคแรงงานและเศรษฐกิจในประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ โดยการได้รับการส่งเสริมจากสถานประกอบการ ภาครัฐบาล หน่วยงานองค์กรความร่วมมือ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ได้เข้ามามีบทบาทหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางที่ดีในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ รวมถึงทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานและการวางระบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่าการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจโลก และภูมิภาคอาเซียนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพให้มีประสิทธิภาพ

2. ได้แนวทางการมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่จะนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการฝึกอาชีพสำหรับนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตามระยะการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

โดยวิธีการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการจัดการศึกษาจากนักวิชาการ สำหรับการศึกษการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วม ในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

2. ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ จำนวน 50 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 6 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างาน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 6 คน และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 300 คน รวมประชากรทั้งหมด 392 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ จำนวน 15 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน ผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 90 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 118 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะที่ 2 แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ศึกษาวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครูผู้สอน 2 คน บุคลากร และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 8 คน ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

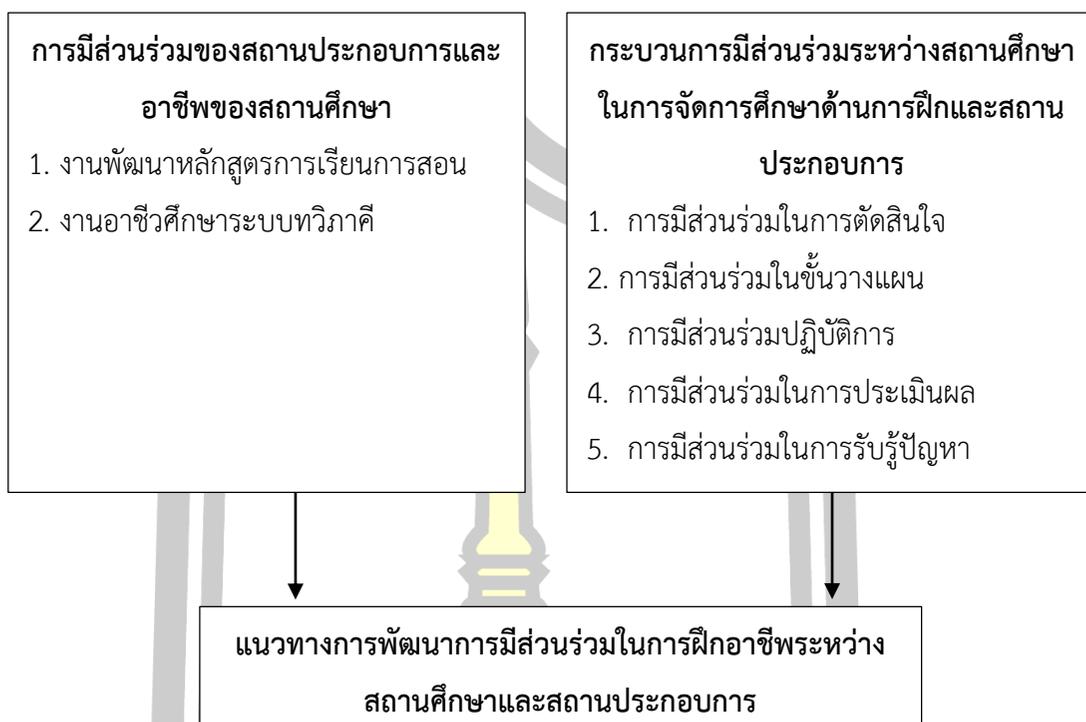
2. การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษานโยบายการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จากการสังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา โดยการยืนยันจากนักวิชาการ ได้แก่ Erwin (1976) ; โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980) ; เมตต์ เมตต์การุณจิตต์ (2547) ; ศุภนต์ สายบุญลี (2548) ; เซาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2552) ; กาญจน์ เรืองมนตรี (2554) ; และธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543) จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดออกมาเป็น 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

พหุ ประเด็น ศึกษา

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกอาชีพช่างยนต์ หมายถึง การให้หรือเพิ่มพูนความรู้ ฝีมือ และทัศนคติที่จะทำให้ ผู้รับการฝึกสามารถทำงานในสาขาอาชีพช่างยนต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีการเรียกค่าฝึกหรือ ค่าตอบแทน
2. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล ชุมชน องค์กร หรือสถานประกอบการ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเป็น 5 ด้าน ดังนี้
  - 2.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร การมีส่วนร่วมในการ พิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบ ระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียน การสอนและการฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทาง การฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและห้วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ ครูฝึก และครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม

การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ

2.2 การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน หมายถึง มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักสูตร มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผล มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การลงโทษนักเรียน นักศึกษา และมีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ

2.3 การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ หมายถึง มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมจัดหา รวบรวมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในสถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ สำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัยและรักษาวินัยในการฝึกอาชีพสร้างความอดทนและเสียสละในการฝึกอาชีพตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการบูรณาการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ และการให้และรับข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นไปอย่างสม่ำเสมอมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศโดยใช้เทคโนโลยี

2.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน และนักศึกษาประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูล เพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.5 การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา หมายถึง มีส่วนร่วมในการนำปัญหา

การใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาค่าการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

4. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนในแผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

5. สถานประกอบการ หมายถึง บริษัท ห้างหุ้นส่วน ร้านค้าที่ดำเนินกิจการจำหน่ายสินค้า ทางช่าง เครื่องจักรกล หรือจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภค ที่รับนักเรียน นักศึกษา แผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อเข้าฝึกอาชีพในช่วงปีการศึกษา 2558 เป็นต้นมา

6. ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่เป็นผู้จัดการ ของบริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือร้านค้า จำหน่ายสินค้าทางช่าง เครื่องจักรกล หรือจำหน่ายสินค้าเพื่อการอุปโภค บริโภค ที่รับนักเรียน นักศึกษา เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการของตนแผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าฝึกอาชีพในปีการศึกษา 2558 เป็นต้นมา

7. แนวทางการพัฒนา หมายถึง แนวทางที่ใช้แก้ปัญหาและความต้องการของการมีส่วนร่วมของ สถานประกอบการในฝึกอาชีพของสถานศึกษา

8. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพของแผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

9. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการฝึกอาชีพของแผนกวิชาช่างยนต์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ต้องการให้เป็นไปตามลักษณะที่วางไว้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำวิจัยถึงปัญหาและความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักเรียน นักศึกษา จากวิทยาลัยสังกัด อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา วิเคราะห์ อภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. หลักการจัดอาชีวศึกษา
2. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ
3. ประเภทวิชาของอาชีวศึกษา
4. แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

ในการจัดการอาชีวศึกษา

6. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
7. บทบาทของสถานประกอบการต่อการจัดการอาชีวศึกษา
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการจัดอาชีวศึกษา

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ธรรมชาติของงานก็เปลี่ยนไปด้วย เมื่อสองทศวรรษที่ผ่านมา คุณสมบัติที่สำคัญของคนผู้ที่ต้องการทำงาน ได้แก่ ความต้องการในการทำงาน มีผลกำลัง และแผ่นหลังที่เข้มแข็งมีความรู้ไม่มาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปสังคมเปลี่ยนไป สังคมได้ก้าวจากเกษตรกรรมสู่อุตสาหกรรม มนุษย์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และผลที่ได้รับได้แก่ แรงงานที่มีประสิทธิภาพ นั่นได้ก่อให้เกิดแรงผลักดันขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วไปโดยไม่เลือกชนชั้นงาน ส่วนมากในปัจจุบันและในอนาคตต้องใช้การฝึกอาชีพที่เป็นรูปแบบที่แน่นอน (Formal Training) และการเตรียมผู้เรียนให้มีความรองรับเป็นความรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่รัฐบาลดูแลประชาชนโดยตรง เพื่อยังชีพได้ในสังคมแต่ผลระยะยาวจะเกิดขึ้นถ้าได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการฝึกอาชีพและการศึกษาแก่ประชาชน ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยแก้ปัญหาที่สังคมประสบอยู่ได้ความเจริญทาง

เศรษฐกิจและเทคโนโลยีทำให้อาชีพมีเพิ่มมากขึ้น และเปลี่ยนไปตามกาลสมัยทำให้ทักษะ
กระบวนการประกอบอาชีพแตกต่างกันออกไป

การแบ่งวิธีการฝึกอาชีพแบบระบบ ได้แบ่งวิธีการฝึกอาชีพโดยพิจารณาในรูปของระบบ
ดังนี้

1. การฝึกอาชีพอย่างไม่เป็นแบบแผน (Information Apprentice Training)
เป็นการฝึกอาชีพแบบดั้งเดิมของบุคคลในครอบครัว การฝึกอาชีพโดยการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษสู่รุ่น
เช่น งานด้านฝีมือช่างทองศิลปกรรม การทอผ้า จักรสาน เป็นต้น
2. การฝึกอาชีพจากระบบอุตสาหกรรม (Industrial Training) เป็นการฝึกจากเจ้าของ
กิจการและผู้ประกอบการโรงงาน โดยการรับผู้ฝึกอาชีพเข้าทำงาน และฝึกความชำนาญเฉพาะด้าน
3. ฝึกอาชีพโดยจัดเป็นโรงเรียนฝึกอาชีพ โรงเรียนมีหลายประเภทวิชาชีพ เช่น
โรงเรียนสังกัดประเภทอาชีวศึกษา โรงเรียนประเภทสารพัดช่างทุกหลักสูตรเน้นการฝึกหัด โดยจัดเป็น
โรงเรียนช่างไม้ การช่างสตรี โรงเรียนช่างทอผ้า โรงเรียนสอนตัดเย็บเสื้อผ้า โรงเรียนสอนตัดผมเสริม
สวย เป็นต้น

1. ความหมายของการอาชีวศึกษา

การศึกษาเป็นระบบรวมในระบบสังคม ส่วนการอาชีวศึกษาเป็นระบบย่อยของ
การอาชีวศึกษาศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต การอาชีวศึกษาจึงเป็นการศึกษาเพื่อชีวิต
โดยมุ่งให้ผู้ได้รับการศึกษาหรือฝึกอาชีพ ฝึกอบรม ในด้านนี้ได้มีความรู้ ความสามารถในการประกอบ
อาชีพ และทักษะในการผลิต การแปรรูป และการจำหน่าย มีค่าอยู่ 2 ค่า ที่ใช้ในการศึกษาเพื่ออาชีพ
คือการอาชีวศึกษา (Vocational Education) และเทคนิคการศึกษา (Technical Education)
เป็นการมองการศึกษาที่เป็นระดับการจัดการศึกษา โดยมีความหมายของการอาชีวศึกษาก็จะแตกต่าง
จากเทคนิคศึกษา ดังนี้

1. การอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาวชิวิชาชีพในแต่ละด้านที่อาศัยความรู้ระดับเทียบเท่า
การศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคน ตั้งแต่ระดับแรงงานในกลุ่ม
ทั่วไป (Unskilled) ไปจนถึงแรงงานฝีมือ (Skilled)
2. เทคนิคศึกษา การศึกษาวชิวิชาชีพในระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความชำนาญการเฉพาะด้าน กล่าวคือ ระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และเทคโนโลยีบัณฑิต (ทลบ.) การอาชีวศึกษาจึงเป็นการศึกษา
ที่แตกต่างจากการศึกษาทั่วไปในด้านที่ว่าเป็นการศึกษา เพื่อการทำงาน และประกอบอาชีพ
ในการจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาวิชาชีพความสามารถ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
รวมทั้งการสร้างอุปนิสัยที่ดีที่จำเป็นและศรัทธาในการทำงาน

ความหมายของการอาชีวศึกษาจึงครอบคลุมระดับรวมไปจนถึงย่อย และความหมายของการอาชีวศึกษาอยู่ที่ทัศนคติของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. นักบริหารอาชีวศึกษา ให้ความหมายของอาชีวศึกษาในด้านการจัดการศึกษา เพื่อคุณภาพชีวิตในด้านการประกอบอาชีพและการทำงาน
2. ผู้บริหารโรงเรียนอาชีวศึกษา ให้ความหมายของการอาชีวศึกษาในด้านการมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพในการประกอบอาชีพในสาขาวิชานั้น ๆ
3. ครูอาชีวศึกษา ให้ความหมายการอาชีวศึกษาในด้านการศึกษาแก่ผู้เรียน โดยมุ่งความรู้และเน้นทักษะที่จะนำไปประกอบอาชีพ รวมทั้งการพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการทำงาน
4. นักเรียนหรือผู้เรียนอาชีวศึกษา ให้ความหมายการอาชีวศึกษาในด้านการศึกษาวิชาชีพสาขาวิชาตามความต้องการความถนัดของคน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพและทำงานได้

2. ปรัชญาอาชีวศึกษา

ปรัชญา (Philosophy) หมายถึง ความเชื่อ แนวคิด หลักการ ที่บุคคลมีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และจะยึดปรัชญานั้นไปสู่การวางวัตถุประสงค์ และแนวทางในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ เมื่อบุคคลทำมาหาเลี้ยงชีพ การหาเลี้ยงชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องมีวิชาชีพ การอาชีวศึกษาจึงเป็นการหาความรู้ ทักษะ เพื่อการประกอบอาชีพ การอาชีวศึกษาขึ้นอยู่กับพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ในสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างมาก ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดปัญหาทางด้านอาชีพ และความต้องการของผู้ประกอบการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นความหลากหลายของสาขาวิชาชีพนั้น ๆ การเตรียมบุคคลเพื่อจะประกอบวิชาชีพต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงด้าน ปริมาณ และคุณภาพรวมทั้งความถนัด ความสนใจที่จะเลือกอาชีพที่เหมาะสมของแต่ละบุคคลในการดำรงชีพของตน นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์กับตนเองยังต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศด้วย

3. จุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา

จุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการอาชีวศึกษาเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะความสามารถในการทำงาน และให้สามารถที่จะพัฒนาทางด้านวิชาชีพได้ จุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษาแต่ละระดับ มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียนและการทำงานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การศึกษาวิชาชีพเป็นการศึกษาที่มุ่งเพื่ออบรมวิชาชีพบางอย่างที่ต้องการโดยการฝึกฝนพิเศษแต่ด้วยเยาว์และเป็นเวลานาน การจัดการอาชีวศึกษาอาจจัดตั้งเป็นสถาบันเฉพาะ หรือจัดเพิ่มตามสาขาวิชาชีพเข้าในหลักสูตรปกติ โดยให้มีระยะเวลาเรียนต่าง ๆ ตามความจำเป็นของแต่ละสถาบันวิชาชีพ

สรุปการจัดอาชีวศึกษา (Vocational Education) หมายถึง การเตรียมบุคลากรด้านฝีมือสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ สาขาหรืองาน ตามปกตินั้นจัดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะรวมทั้งการเรียนวิชาสามัญ การฝึกปฏิบัติ และวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สัดส่วนของวิชาเหล่านั้นอาจมีได้หลากหลาย แต่ต้องเน้นภาคการฝึกปฏิบัติ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ

ตามที่มาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กำหนดให้มีคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐาน และหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ และโดยที่ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 และคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อ วันที่ 18 เมษายน 2560 ได้เห็นชอบกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้ใช้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติดังกล่าว พร้อมทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 แล้ว จึงสมควรปรับปรุงกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ และมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาในแต่ละระดับการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 วรรคหนึ่ง และมาตรา 17 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในการประชุมครั้งที่ 8/2561 เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2561 จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

1. ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562”
2. ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป ให้ใช้ประกาศนี้สำหรับการกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษา ทุกระดับคุณวุฒิ และสาขาวิชา มีคุณภาพตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ
3. ให้ยกเลิก
  - 3.1 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2546 ลงวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2556
  - 3.2 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

3.3 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

3.4 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

3.5 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2556

3.6 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพระดับปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องกลเรือ พ.ศ. 2556 ลงวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2556

4. วัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานอาชีพ หรือตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองหลักสูตรและคุณวุฒิ การศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา

5. กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วย

5.1 ระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ได้แก่

5.1.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

5.1.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

5.1.3 ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

5.2 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ประเภทวิชาและสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ

5.2.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี ภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะและมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

5.2.2 ด้านความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และหรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก

5.2.3 ด้านทักษะ หมายถึงความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้ เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้าน

กระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้และความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต หรือทักษะการปฏิบัติหรือวิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและความชำนาญในการปฏิบัติตามเกณฑ์ มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

5.2.4 ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคมในการทำงาน หรือการศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

5.3 ระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ จะต้อง มีมาตรฐาน การศึกษาครอบคลุมคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละด้าน ตามข้อ 5.2 ซึ่งคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

5.4 รูปแบบการจัดการศึกษา โครงสร้างหลักสูตร ชื่อคุณวุฒิ จำนวนหน่วยกิต ระยะเวลาในการศึกษา และการเทียบโอนผลการเรียน ต้องเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

6. ให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษาใช้กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาตินี้เป็นหลัก ในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ และให้ทำเป็นประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

7. เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ และคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทุกประเภทวิชาและสาขาวิชา ต้องเป็นไปตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ

8. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา ใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา

9. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา จัดให้มีการประเมินการประกันคุณภาพของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาหลักสูตรหรือการปรับปรุงหลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย ทุก 5 ปี สำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่ก่อนแล้ว ต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศนี้ภายใน 3 ปี นับแต่วันที่ประกาศนี้ใช้บังคับ

10. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเผยแพร่หลักสูตรแต่ละระดับ และสาขาวิชาที่ดำเนินการได้ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

11. ให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล สถานศึกษา มีหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน

12. ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามประกาศนี้ได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่จะพิจารณาวินิจฉัย และให้ถือเป็นที่สุด

คุณวุฒิการศึกษาวชิชาชีพ (General Vocational Qualifications : GVQ) มีความเป็นอิสระในการแบ่งระดับและค่านิยมของตนเอง เนื่องจากเป็นมาตรฐานของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา จึงเป็นเกณฑ์ที่จะเปรียบเทียบสมรรถนะหรือมาตรฐานช่วงชั้นกับ TVQ หรือมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพใด ๆ เท่านั้น (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และสุนี รักษาเกียรติศักดิ์, 2552)

หลักการกำหนดกรอบมาตรฐานของคุณวุฒิการศึกษาวชิชาชีพ การศึกษาวชิชาชีพเป็นกรอบสมรรถนะและมาตรฐานสำหรับผู้ผ่านการเรียนหรือการฝึกอบรมแบบฐานสมรรถนะ โดยใช้สถาบันการศึกษาหรือฝึกอบรมเป็นฐาน ทั้งนี้ สมรรถนะดังกล่าวต้องมี 3 องค์ประกอบ คือ ทักษะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ความรู้ความเข้าใจงานที่ทำและกิจนิสัยหรือเจตคติในการทำงาน ซึ่งก่อให้เกิดคุณภาพประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์ประกอบทั้งสามนี้จะต้องบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างแนบแน่น เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีสมรรถนะองค์ประกอบที่กล่าวนี้คือพิสัยการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะพิสัย พุทธิพิสัย และจิตพิสัยนั่นเอง กรอบของสมรรถนะและกรอบมาตรฐานของคุณวุฒิการศึกษา ย่อมทำให้ผู้เรียนมีสมรรถนะอย่างมีนัยสำคัญ จึงสามารถเขียนนิยามของแต่ละระดับ หรือกำหนดเป็นเกณฑ์ เปรียบเทียบสมรรถนะของแต่ละระดับได้ ดังนี้

1. คุณวุฒิการศึกษาวชิชาชีพของหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น (GVQS) เมื่อศึกษาสำเร็จหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น 30-225 ชั่วโมง เป็นหลักสูตรเปิดเสร็จในตัวที่มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการเรียนการฝึกอบรม สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ทันทีเมื่อสำเร็จหลักสูตร เริ่มจากการที่ยังไม่ได้ทำอะไรเลย ต่อมาเมื่อได้ฝึกฝนจากทักษะพื้นฐานง่าย ๆ ไปสู่ทักษะที่ยาก และซับซ้อนขึ้นเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่กำหนดของหลักสูตร ผู้เรียนก็จะมีความสามารถเพียงพอในระดับขั้นต้นของการประกอบอาชีพตามที่ตนเองได้เลือกไว้ และถ้าผ่านการประเมินก็จะได้รับคุณวุฒิ GVQS โดยจะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหรือผู้ปฏิบัติงานในขอบเขตที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและคาดคะเนได้โดยใช้ทักษะพื้นฐานและ/หรือทักษะเฉพาะรวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน GVQ2 ได้ เมื่อเรียนไปประมาณ 2 ปีการศึกษาของหลักสูตร ปวช. 3 ปี ซึ่งจะเป็นปีที่ผู้เรียนจะได้ฝึกอาชีพ โดยที่เริ่มเป็นอาชีพทั่วไป ๆ ไป ในสาขาจากรายวิชาหลักในหมวดวิชาชีพและอาจมีบางรายวิชาจากหมวดวิชาชีพพื้นฐานและหมวดวิชาชีพพื้นฐานและหมวดวิชาชีพสาขางานตาม

ความจำเป็น ซึ่งเมื่อสิ้นสุดปีที่ 2 ผู้เรียนก็จะสามารถทำอะไรเป็นชิ้นเป็นอันเริ่มต้นมีทักษะเฉพาะใน อาชีพ และถ้าผ่านการประเมินก็จะได้รับคุณวุฒิ GVO2 โดยจะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ประกอบการ อาชีพระดับฝีมือ เป็นผู้ช่วยช่างฝีมือ พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ทั่วไปที่มีความสามารถปฏิบัติงานใน ขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและต้องมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ในขอบเขตงานหลากหลาย และบริบทต่าง ๆ ที่กำหนด รวมทั้งมีความรับผิดชอบส่วนตัว หรือความเป็นอิสระ และมีการร่วมงานกับผู้อื่นโดยเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม GVO3 เมื่อเรียนได้ครบ เกณฑ์ความสำเร็จหลักสูตร ปวช. 3 ปี เป็นปีที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานตามสาขางานตามที่ตนเอง ตั้งมั่นไว้ เป็นงานที่ยากซับซ้อนและต้องใช้ฝีมือหรือทักษะ เฉพาะที่ได้จากรายวิชาในหมวดวิชาสาขา งานรายวิชาโครงการเพื่อให้เกิดทักษะการแก้ไขปัญหาและการฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อให้เกิด ประสบการณ์ในโลกอาชีพจริง เมื่อสิ้นสุดปีสุดท้ายนี้ผู้เรียนก็จะมีคุณสมบัติเพียงพอในระดับขั้นต้น ของการประกอบอาชีพระดับฝีมือตามสาขางานที่ตนเองได้เลือกเส้นทางไว้ถ้าผ่านการประเมิน ก็จะได้รับคุณวุฒิ GVO3 เมื่อครบถ้วนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา ก็จะได้รับ ประกาศนียบัตร วิชาชีพ โดยจะสามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพระดับฝีมือ เป็นช่างเทคนิค มีความสามารถปฏิบัติ งานทักษะในขอบเขตที่สำคัญและบริบทต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำที่รู้วิธีการและ วิธีดำเนินการล่วงหน้า สามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ ๆ สามารถให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาเฉพาะด้าน อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่มีส่วนร่วมและมีการประสานงานกลุ่ม หรือหมู่คณะ

2. คุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของหลักสูตรในระดับ ปวส. (GVO4-5) เมื่อศึกษามาได้ ประมาณ 1 ปีการศึกษา เป็นปีที่เริ่มเข้าศึกษาในระดับเทคนิค ซึ่งผู้เข้าศึกษาเป็นผู้มีฝีมือหรือ ทักษะอยู่แล้ว ดังนั้น การศึกษาในระดับนี้จึงเริ่มต้นเรียนรู้ในเรื่องการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจ การแสวงหาความรู้และแนวทางใหม่มาพัฒนาตนเอง รวมทั้งการประยุกต์ใช้ความรู้ ในระดับเทคนิคที่ได้จากรายวิชาหลักของหมวดวิชาชีพพื้นฐาน และจากหมวดวิชาชีพสาขาหลักของ หมวดวิชาชีพพื้นฐาน และจากหมวดวิชาชีพสาขาวิชา เมื่อสิ้นสุดปีแรกนี้ ผู้เรียนก็มีความสามารถในการ จัดการในระดับขั้นต้น และถ้าผ่านการประเมินก็จะได้รับคุณวุฒิ GVO4 โดยที่จะทำหน้าที่เป็น ผู้ช่วยช่างเทคนิค นักเทคนิค นักวิชาการ เป็นหัวหน้างานกลุ่มงาน มีความสามารถปฏิบัติงาน โดยประยุกต์ทักษะที่มีขอบเขตทั่วไปของงานหลากหลาย บางงานมีความซับซ้อนและไม่ใช่งานประจำ อีกทั้งแสวงหาความรู้ และแนวทางใหม่มาพัฒนาตนเอง โดยประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในระดับ เทคนิคตามบริบทของอาชีพที่ได้จากรายวิชาหมวดวิชาชีพสาขาวิชา รายวิชาโครงการที่ทำให้เกิด ทักษะการจัดการทรัพยากร รวมทั้งการแก้ปัญหาและการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการที่ทำให้เกิด ทักษะและประสบการณ์ในโลกอาชีพจริง เมื่อสิ้นสุดปีสุดท้ายก็จะมีคุณสมบัติเพียงพอในขั้นเริ่มต้น ของการประกอบอาชีพระดับเทคนิคตามสาขางานที่ตนเองได้กำหนดเส้นทางไว้ ถ้าผ่านการประเมินก็

จะได้รับคุณวุฒิ GVO5 และเมื่อครบถ้วนตามเกณฑ์การสำเร็จการศึกษาแล้วก็จะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยสามารถจะประกอบอาชีพอิสระหรือทำหน้าที่ในหน่วยงาน เช่น ช่างเทคนิค นักเทคนิค นักวิชาการ หัวหน้างาน กลุ่มงาน ผู้ช่วยเทคโนโลยี วิศวกร ผู้ประกอบอาชีพ มีความสามารถประยุกต์ความรู้ และทักษะในแนวทางของตนเองในการวางแผนทรัพยากรที่เหมาะสมมีส่วนร่วมพัฒนาวิธีการริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ มีความรับผิดชอบตนเองและเป็นอิสระในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนหรือในการจัดงานผู้อื่นซึ่งอาจมีส่วนร่วมที่เกี่ยวกับการวางแผน การประเมินผล และการประสานงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553)

สรุปได้ว่า กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานอาชีพ หรือตามความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษา และเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองหลักสูตร และคุณวุฒิการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา ทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยกำหนดคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับคุณวุฒิอาชีวศึกษา ประเภทวิชาและสาขาวิชาต้องครอบคลุมอย่างน้อย 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

ประเภทวิชาของอาชีวศึกษา

การอาชีวศึกษาของประเทศไทย แบ่งเป็น 5 ประเภท รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เป็นการจัดการประเภทวิชาที่มุ่งให้นักเรียน นักศึกษามีทักษะวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมที่ต้องการด้านการลงทุน การประกอบกิจการขนาดต่าง ๆ ในการผลิตที่ต้องจัดการโดยมีรูปแบบและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมมีดังนี้

1.1 เพื่อให้มีความสามารถ ประสบการณ์ด้านอุตสาหกรรม มีความรู้ในการประกอบอาชีพ การลงทุนด้านการผลิต การค้า ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย มาใช้พัฒนาอุตสาหกรรม

1.2 เพื่อให้มีโอกาสเลือกงานในสาขาอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ เจตคติ และความรู้ของตนเอง

1.3 เพื่อพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติ กิจนิสัย การทำงานที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างงาน และพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างต่อเนื่อง

1.4 เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพ สุขอนามัยทั้งทางร่างกาย และทางจิตใจ

2. ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม เป็นประเภทวิชาที่มุ่งฝึกอบรมให้นักเรียน นักศึกษา ได้เกิดความรู้ความสามารถ และทักษะด้านวิชาชีพฝีมือ ทำให้เกิดความสุขหรือภาพในการ สร้างสรรค์งานด้านฝีมือและศิลปะ มีจุดมุ่งหมายดังนี้

2.1 ให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการทางศิลปหัตถกรรม เพื่อนำไปค้นคว้า พัฒนางานศิลปหัตถกรรมของชาติให้สอดคล้องกับความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สมัยใหม่

2.2 ให้มีความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของศิลปหัตถกรรม อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้ผู้มีเจตคติที่ดีในงานศิลปหัตถกรรมนำไปพัฒนาเป็นอาชีพได้

2.3 ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างผสมผสานกับวิชาอื่น ๆ ตามสภาพสังคมเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

2.4 ให้มีลักษณะนิสัยเป็นผู้รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีคุณธรรม จริยธรรม ใช้เวลาว่าง ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

2.5 ให้สามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม และฝึกให้มีทักษะที่ชำนาญ ในวิชาศิลปะหัตถกรรม จนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประเภทวิชาคหกรรม หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยศิลปะที่เกี่ยวกับงานบ้าน ได้แก่ การเย็บปักถักร้อย การตัดเย็บเสื้อผ้า การประกอบอาหาร และการตกแต่งบ้านตลอดจนการดูแล เลี้ยงดูเด็กและคนชรา จุดประสงค์ของประเภทวิชาคหกรรม มีดังนี้

3.1 เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว และการสร้างสรรค์ครอบครัวให้พัฒนา ทุกด้าน

3.2 เพื่อให้มีความรู้ทางวิชาการ และวิชาชีพเป็นพื้นฐานในการปรับปรุง เพื่อเกิดทักษะให้มีความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงให้ทันตามเทคโนโลยีในปัจจุบัน

3.3 เพื่อให้มีความรู้ทางการออกแบบ และประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับ ความตามความนิยมของตลาด และสามารถสร้างงานให้มีประสิทธิภาพได้

3.4 เพื่อให้มีความรู้ที่เกี่ยวกับธุรกิจการค้าและธุรกิจบริการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการ ประกอบอาชีพที่ครบวงจร

3.5 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีนิสัยที่รักในการ ทำงาน รักความถูกต้อง

3.6 เพื่อให้สามารถนำความรู้ความชำนาญ ในวิชาชีพอิสระประกอบอาชีพส่วนตัว หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ส่วนรวม และสังคม

4. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม เป็นการจัดการประเภทวิชา ด้านการค้าขาย ธุรกิจ รวมทั้งการประกอบอาชีพอื่น ๆ ในเชิงธุรกิจ และบริการ มีจุดประสงค์ดังนี้

4.1 เพื่อให้มีความสามารถ มีประสบการณ์ทางด้านธุรกิจ และความรู้ ในการประกอบอาชีพนักบัญชี นักขาย เลขานุการ บริการธุรกิจโรงแรม บริการธุรกิจสถานพยาบาล ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 เพื่อให้มีความสามารถ ประสบการณ์และความรู้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และมีประสิทธิภาพรักในการทำงาน

4.3 เพื่อให้มีโอกาสเลือกงานอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถ เจตคติ และความรู้ ของตนเอง ในการประกอบอาชีพ

4.4 เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เจตคติ กิจนิสัย การทำงานที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างงานพัฒนางานอาชีพธุรกิจ และอาชีพส่วนตัวได้อย่างเต็มศักยภาพ

4.5 เพื่อส่งเสริมบุคลิกภาพ มีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ

4.6 เรียนรู้ และเกิดความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ โลกปัจจุบัน รักและหวงแหนในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม เป็นประเภทวิชาที่มุ่งเน้นด้าน การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การประมง ป่าไม้ และวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวกับการเกษตร การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

5.1 เพื่อให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพโดยตรง และเปิดโอกาสให้เลือกเรียน โดยเสรีตามความถนัด ความสนใจ ของตนเอง และความต้องการของตลาดแรงงาน

5.2 เพื่อให้มีความสามารถนำความรู้ออกไปประกอบอาชีพด้วยความมั่นใจ รวมทั้ง การมีความสามารถในการผลิต การบริโภค การบริการ การจำหน่ายและการจัดการผลผลิต

5.3 เพื่อให้เกิดทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพในเชิงธุรกิจ อุตสาหกรรม การผลิต ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่

5.4 เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง

5.5 เพื่อให้รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีความขยันอดทน และประหยัดอดออม

5.6 เพื่อให้มีความสำนึกรัก และหวงแหนในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สรุป การอาชีวศึกษาของประเทศไทย แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประเภทวิชาช่าง อุตสาหกรรม เป็นการจัดการประเภทวิชาที่มุ่งให้นักเรียน นักศึกษามีทักษะวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมที่ต้องการ ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม เป็นประเภทวิชาที่มุ่งฝึกอบรมให้เกิดความสุนทรีย์ภาพในการสร้างสรรค์งานด้าน ฝีมือ และศิลปะ ประเภทวิชาคหกรรม ที่ว่าด้วยศิลปะที่เกี่ยวกับงานบ้าน

ประเภทวิชาพาณิชยกรรม เป็นการจัดการประเภทวิชาด้านการค้าขายธุรกิจ และประเภทวิชาเกษตรกรรม เป็นประเภทวิชาด้านการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การประมง ป่าไม้ และวิชาชีพอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา

ในการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทั่วไป

การอาชีวศึกษามาจากรากศัพท์ 2 คำ คือ คำว่า อาชีวะ หรืออาชีพ กับคำว่า ศึกษา เมื่อรวมกันเข้าเป็นอาชีวศึกษา ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของอาชีวศึกษาว่า หมายถึง การศึกษาที่มุ่งไปทางช่างฝีมือ ส่วนในภาษาอังกฤษมีคำที่มีความหมายตรงกับอาชีวศึกษาหลายคำ เช่น Vocational Education, Technical Education และ Technical and Vocational Education เป็นต้น แต่ละคำมีความหมาย ดังนี้

Vocational Education หมายถึง โปรแกรมการศึกษาที่มีระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกอบรมบุคคลออกไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือที่มีงานทำอยู่แล้วให้มีฝีมือแรงงานในระดับที่สูงขึ้น

Technical Education หมายถึง การศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้านเทคนิค หรือวิธีการปฏิบัติการทางเทคนิคและทักษะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นช่างเทคนิค ซึ่งโดยปกติมีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายแต่ไม่ถึงระดับปริญญา

Technical and Vocational Education หมายถึง การจัดการศึกษาวิชาชีพ เฉพาะอย่าง ในระดับมัธยมศึกษาหรือระดับวิทยาลัยชุมชน (Community College) และระดับสถาบันเทคนิค (Technical Institute)

ในส่วนของนักวิชาการไทยมีหลายคนที่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของการอาชีวศึกษาไว้หลายคน เช่น

ภิญโญ สาร (2523) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาชีพที่จะนำไปประกอบวิชาชีพทุกชนิดเพื่อดำรงชีวิต โดยมีโรงเรียนหรือสถาบันศึกษา และครูเป็นผู้สอน โดยมีผู้สนับสนุนและควบคุมให้ตรงกับความต้องการของสังคม และครูเป็นผู้สอน มีผู้สนับสนุน และควบคุมให้ตรงกับความต้องการของสังคม ตลาดแรงงานและสถานประกอบการ

วิเวก ปางพุฒิพงษ์ (2523) ได้กล่าวถึงอาชีวศึกษาว่า เป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งให้ การศึกษา และฝึกอบรมกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม ซึ่งอาจดำเนินการได้ทั้งในระบบโรงเรียน ซึ่งมีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาอบรมที่แน่นอน และการจัดดำเนินการนอกระบบโรงเรียน เช่น การอบรมจากการทำงาน โรงงานหรือ สถานประกอบการทั้งในส่วนราชการ และเอกชนก็ได้

วิรัช กุมาทมาศ (2528) กล่าวว่า การอาชีวศึกษาเป็นกระบวนการจัดการศึกษา เพื่อเตรียมบุคคลให้มีอาชีพในอนาคต และเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้วให้มีความเจริญก้าวหน้าใน อาชีพของตนหรือเพื่อเปลี่ยนอาชีพใหม่ที่เห็นว่าดีกว่า

ธีรวุฒิ บุญยโสภณ (2536) ได้กล่าวว่า การอาชีวศึกษาเป็นการเตรียมทรัพยากร มนุษย์ที่มีคุณภาพสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพหนึ่ง โดยจัดกระบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ ให้สูงขึ้น ประกอบด้วยด้านทักษะ หรือความชำนาญ (Psychomotor Domain) ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านเจตคติ (Affective Domain) เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพที่ตนเองเลือกเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

สรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตหรือเพื่อยกระดับทักษะฝีมือที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพ โดยเน้นการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาหรือต่ำกว่าวิชาชีพในศาสตร์สาขาต่าง ๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการกำลังคนในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมในระดับต่าง ๆ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นช่างฝีมือที่ ผ่านกระบวนการจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่ได้จัดตั้งขึ้น เป็นการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพหนึ่ง โดยจัดเป็นกระบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนา และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านทักษะหรือความชำนาญ ด้านความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี

โดยทั่วไปแล้วการจัดการอาชีวศึกษามีปรัชญาในการจัดอยู่ 2 แนวทาง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ, 2543) แนวทางแรกเป็นแนวทางที่อาศัยปรัชญา ด้าน เศรษฐศาสตร์เป็นฐานคิด แนวทางนี้มองว่าการจัดการอาชีวศึกษาจะต้องอาศัยหลักทาง เศรษฐศาสตร์ในด้านประสิทธิภาพของการจัดการความ คุ่มทุน คุ่มค่า ในการใช้ทรัพยากร และสามารถตอบสนองความต้องการกำลังคนของภาคตลาดแรงงานได้เป็นสำคัญอีกส่วนหนึ่ง แนวทางหนึ่งนั้นเป็นแนวทางที่อาศัยปรัชญา ด้านสังคมศาสตร์มาเป็นฐานคิด ซึ่งจะให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาที่ต้องให้เกิดความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส ต่าง ๆ ในสังคม ในทางปฏิบัติแม้ว่าจะต้องยึดทั้ง 2 แนวทาง มาเป็นหลักในการจัดการอาชีวศึกษา ในสัดส่วนที่ไม่เท่ากันในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศไทยนั้นให้ความสำคัญกับทั้ง 2 แนวทาง

ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่การจัดการอาชีวศึกษาในภาคเอกชนจะเน้นแนวทางในด้านเศรษฐศาสตร์มากกว่า ส่วนในภาครัฐจะเน้นทั้ง 2 แนวทาง กล่าวคือ ต้องให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุน สามารถตอบสนองความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยตอบสนองความต้องการของชุมชน สามารถตอบสนองความต้องการกำลังคนในตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคมไม่สูญเสียเปล่า โดยมองในด้านการฝึกทรัพยากร กำลังคนที่มีคุณภาพเข้าสู่อาชีพให้สัมพันธ์กับตลาดแรงงาน และพิจารณาถึงการให้ “งานหาคนมากกว่าให้คนหางาน” ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียเปล่าในการลงทุน ด้านการศึกษาและเกิดปัญหาการว่างงานตามมา ดังนั้นปรัชญาการศึกษาอาชีวศึกษาจึงเป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาเพื่อฝึกวิชาชีพเพื่อการดำรงชีวิตหรือเป็นการเตรียมคนเพื่อการอยู่รอดในสังคมไทย โดยการฝึกฝนและพัฒนากำลังคนให้เป็นช่างฝีมือและช่างเทคนิคที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา มีระเบียบวินัย เป็นพลเมืองดีของสังคม

นอกจากนั้นจะต้องให้มีความสอดคล้องกับความต้องการกำลังในตลาดแรงงาน ซึ่งจะส่งผลต่อความต้องการต่อประกอบอาชีพของบุคคล โดยคำนึงถึงอุปสงค์และอุปทานเป็นสำคัญ เพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ, 2543)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น

มีต้นแบบมาจาก Prosser and Allen (1925) ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกงานด้านการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาให้ก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรกำลังคนเพื่ออุตสาหกรรม จึงได้เสนอแนวคิดหลักการจัดการอาชีวศึกษาไว้ 15 ประการ มีดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการจัดการอาชีวศึกษาจะแปรผันกับสภาพแวดล้อมที่ผู้เรียนได้รับการฝึก ซึ่งจำลองสภาพแวดล้อมจริงที่ผู้เรียนต้องประสบก่อนสำเร็จการศึกษา และออกไปประกอบอาชีพ
2. การฝึกอาชีพจะมีประสิทธิผลก็ต่อเมื่อการศึกษาระทำในลักษณะเดียวกันกับที่ใช้ในการปฏิบัติงานจริงในอาชีพนั้น ประสิทธิผลของการอาชีวศึกษาจะมีการแปรผันกับการฝึกอาชีพรายบุคคลโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มินิสัยในการคิดเป็น และทำเป็นสำหรับอาชีพนั้น
3. ประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษาจะแปรผันกับการจัดให้ผู้ฝึกอาชีพรายบุคคลได้ใช้ความสนใจ ความถนัด และใช้สมองของตนอย่างเต็มที่
4. การฝึกอาชีพที่มีประสิทธิผลของช่างในแต่ละอาชีพ จะสามารถจัดให้แก่กลุ่มที่ต้องการและได้ประโยชน์จากการฝึกเท่านั้น
5. การฝึกอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพจะแปรผันกับการฝึกประสบการณ์เฉพาะอย่างหลายครั้ง เพื่อสร้างพฤติกรรมของนักเรียนที่ถูกต้องในการฝึกทักษะ รวมทั้งพฤติกรรมที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการหางานทำ

6. การฝึกอาชีพจะมีประสิทธิผลได้ต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ซึ่งจำเป็นต้องมีประสบการณ์วิชาชีพสูงในการประยุกต์ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน

7. ในแต่ละอาชีพ ผู้สอนต้องมีความสามารถในการผลิตช่างที่มีมาตรฐานของการผลิตไว้ ถ้าการอาชีวศึกษาไม่สามารถจัดได้ถึงขั้นนี้แล้วก็จะไม่มีประสิทธิผล

8. การจัดการอาชีวศึกษาต้องตระหนักถึงสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันและต้องดำเนินฝึกทักษะรายบุคคล เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงานนั้น

9. การสร้างนิสัยของนักเรียนในการปฏิบัติงาน จะได้ผลก็ต่อเมื่อนักเรียนได้ฝึกทำงานจริงในโรงงาน ไม่ใช่ฝึกแต่แบบฝึกหัดหรือฝึกแบบลองผิดลองถูกในสถานศึกษาเท่านั้น

10. แหล่งข้อมูลของเนื้อหาสาระที่เชื่อถือได้ของการฝึกทักษะเฉพาะในแต่ละอาชีพจะมาจากแหล่งเดียวกันเท่านั้นคือ จากประสบการณ์ของผู้ชำนาญงานอาชีพนั้น

11. ในแต่ละอาชีพจะมีเนื้อหาวิชาอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นวิชาปฏิบัติของอาชีพนั้นโดยเฉพาะและไม่มีคุณค่าในทางปฏิบัติสำหรับอาชีพอื่น

12. การอาชีวศึกษาจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อให้บริการหรือตอบสนองความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยวิธีการที่กลุ่มบุคคลนั้นได้รับประโยชน์มากที่สุด

13. การอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะแปรผันตามวิธีการสอน และมีความสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยพิจารณาลักษณะพิเศษของกลุ่มผู้เรียน

14. การบริหารอาชีวศึกษาจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อมีการจัดการศึกษาในลักษณะการจัดที่ยืดหยุ่นได้แทนที่จะใช้มาตรฐานที่ตายตัวเกินไป

15. ในขณะที่รัฐพยายามลดค่าใช้จ่ายต่อหัวในการฝึกอาชีพ แต่ก็ต้องใช้งบประมาณขั้นต่ำจำนวนหนึ่งที่พอเพียงในการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิผลได้ ดังนั้นถ้ารัฐไม่สามารถสนับสนุนงบประมาณขั้นต่ำในการฝึกได้ก็ไม่ควรให้มีการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาขึ้นมา

แนวคิดของทั้ง 15 ข้อดังกล่าว มุ่งที่การจัดการอาชีวศึกษาให้สามารถฝึกทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความชำนาญขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ ดังนั้นสถาบันอาชีวศึกษาจึงต้องพิจารณาถึงความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ครูผู้สอน อุปกรณ์ช่วยสอน วัสดุฝึก เครื่องมือเครื่องจักร สถานที่ฝึกอาชีพทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาและเทคนิคบรรลุตามเป้าหมายได้ (ธีระวุฒิ บุญยโสภณ, 2536)

2. การจัดการอาชีวศึกษาของไทย

2.1 ความเป็นมาและพัฒนาการของการอาชีวศึกษาไทย

แนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาภาครัฐมีมาตั้งแต่ยุคสมัยที่ประเทศไทยเริ่มมีอาชีพที่ทำคือหัตถกรรมมากขึ้น นอกเหนือจากอาชีพกสิกรรม ประเทศไทยเริ่มมีการจัดการอาชีวศึกษา

ที่เป็นระบบและมีรูปแบบในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระยาวิสุทธิ
สุริยศักดิ์ จัดทำแผนโครงการศึกษา พ.ศ. 2441 ขึ้น เพื่อส่งเสริมวิชาชีพรู แพทย์ กฎหมาย
และแผนที่ขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 กระทรวงธรรมการ ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ประเภท คือ
โรงเรียนสามัญศึกษาได้กลายเป็นโรงเรียนวิสามัญอาชีวศึกษา และในปี พ.ศ. 2453 ได้จัดตั้งโรงเรียน
พานิชการขึ้นที่วัดมหาพฤฒารามและที่วัดราชบูรณะ

พ.ศ. 2455 ได้จัดให้มีงานแสดงศิลปหัตถกรรมของนักเรียนเป็นครั้งแรก
ในครั้งนั้นที่โรงเรียนกุหลาบวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมและจูงใจให้เยาวชนเรียนศิลปหัตถกรรมให้มากขึ้น
เพื่อนำไปประกอบอาชีพและได้เปิดโรงเรียนเฉพาะช่างเท่านั้น

พ.ศ. 2476 ตั้งโรงเรียนพาณิชยการแผนกสูงขึ้นเป็นแห่งแรกที่โรงเรียนสาวภา
ชื่อว่า โรงเรียนพาณิชยการตั้งวิทยาลัยสาวภาและในปีต่อมา พ.ศ. 2477 ได้มีการตั้งโรงเรียนประถม
พาณิชยการในส่วนภูมิภาคอีกหลายจังหวัด เช่น ที่ภูเก็ต ปัตตานี ตรัง ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสาคร
ชลบุรี แพร่ นครราชสีมา และเชียงใหม่

พ.ศ. 2481 ได้มีการยุบเลิกกรมการศึกษาธิการและจัดตั้งกรมใหม่ขึ้นมา 2 กรม
คือ กรมสามัญศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาสายสามัญ และกรมวิชาการมีหน้าที่จัดการศึกษาสายอาชีพ

พ.ศ. 2482 กรมวิชาการแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กอง คือ สำนักงาน
เลขานุการ กรมกองตำรา กองสอบไล่และกองอาชีวศึกษา และได้เปลี่ยนชื่อเป็นกรมอาชีวศึกษา
ในปี พ.ศ. 2484 มีการจัดตั้งกองโรงเรียนขึ้นเพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนอาชีวศึกษา
โดยตรง

พ.ศ. 2494 มีการกำหนดแผนการศึกษาชาติขึ้นใหม่ ได้แบ่งระดับการจัด
อาชีวศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษาชั้นสูง

พ.ศ. 2495 ได้จัดตั้งวิทยาลัยเทคนิคขึ้นที่กรุงเทพฯ เป็นแห่งแรกของประเทศไทย
และในปีต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนช่างกล ช่างก่อสร้าง และโรงเรียนพานิชการขึ้นอีกหลายแห่ง
และได้ขยายไปสู่ภูมิภาค

พ.ศ. 2497 ตั้งวิทยาลัยเทคนิคแห่งแรกที่ภาคใต้ คือ จังหวัดสงขลา

พ.ศ. 2499 ตั้งวิทยาลัยเทคนิคที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ
จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. 2500 ตั้งวิทยาลัยเทคนิคที่ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่

ต่อมาการอาชีวศึกษาได้พัฒนามาโดยลำดับจากการช่วยเหลือองค์การต่าง ๆ และต่างประเทศ เช่น
องค์การ SEATO ได้ช่วยเหลือในการปรับปรุงโรงเรียนช่างไม้ 18 แห่ง ให้เป็นโรงเรียนการช่าง

พ.ศ. 2502 ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลเยอรมัน จัดตั้งโรงเรียนสารพัดช่าง
เพื่อทำการสอนหลักสูตรระยะสั้น ปี พ.ศ. 2509 องค์การยูนิเซฟได้ให้ความช่วยเหลือปรับปรุงโรงเรียน

การช่างสตรี 35 แห่ง และให้รวมเข้ากับโรงเรียนการช่างชายในจังหวัดเดียวกันกับการพัฒนาและเปิดสอนระดับ ปวส. ได้เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2510 จากโครงการเงินกู้เพื่อปรับปรุงสถานศึกษา 25 แห่ง ให้เปิดสอนระดับ ปวส. และในปี พ.ศ. 2512 ได้ยกฐานะโรงเรียนพาณิชยการพระนครเป็นวิทยาลัยพาณิชยการพระนครเป็นแห่งแรก

พ.ศ. 2514 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าขึ้น โดยทำการรวมวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา 4 แห่ง คือ วิทยาลัยเทคนิคธนบุรี วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคมนนทบุรี และวิทยาลัยการก่อสร้างเข้าด้วยกัน มีอธิการบดีเป็นผู้บริหารงานในสถานศึกษา มีฐานะเป็นกรมหนึ่งในกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2517 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าได้ออนสังกัดจากกระทรวงศึกษาธิการมาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และจัดการอาชีวศึกษาระดับ ปวช. จนถึงปริญญาเอก เฉพาะที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

พ.ศ. 2518 ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ทั่วประเทศมี 29 วิทยาเขต เปิดสอนระดับ ปวช. จนถึงปริญญาตรี กรมอาชีวได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานะของสถานศึกษาโดยรวมโรงเรียนทุกประเภทในจังหวัดเดียวกันเข้าด้วยกันตั้งชื่อเป็นวิทยาลัยอาชีวศึกษาต่อท้ายด้วยชื่อจังหวัด จัดทำเสร็จเมื่อ ปี พ.ศ. 2522

พ.ศ. 2523 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าศึกษาต่อเป็นระยะเวลา 2 ปี และมีการจัดตั้งวิทยาลัยการอาชีพขึ้นที่จังหวัดมุกดาหาร และแม่ฮ่องสอนในปี 2531

พ.ศ. 2532 ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลเยอรมัน เพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และในปี พ.ศ. 2532-2533 UNDP ได้ให้ความช่วยเหลือจัดตั้งสถาบันพัฒนาครูอาชีวศึกษา

พ.ศ. 2533 ประเทศไทยได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ในการพัฒนาด้านอาชีวศึกษา เช่น รัฐบาลเดนมาร์กได้ให้เงินกู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาเกษตร เยอรมัน อังกฤษ อิตาลี ช่วยเหลือสถานศึกษาด้านอุตสาหกรรม เป็นต้น

พ.ศ. 2535-2539 มีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีก 93 แห่ง โดยเฉพาะวิทยาลัยการอาชีพ ซึ่งตั้งขึ้นในระดับอำเภอ 60 แห่ง วิทยาลัยสารพัดช่าง 33 แห่ง เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันเป็นส่วนราชการหนึ่งโดยการบริหารของกรมอาชีวศึกษา และกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กรมอาชีวศึกษาจัดและส่งเสริมการศึกษาวิชาชีพในระดับปริญญาตรี อนุปริญญา ประกาศนียบัตร

หลักสูตรระยะสั้น และหลักสูตรพิเศษ รวมถึงพระราชบัญญัติการจัด การศึกษาในสถาบันเทคโนโลยี ปทุมวัน

พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้สถาบันเทคโนโลยีปทุมวันมีอำนาจจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถานศึกษาที่จัดหลักสูตรระดับ ปริญญาตรี เทียบเท่า ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี ในการเปิดสอนเป็นไปตามเกณฑ์มหาวิทยาลัยที่กำหนดในปี 2542 รัฐบาลไทยได้รับเงินกู้จากรัฐบาลเดนมาร์กเพื่อพัฒนาอาชีพเกษตร ตามโครงการปรับปรุงรูปแบบโครงสร้างสถานศึกษาเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่ม ความรู้ ทักษะปฏิบัติ และจัดหาเครื่องมือ-อุปกรณ์ เครื่องจักรกล และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ในการผลิตสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร รวมถึงการขยายผลให้แก่เกษตรกร ท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาบุคลากรหลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษาทางการเกษตร การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การเทียบโอนหน่วยกิตสะสม การขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน และการพัฒนา บุคลากร ครู อาจารย์อาชีวศึกษา ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมถึงต่างประเทศ (กรมอาชีวศึกษา, 2542) ซึ่งกรมอาชีวศึกษาได้เปลี่ยนโครงสร้างเป็นสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการตั้งแต่วันที่ 7 กรกฎาคม 2546

2.2 ประเภทและระดับการศึกษาของการอาชีวศึกษาของไทย

ปัจจุบันการอาชีวศึกษาของไทยมีทั้งส่วนที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาของรัฐ และเอกชนภายใต้การกำกับควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการทั้งที่เป็นโรงเรียนและวิทยาลัยจัดการอาชีวศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี อยู่ 2 ระดับ คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 7 ประเภทวิชา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 9 ประเภทวิชา ดังนี้

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นหลักสูตรที่รับผู้จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าเข้าศึกษา ใช้ระยะเวลาการศึกษา 3 ปี มี 7 ประเภทวิชา ได้แก่ ประเภท วิชาพาณิชยกรรม ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอประเภท วิชาศิลปกรรม ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเภทวิชาคหกรรม และประเภทวิชา เกษตรกรรม (กรมอาชีวศึกษา, 2546)

2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เป็นหลักสูตรที่รับผู้จบ การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าเข้าศึกษาใช้ระยะเวลา 2 ปี มี 9 ประเภทวิชา ได้แก่ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ประเภทวิชาศิลปกรรม ประเภทวิชาคหกรรม ประเภทวิชาเกษตรกรรม ประเภทวิชาประมง ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และ ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กรมอาชีวศึกษา, 2546)

2.3 ความพยายามในการพัฒนาการอาชีวศึกษาไทย

การพัฒนาปรับปรุงการอาชีวศึกษาของไทยจากอดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนาปรับปรุงมาโดยตลอด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 จนถึงปัจจุบันการพัฒนาปรับปรุงการศึกษานี้เป็นการจัดการอาชีวศึกษาภาครัฐซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศและองค์การต่าง ๆ เช่น SEATO, UNDP, UNESCO, International Labour Organization และ Overseas Economic Cooperation แห่งประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น เพื่อพัฒนาการอาชีวศึกษาของไทยมาโดยตลอด ทำให้การจัดการอาชีวศึกษาภาครัฐของไทยพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2452 ทั้งในเขตนครหลวงและภูมิภาค ซึ่งนับเป็นความพยายามครั้งแรก ในการให้บุคคลในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในหัวเมือง แต่ไม่ปรากฏ เป็นหลักฐานว่าการดำเนินการประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร ต่อมาในปี พ.ศ. 2461 รัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์เป็นครั้งแรก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2541) แม้ว่ารัฐจะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมจัดการอาชีวศึกษามา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 แล้ว แต่การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาโดยภาคเอกชนยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนจนล่วงเลยมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ด้านการพัฒนาอาชีวศึกษาได้มีการส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษามากขึ้น เน้นการผลิตกำลังคนให้ได้คุณภาพเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยบรรจุโครงการที่สำคัญๆ และส่งเสริมการจัดตั้งโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน ต่อมาในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีวัตถุประสงค์เร่งการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) โดยมีนโยบายดังต่อไปนี้

1. ประสานการกำหนดนโยบายการวางแผนและดำเนินการอาชีวศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ
2. ปรับปรุงหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนวิชาชีพให้เบ็ดเสร็จในตัวเอง
3. เร่งผลิตปรับปรุงคุณภาพของครูอาชีวศึกษาให้ประสานงานและสอดคล้องกันระหว่างหน่วยผลิตและหน่วยใช้
4. เร่งปรับปรุงมาตรฐานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นและอยู่ในระดับใกล้เคียง
5. ขยายการศึกษาวินิจฉัยให้กว้างขวางขึ้น
6. ส่งเสริมและพัฒนาการอาชีวศึกษาเกษตรระยะสั้น

7. ให้สถานศึกษาหาทางร่วมมือกับวงการธุรกิจอุตสาหกรรม

และสถานประกอบการเอกชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกอาชีพ และสนองความต้องการซึ่งกันและกัน

8. รัฐกำหนดมาตรการให้รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอาชีพ

9. ส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาให้มากขึ้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 มีการดำเนินการเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ควบคุมไปกับการขยายการจัดการทางการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพอิสระ และยังร่วมมือกับธุรกิจอุตสาหกรรมและสถานประกอบการของเอกชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมกับภาครัฐและเอกชนพัฒนาการศึกษาเพื่ออาชีพ (กรอ.พอ.) ขึ้น การจัดการศึกษากับภาคเอกชน แม้จะเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐและการระดมทรัพยากรจากภาคเอกชนมาช่วยจัดการก็ตาม แต่จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาของเอกชนส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นธุรกิจที่หวังผลตอบแทน บางครั้งทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ทั้งในด้านโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและคุณภาพการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะเลือกเรียนในสถานศึกษาของ เอกชนที่มีคุณภาพสูง ส่วนผู้ที่มีฐานะด้อยกว่าก็ต้องไปศึกษาในสถานศึกษาของเอกชนที่ด้อยคุณภาพสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนหลายแห่งยังมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากยังมีอุปกรณ์การเรียนการสอน และครูที่มีคุณสมบัติไม่เพียงพอ นอกจากนี้การส่งเสริมหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชนจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการนิเทศการศึกษาหรือการช่วยเหลือทางวิชาการในรูปแบบต่าง ๆ แก่สถานศึกษาเอกชนยังดำเนินการได้น้อยและไม่ทั่วถึง (รวิวรรณ ชินะตระกูล, 2535) ในช่วงระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534)

สภาพการจัดการอาชีวศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน นักเรียนนักศึกษา มีแนวโน้มลดลง ภาครัฐประมาณร้อยละ 10 ต่อปี และพบว่า ประเภทคหกรรม เกษตรกรรม ศิลปกรรมลดลง คือ ช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม (กรมอาชีวศึกษา, 2533) ในช่วงระยะแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐบาลได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาขึ้นเป็นฉบับแรก เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และในหมวด 3 มาตรา 16 มีสาระ ดังนี้ “การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา” มาตรา 19 “การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดให้มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น” มาตรา 20 “การจัดอาชีวศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ” ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการออกพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการ

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้มีการปฏิรูปกรมอาชีวศึกษา เป็นสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีส่วนราชการในสังกัดประกอบด้วยสำนักต่าง ๆ 7 สำนัก ประกอบด้วย สำนักอัยการ สำนักความร่วมมือ สำนักติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา และสำนักวิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ ดำเนินการและประสานงานเกี่ยวกับมาตรฐานและหลักสูตรการอาชีวศึกษาทุกระดับ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดงบประมาณและสนับสนุนทรัพยากรพัฒนาครูและบุคลากรสังกัดอาชีวศึกษา ส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของรัฐและเอกชน รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์และรูปแบบความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นและสถานประกอบการ ติดตามประเมินผลและ รายงานผลการผลจัดการอาชีวศึกษาทั้งรัฐและเอกชน จัดระบบส่งเสริมและประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการการอาชีวศึกษา และดำเนินการตามที่คณะกรรมการอาชีวศึกษา มอบหมายปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายจะเห็นได้ว่าการพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างอาชีวศึกษาของไทย ได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2441 จนถึงปัจจุบัน มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยตลอด ทั้งในสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน ปัจจุบัน การอาชีวศึกษาก้าวไกลและพัฒนามากยิ่งขึ้น มีหลักสูตรการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการโดยตรงของผู้เรียน ชุมชน และสถานประกอบการ และที่สำคัญที่สุดก็คือ การพัฒนาความร่วมมือของสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และมีทักษะความรู้ความสามารถในสาขาวิชาชีพที่ชุมชนหรือสถานประกอบการต้องการ (กรมอาชีวศึกษา, 2546)

2.4 รูปแบบและลักษณะการจัดการอาชีวศึกษาของไทยในสมัยปัจจุบัน โดยสาระสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องของชีวิต โดยอาศัยรูปแบบการจัดการศึกษาแบบต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่จำเป็นในการนำไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม ซึ่งอ้างอิงตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รูปแบบการจัดการศึกษาก็จะแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.4.1 การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขของการสำเร็จ การศึกษาที่แน่นอน

2.4.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

2.4.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจศักยภาพความพร้อม และโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ทั้งนี้สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใด รูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

หลักสูตรการเรียนการสอน

การเรียนการสอนในระบบอาชีวศึกษาของไทยเป็นการจัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญา 2 ระดับหลักสูตร คือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 7 ประเภทวิชา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จำนวน 9 ประเภทวิชา ดังได้กล่าวมาแล้ว ของทั้งผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง 2 ระดับ หลักสูตรและเนื้อหาที่สามารถที่จะสอบเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษานั้นกำหนด โดยหากเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จะใช้เวลาในการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี 2-3 ปี (กรมอาชีวศึกษา, 2546)

สถานศึกษา

รัฐเป็นเจ้าของและดำเนินงานในฐานะหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา และส่วนที่เอกชนดำเนินการภายใต้การกำกับควบคุมของสำนักงานต่าง ๆ ในสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นไปตาม พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยอาจมีชื่อเรียกว่า โรงเรียนหรือวิทยาลัยก็ได้ มีขนาดต่าง ๆ กันตามจำนวนนักเรียน ตั้งแต่ขนาดเล็ก ที่มีนักเรียนไม่มาก จนกระทั่งขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนหลายพันคนกระจายสู่ตามจังหวัดต่าง ๆ และในระดับอำเภอหลายอำเภอทั่วประเทศ (กรมอาชีวศึกษา, 2545)

ความร่วมมือกับสถานประกอบการ

แม้ว่าตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 3 มาตรา 20 ที่บัญญัติว่า “การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการหรือโดยขอความร่วมมือกันในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้” ซึ่งถือว่าเป็นการเปิดโอกาสให้สถานศึกษากับสถานประกอบการร่วมมือกันจัดการศึกษาอาชีวศึกษาได้ แต่ในสภาพความเป็นจริงนั้นความร่วมมือดังกล่าวเป็นไปอย่างจำกัด โดยไม่มีมาตรการจูงใจ

หรือมาตรการบังคับที่เป็นรูปธรรมหรือเพียงพอแต่ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายเอง
 อย่างไรก็ตามความร่วมมือที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเท่าที่พบประกอบด้วยความร่วมมือในการจัดการศึกษา
 ระบบสหกิจศึกษา (Co-operative Education) ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 (Dual Vocational Training System) ความร่วมมือในการฝึกหัดปฏิบัติงานของนักศึกษา
 และความร่วมมือด้านอื่น ๆ

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษา การอาชีวศึกษาเป็นการจัด
 การศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคน ระดับต้น และระดับกลางด้านเทคนิคในสาขาต่าง ๆ ให้ตรงกับ
 ความต้องการของสถานประกอบการ และการเข้าสู่ตลาดแรงงาน การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนา
 ประเทศไปสู่การพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะต้องมีกระบวนการในการถ่ายทอด และดัดแปลงเทคโนโลยีสู่
 กระบวนการผลิตทั้งในภาคอุตสาหกรรม และการบริการ สถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนทิศทาง
 การผลิต กำลังคนด้านอาชีวศึกษา ให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการ
 ของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษา

นโยบายของสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับ
 ความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษาจำเป็นต้องขอความร่วมมือกับสถานประกอบการ
 เนื่องจากความมีความจำกัดของงบประมาณกับเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
 ทำให้ไม่สามารถในการปรับกระบวนการเรียนการสอนได้ทัน จะส่งผลถึงคุณภาพหลักสูตร ครูผู้สอน
 และทักษะของนักเรียนที่ได้รับไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ทั้งในด้านฝีมือและบุคลิกภาพที่
 พึงประสงค์ในการทำงาน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาที่จะสร้างแรงจูงใจให้
 สถานประกอบการมีนโยบายให้ความร่วมมือปฏิบัติกับสถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการฝึกอาชีพของ
 นักเรียน นักศึกษา

สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชนให้
 เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของ
 ประเทศเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาควรดำเนินการ ดังนี้ คือ (ประทีป พรหมทอง,
 2534)

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสังคมในด้าน
 การเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรม
2. จัดการศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพในระดับต่าง ๆ
3. ให้บริการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ

4. วิเคราะห์และส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพต่าง ๆ
5. จัดการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ
6. ฝึกอบรมนักเรียน นักศึกษาให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ
7. ประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของนักศึกษา

ทั้งนี้การพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตร ให้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการประกอบอาชีพ และเน้นความต้องการ 3 ประการ ได้แก่ ความต้องการกำลังคนของสังคม ความต้องการในอาชีพส่วนบุคคล (Individual Needs) ความต้องการกำลังคนด้านอุตสาหกรรม (Industrial Needs) อย่างไรก็ตาม ความต้องการกำลังคนของสังคมและความต้องการในอาชีพของบุคคล บางครั้งก็วัดได้ยาก และอาจวัดไม่ได้โดยตรง ซึ่งในบางครั้งจึงจำเป็นต้องใช้เวลา แต่ความต้องการทางด้านอุตสาหกรรมเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาประเทศ เช่น ถ้าช่างอิเล็กทรอนิกส์ผลิตงานออกไปแล้วหากช่างทำงานไม่ได้ย่อมแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมได้หลักสูตรเปรียบเทียบแนวทางในการพัฒนากำลังคนของแต่ละประเทศ แต่ละระดับของประเทศให้มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะและเจตคติที่พึงประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการข้างต้น และยังเป็นตัวกำหนดทิศทางการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ครู-อาจารย์ จึงต้องมีพื้นฐานความรู้ในการสร้างความร่วมมือ ดังต่อไปนี้ (ประทีป พรหมทอง, 2534)

1. มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่จะสอน
2. มีประสบการณ์ในงานที่ปฏิบัติจริง
3. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ โดยคุณภาพของครูผู้สอนขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของครูผู้สอน
4. ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้ทันกับสถานประกอบการ
5. ควรมีโอกาสเข้าไปฝึกงานในสถานประกอบการ
6. ปลุกฝังค่านิยมให้กับผู้เรียน โดยเน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามัคคี ความเสียสละ และความอดทน

ส่วนหน้าที่ของนักศึกษาในการสร้างความร่วมมือ มีดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการประกอบอาชีพ
2. ต้องให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการฝึกอาชีพในสถานศึกษา
3. ต้องมีความเสียสละ อดทน
4. ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา

5. ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบในเครื่องมือเครื่องจักรของสถานประกอบการจากสาระสำคัญของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งในแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ส่งเสริม และให้การสนับสนุนร่วมมือในการจัดการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงนักศึกษาเองต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือดังกล่าวด้วย

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุป ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอน เป็นการระดมทรัพยากรการศึกษาจากทุกภาคส่วนมาใช้ร่วมกัน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ เครื่องมือเครื่องจักร เทคโนโลยี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. แนวคิดของการมีส่วนร่วม

คำว่า การมีส่วนร่วม (Participation) มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย และมีความแตกต่างกันไปตามความเข้าใจ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะมองทั้งในแง่ของแนวคิด หลักการ กระบวนการ และวิธีการปฏิบัติ

โคเฮน และอัพฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของประชาชน 4 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร และทำอย่างไร
2. มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการ และการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ
3. มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา
4. มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

พูลศักดิ์ หลักรัตน์ (2549) กล่าวว่า สำหรับแนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept Participation) เกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ คือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคล ซึ่งบังเกิดพร้อมต่อกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
3. การตกลงร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมาก พอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกักิจกรรมนั้น

สุมา สามเพชรเจริญ (2550) กล่าวว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจในการร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานส่งผลให้เกิดบุคคล กลุ่ม ชุมชน ในการแสดงความ

คิดเห็น การตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจหรือแรงเสริมซึ่งมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision Making)
2. การเกิดความรู้สึกผูกพันต่อกิจกรรมหรือเรื่องนั้น ๆ (Commitment)
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Behavioral Component) การมีส่วนร่วมในการ

บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จมีลักษณะหลายรูปแบบอาศัยความร่วมมือจากชุมชน ทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงและโดยอ้อมขึ้นอยู่กับโอกาสของสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน

2. ความหมายของการมีส่วนร่วม

Erwin (1976) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การพัฒนาแบบมีกระบวนการให้ประชาชน องค์กร เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของประชาชนให้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชน องค์กร แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และให้การสนับสนุนติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานในการปฏิบัติการขององค์กร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

Keith (1972) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งส่งผลเป็นเหตุให้การกระทำของกลุ่มได้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย และเกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

Reeder (1973) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและของกลุ่มด้วย

Newstrom and Davis (1993) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเกี่ยวข้องในด้านจิตใจ และอารมณ์ความรู้สึกของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ที่จะกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคที่ จะกระทำในสิ่งที่บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และแบ่งความรับผิดชอบกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรว่า หมายถึง ความร่วมมือขององค์กรที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือสถานการณ์ใด ๆ ก็ตามที่ต้องการให้ประสบผลสำเร็จในเป้าหมายของการพัฒนาที่เกิดขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนา และรัฐบาลกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา

อำนาจ เลิศขันธ์ (2542) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits)

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

Whang In-Joung (1981) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการ เข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่ม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของตนหรือเพื่อ ให้ การสนับสนุนทางด้านกำลังงานหรือทรัพยากรต่อสถาบัน หรือระบบที่ครอบคลุม การดำเนินชีวิตของ พวกเขา

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ขยายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ต้องครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ครอบคลุมถึงการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคน ของชุมชนและสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่กระบวนการพัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการ พัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนสะท้อนการเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยความสมัครใจและ เป็นประชาธิปไตยในการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินงาน โครงการและการแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

3. การมีส่วนร่วมเป็นการเชื่อมโยงระหว่างส่วนที่ประชาชนลงแรง และทรัพยากร เพื่อการพัฒนา กับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนลงแรงดังกล่าว

4. ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ ของประเทศ นโยบายและโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะทางเศรษฐกิจของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิด กระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุตลอดจนความต้องการ
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน
3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การประชุม การแสดงความคิดเห็น รวบรวมข้อมูลและตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล
6. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน

ศกุนต์ สายบุญลี (2548) ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ร่วมในการรับรู้ในการรับข่าวสารเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่งที่จะรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของบ้านเมืองความรู้หรือวิชาการต่าง ๆ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เป็นการตกทอดทางสติปัญญาของมนุษย์จากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งสังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่งอันเป็นสิ่งสาธารณะ
2. ร่วมคิด จากการได้รับรู้มาสู่การขบคิด พิจารณา มีโอกาสแสดงความเห็นเสวนา แลกเปลี่ยนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพ
3. ร่วมตัดสินใจ มีโอกาสที่จะตัดสินใจรับหรือไม่รับกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ชุมชนกับชีวิตของตน อันถือว่าหากมนุษย์มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันแล้ว ผลที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งมีความสอดคล้องกับความต้องการ สอดคล้องกับปัญหา เกิดความรักความหวงแหน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและต้องดูแลรักษา ขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด
4. ร่วมวางแผนและดำเนินการ การวางแผนร่วมกัน และการดำเนินการร่วมกันย่อมเกิดพลังอย่างมหาศาลในการทำให้โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จอย่างรวดเร็ว
5. ร่วมประเมินผล ประเมินค่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการแล้ว หรือกิจกรรมที่จะได้ดำเนินการต่อไป
6. ร่วมรับผิดชอบ การคงอยู่ของกิจกรรมนั้นเป็นผลมาจากการรับผิดชอบ และการปฏิบัติดูแลรักษาร่วมกัน สำหรับสิ่งที่เกิดผลเสียหายหากมีการรับ “ผิด” เราก็จะพบกับสิ่งที่ “ชอบ” พลวัตของกิจกรรมก็จะต่อเนื่องต่อไปเช่นกัน
7. ร่วมรับผลประโยชน์ ในงานพัฒนาชุมชนผลของกิจกรรมย่อมตกแก่สมาชิกชุมชน ส่วนชุมชนจะกระจายผลประโยชน์ไปสู่สมาชิกแต่ละคนอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของชุมชนนั้น ๆ เช่น อาจใช้วิธีเฉลี่ยประโยชน์ อาจใช้เกณฑ์แบ่งปันตามสัดส่วนของทุนแรงงาน การจัดการหรือตามผลงาน เป็นต้น

จันทร์เพ็ญ ศรีกาวิ (2550) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของชุมชนและท้องถิ่น ได้เข้าไปเกี่ยวข้อง โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกันตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดปัญหา ความต้องการของชุมชนในงานวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือแก้ปัญหา หาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในงานวิชาการ จากความหมายข้างต้นพบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิชาการจะมีลักษณะสำคัญร่วมกันอยู่ 4 ประการ คือ 1) ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่จะทำและวิธีการทำ 2) ชุมชนมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน สนับสนุนทรัพยากร การบริหาร ประสานความร่วมมือ 3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สมปรารถนา ชัดเชื้อ (2552) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนา การมีส่วนร่วมของกลุ่มคนจึงไม่ใช่หมายความเพียงการดึงกลุ่มคนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ยุ่่นำท่องถัดคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในสถานบันหรือองค์กรต่าง ๆ มีกิจกรรมและวิธีการดำเนินงานของตนเองอยู่แล้วกลุ่มคนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง

เขาวฤทธิ จงเกษกรณ (2552) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการใด ๆ โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมรับรู้ ร่วมคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ มีส่วนร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติการ ร่วมประเมินผล ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น

กาญจนา เรืองมนตรี, อีระ รุณเจริญ และชรินทร นามวรรณ (2554) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงาน และปฏิบัติการ เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิดและแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร

จากการศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานกิจกรรมขององค์กร หน่วยงานต่าง ๆ ในด้านการคิดริเริ่ม การตัดสินใจ การไว้วางใจต่อซึ่งกันและกัน เต็มใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือ เป้าหมายขององค์กร หน่วยงานนั้น ๆ พร้อมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมจะเกิดความรู้สึกผูกพัน และความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับองค์กร หน่วยงานนั้น ๆ ด้วย

พหุบัน ปณ สกิต ชีเว

ตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เพื่อกำหนดองค์ประกอบการพัฒนา
แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน
ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

องค์ประกอบ	นักวิชาการ							
	เมตตา เมตตาการุณจิต (2547)	ศุภนต์ สายบุญลี (2548)	เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2552)	กาญจนา เรืองมนตรี, ชีระ รัตนเจริญ และธรรนธร นามวรรณ (2554)	ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543)	Erwin (1976)	Cohen and Upoff (1980)	รวม
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
2. การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	✓	✓	✓		✓	✓		5
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	✓	✓	✓		✓	✓	✓	6
5. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓		6

จากตาราง 1 แสดงการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
เพื่อกำหนดองค์ประกอบการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษา
และสถานประกอบการ

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่ามีหลักสำคัญ 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน
3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
5. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

3. ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนและระดับของการมีส่วนร่วม มีนักวิชาการหลายสาขา ได้พยายามศึกษาจำแนก ลักษณะพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้หลายแบบโดยใช้เกณฑ์ในการจำแนกไว้ดังนี้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ , 2543)

1. การจำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วม

การจำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ นั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชาชนที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องที่ต้อง ดำเนินการต่อไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจ ในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะได้มาจากคำถามที่ว่าใคร จะต้องทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้าน ทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือข้อมูล เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นั้น จากความสำคัญของผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคม

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

แนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่น่าเสนอข้างต้น นั้นจะเห็นว่าแนวคิดของโคเฮนและอัทฮอฟ เป็นแนวคิดที่เป็นระบบมากที่สุด ส่วนแนวคิดของ อคิน รพีพัฒน์นั้น เป็นแนวคิดที่ได้จากประสบการณ์ภาคปฏิบัติในประเทศไทย และมีความสอดคล้องกับ บริบททางเมือง เศรษฐกิจและสังคมของไทย ดังนั้น เมื่อผสมผสานแนวคิด ภาคปฏิบัติ แล้วสามารถ จำแนกได้ประเภทการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนในการพัฒนาเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (อคิน รพีพัฒน์, 2547)

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผนโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการ และแนวทางที่ดำเนินงานกำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากโครงการ หรือมีส่วนในการรับผลเสียที่อาจเกิดจากโครงการ ซึ่งผลประโยชน์หรือผลเสียนี้อาจเป็นด้านกายภาพหรือด้านจิตใจที่มีผลต่อสังคมหรือบุคคลก็ได้

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่า โครงการพัฒนาที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำเป็นระยะ ๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล สรุปรวมยอดของโครงการทั้งหมด

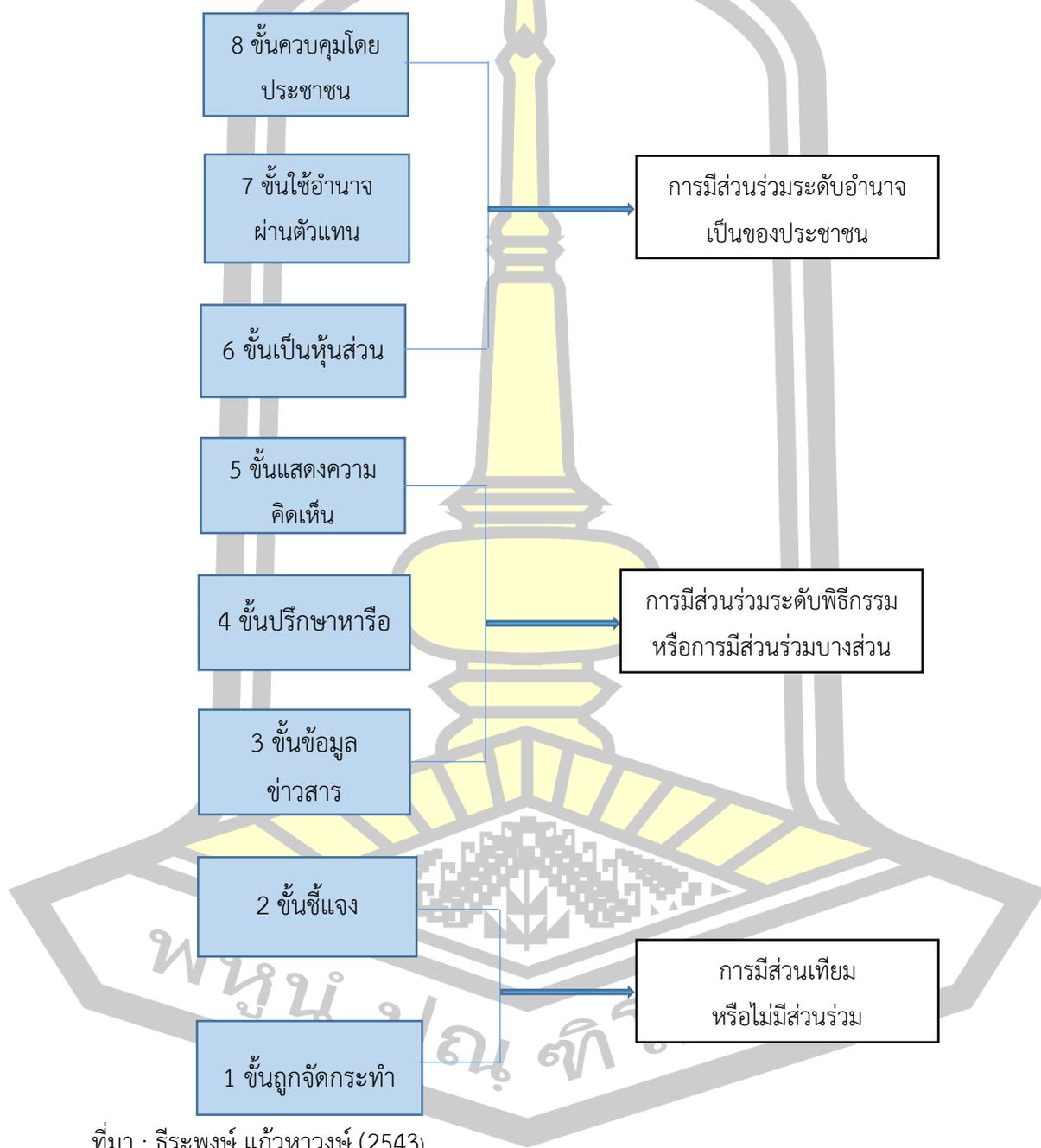
2. ระดับของการมีส่วนร่วม

การแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมสามารถแยกได้ตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมตามแนวคิดสมาคมสาธารณสุขของอเมริกา ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นไม่ได้มีความแปรเปลี่ยนเฉพาะชนิด (Kinds) และปริมาณของกิจกรรมที่กระทำเท่านั้น แต่ยังมีความแปรเปลี่ยนในระดับความเข้ม (Degree) ในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการริเริ่มและวางแผนกิจกรรม ดังนั้นพิสัยของการมีส่วนร่วมอาจจะมีตั้งแต่ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม อาจจะมีตั้งแต่ระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมหรือระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของสมาคมสาธารณสุขของอเมริกานั้น อาจจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision Making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการกับกิจกรรมการพัฒนาด้วยตัวของเขาเอง (Level of Responsibility by Themselves)

2. ระดับการร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือต่อแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอก ซึ่งอาจต้องการความเสียสละจากประชากรในด้านเวลา ทรัพย์สิน และแรงงาน เพื่อช่วยให้โครงการประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable Level of Participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่ได้วางโครงการไว้ให้เป็นการมีส่วนร่วมในระดับการยอมรับบริการเท่านั้น ส่วนความคิดของอาร์นสไตน์ (Amstein) นั้น เห็นว่าการมีส่วนร่วมมีลักษณะเป็นรูปของบันไดการมีส่วนร่วม (Participation Ladder) 8 ขั้น ปรากฏดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 2 บันไดของการมีส่วนร่วม 8 ขั้น ของอาร์นสไตน์

ในขั้นต่ำของบันได คือ ขั้นถูกจัดกระทำ และขั้นที่สองคือขั้นชี้แจงนั้นเรียกว่า การมีส่วนร่วมเทียมหรือไม่มีส่วนร่วม เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าไม่ถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงในการ ตัดสินใจ ในกรณีนี้ จะมีกลุ่มบุคคลจำนวนน้อยที่อยู่ในอำนาจเท่านั้นทำหน้าที่ตัดสินใจ โดยไม่มีการพูดถึงเนื้อหา วิธีการ ตัดสินใจ ขั้นที่ 3 ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร และขั้นที่ 4 ขั้นปรึกษาหารือกันนั้น ความเห็นหรือข้อคิดของ ประชาชนได้รับการรับฟังจากผู้กุมอำนาจอยู่มากขึ้น แต่ภายใต้เงื่อนไขเหล่านี้พวกเขาไม่มีอำนาจที่จะ รับประกันได้ว่าความคิดเป็นของพวกเขาจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจเต็ม เมื่อการมีส่วนร่วมถูก จำกัดอยู่ที่ระดับเหล่านี้จึงไม่มีทางที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสภาพตามข้อเรียกร้องของผู้มีส่วนร่วม บางส่วนนี้ คือยอมให้คนไร้อำนาจ (Have-Nots) ให้คำแนะนำได้ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจ ของผู้มีอำนาจต่อไป

บันไดลำดับสูงขึ้นไปเป็นระดับที่เรียกว่า อำนาจเป็นของประชาชนซึ่งเพิ่มระดับของ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้นประชาชนสามารถเข้าไปอยู่ขั้นที่ 6 ขั้นเป็นหุ้นส่วน 6 ซึ่งสามารถเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อผลได้ผลเสีย (Trade-Offs) กับผู้มีอำนาจดั้งเดิม ส่วนในขั้นที่ 7 ขั้นใช้อำนาจผ่านตัวแทน และขั้นที่ 8 ขั้นควบคุม โดยประชาชนเป็นการใช้อำนาจตัดสินใจของ ประชาชน โดยการผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

แนวคิดการมีส่วนร่วมของอาร์นสไตน์ มองความเข้มของการมีส่วนร่วมในด้านของ การมีอำนาจในการตัดสินใจของประชาชน ซึ่งมีพิสัยของความเข้มตั้งแต่การไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ เลยไปจนถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเต็มที่

แนวคิดการมีส่วนร่วมที่แสดงให้เห็นความเข้มของการมีส่วนร่วมที่สำคัญอีกแนวหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมที่แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ตามลักษณะของการปฏิบัติการ ลักษณะทั้ง 4 ประเภทนี้ ไม่ได้เป็นอิสระจากกัน ยังมีความคาบเกี่ยวและต่อเนื่องกัน การจำแนกลักษณะนี้ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) ทั้งนี้ เป็นขั้นเริ่มแรก ซึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นการยอมรับ (Accepting) หรือการเพิ่ม (Gaining) การเข้าถึงผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมหรือการช่วยเหลือปัจจัยการดำรงชีวิตเฉพาะหน้าบางประการ สำหรับผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนา ซึ่งอาจจะหมายถึงการบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก เฉพาะซึ่งไม่เคยมีมาก่อน หรือหมายถึงการปรับปรุงหรือการแนะนำรูปแบบการผลิตตามแนวทาง เศรษฐกิจใหม่

ประการที่ 2 การมีส่วนร่วมแบบสะท้อนการถูกกระทำ (Passive/Reflective Participation) การมีส่วนร่วมประเภทนี้เป็นส่วนต่อเนื่องจากประเภทที่หนึ่ง โดยถือว่าการมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมทางการศึกษาบางประการที่สามารถช่วยให้ประชาชนเข้าใจสาเหตุของสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น การด้อยพัฒนาและการเข้าใจปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขโดยการจัดทำโครงการพัฒนา

ประการที่ 3 การมีส่วนร่วมแบบกระตือรือร้น (Active Participation)

การมีส่วนร่วมในขั้นที่ 3 นี้ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรหรือบุคคลระดับพื้นฐาน (Grass Roots) ซึ่งจะเป็นผู้รับผลประโยชน์จากโครงการหรือทำการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับกว้าง ๆ จากกลุ่มอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ที่มีอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของสังคม นอกเหนือไปจากกลุ่มผลประโยชน์เอง โดยปกติแล้วการมีส่วนร่วมในมิตินี้รวมไปถึงองค์กรในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้วและมีขอบข่ายที่ขยายความครอบคลุมไปถึงกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบด้วย

ประการที่ 4 การมีส่วนร่วมแบบสะท้อนความกระตือรือร้น (Active/Reflective Participation) ขั้นนี้เสริมต่อจากขั้นการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นเป็นการสะท้อนหรือการประเมินเกี่ยวกับข้อจำกัดและทางเลือกต่าง ๆ ของโครงการภายใต้บริบทระดับชาติภายใต้เงื่อนไขเดิมของโครงการที่มีอยู่ โดยปกติจะรวมถึงการออกแบบการก่อรูปการประเมินเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ทางเลือกของโครงการซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะความจำเพาะของโครงการ และลักษณะทั่วไปของสังคมที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม โดยเน้นการเข้าร่วมตั้งแต่การศึกษา ตัดสินใจ ไปจนถึงการประเมินและควบคุมซึ่งจะเห็นว่าแนวคิดการมีส่วนร่วมนี้มองความเข้มของการมีส่วนร่วมว่ามีพิสัยตั้งแต่การมีส่วนร่วมแบบเป็นฝ่ายถูกระงับไปจนถึงการเป็นผู้กระทำโดยตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมที่เสนอมานี้ทั้งหมดนี้ จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่บุคคลกลุ่มหนึ่งหรือสองกลุ่มขึ้นไป มีอิทธิพลต่อกันและกันในการจัดทำแผน การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ โดยการวัดความเข้มของการมีส่วนร่วม สามารถวัดได้จากปริมาณของอิทธิพลของกลุ่มผู้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่มีต่อบุคคลอื่น และแนวคิดที่มองการมีส่วนร่วมสามารถวัดได้จากปริมาณของอิทธิพลของกลุ่มบุคคลผู้เข้าไปร่วมกิจกรรมที่มีต่อบุคคลอื่น และแนวคิดที่มองการมีส่วนร่วมในลักษณะปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีการตัดสินใจนั้นเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพ ในการวัดการมีส่วนร่วมในมิติเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระดับความเข้มของการมีส่วนร่วมหรือปริมาณอิทธิพลที่บุคคลมีต่อบุคคลอื่นนี้ มีการจำแนกหลายแบบ แบบที่จำแนกประเภทละเอียด เช่น แบบของอาร์นสไตน์ วัดได้ครอบคลุมแต่ทำได้ยากในทางปฏิบัติ เนื่องจาก การมีส่วนร่วมกว้าง ๆ ไว้เป็น 3 ระดับ (บุญชู แก้วสอง, 2539)

ระดับที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo-Participation) หรือการมีส่วนร่วมแบบถูกระงับ (Passive Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจ แต่เป็นฝ่ายกระทำตามการตัดสินใจของบุคคลอื่นเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมบางส่วน (Partial Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น แต่อำนาจในการตัดสินใจอยู่ที่บุคคลอื่น

ระดับที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) การมีส่วนร่วมในระดับนี้ความคิดเห็นของบุคคลที่เข้าร่วมได้รับการรับฟัง และการยอมรับเป็นส่วนใหญ่ซึ่งแสดงให้เห็นว่า อำนาจการตัดสินใจอยู่ที่ผู้เข้าร่วมนั่นเอง

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่น่าสนใจประกอบด้วย 5 ทฤษฎี ดังนี้

ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) Maslow (อकिन รพีพัฒน์, 2527) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน และถ้าจะให้เกิดผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการตามทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่า ลำดับชั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) คือความต้องการของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับน้อยไปมาก มี 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการด้านสรีระวิทยา (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (Survival Needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (Safety and Security Needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงาน และการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม
3. ความต้องการทางด้านสังคม (Social Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
4. ความต้องการที่จะมีเกียรติยศ ชื่อเสียง (Self-Esteem Needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการขั้นสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถและความสำคัญของบุคคล
5. ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่าง ตามความนึกคิดของตนเองเพื่อที่จะมีการพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ การต้องความเป็นพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำการวิจัยได้เห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก จึงได้ศึกษาและค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง ทฤษฎีการมีส่วนร่วม เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรด้านต่าง ๆ เกิดจากการขาดเรื่องการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านของสมาชิกหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรขาดความเข้าใจและไม่ใส่ใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของทุกคน

ทุกฝ่าย ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่ทุกคนจะต้องรู้และเข้าใจเพื่อนำพียงค์กรไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ดังนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์อันเกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drives) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เองภายใน ได้แก่ ความรู้สึกต้องการหรือขาดอะไรบางอย่าง จึงเป็นพลังชักจูง หรือกระตุ้นให้มนุษย์ประกอบกิจกรรม เพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดหรือต้องการนั้น ส่วนภายนอก ได้แก่ สิ่งใดก็ตามที่มาเร่งเร้าช่องทางและมาเสริมสร้างความปรารถนาในการประกอบกิจกรรมในตัวมนุษย์ ซึ่งแรงจูงใจนี้ทำให้เกิดพฤติกรรมซึ่งเกิดจากความต้องการของมนุษย์ ซึ่งความต้องการเป็นสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวหรือทั้งสองอย่างพร้อมกันได้ อาจกล่าวได้ว่าแรงจูงใจทำให้เกิดพฤติกรรม นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ เช่น การยอมรับขอสังคม สภาพบรรยากาศที่เป็นมิตร การบังคับขู่เข็ญ การให้รางวัลหรือกำลังใจ หรือการทำให้เกิดความพอใจล้วนเป็นเหตุจูงใจได้

ทฤษฎีแรงจูงใจ ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีสำคัญ ได้แก่

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavioral View of Motivation) ทฤษฎีนี้ได้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ในอดีต (Past Experience) ว่ามีผลต่อแรงจูงใจของบุคคลเป็นอย่างมาก ดังนั้นทุกพฤติกรรมของมนุษย์ถ้าวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่าได้รับอิทธิพลที่เป็นแรงจูงใจมาจากประสบการณ์ในอดีตเป็นส่วนมาก โดยประสบการณ์ในด้านดีจะกลายเป็นแรงจูงใจทางบวกที่ส่งผลเร้าให้มนุษย์มีความต้องการการแสดงผลพฤติกรรมในทิศทางนั้นมากยิ่งขึ้น ทฤษฎีนี้เน้นความสำคัญของสิ่งเร้าภายนอก (Extrinsic Motivation)

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning View of Motivation) ทฤษฎีนี้จะเห็นว่า แรงจูงใจเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเอกลักษณ์และการเลียนแบบ (Identification and Imitation) จากบุคคลที่ตนเองชื่นชอบ หรือคนที่มีชื่อเสียงในสังคมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการแสดงพฤติกรรมของบุคคล

3. ทฤษฎีพุทธินิยม (Cognitive View of Motivation) ทฤษฎีนี้จะเห็นว่า แรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับการรับรู้ (Perceive) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยอาศัยความสามารถทางปัญญาซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญ มนุษย์จะได้รับแรงผลักดันจากหลายปัจจัยทั้งด้านการแสดงพฤติกรรม ซึ่งในสภาพเช่นนี้มนุษย์จะเกิดสภาพความไม่สมดุล (Disequilibrium) เมื่อเกิดสภาพเช่นว่านี้ มนุษย์จะต้องอาศัยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) และการปรับ (Accommodation) ความแตกต่างของประสบการณ์ที่ได้รับใหม่ให้เข้ากับประสบการณ์เดิมของตน ซึ่งการจะทำให้จะต้องอาศัยสติปัญญาเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ปัจจุบันทฤษฎีนี้จะเน้นแรงจูงใจภายใน

(Intrinsic Motivation) นอกจากนั้นทฤษฎีนี้ยังให้ความสำคัญกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และการวางแผน ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระดับของความคาดหวัง (Level of Aspiration) โดยที่เขาบอกว่าคนเรามีแนวโน้มที่จะตั้งความคาดหวังของตนเองให้สูงขึ้น เมื่อเขาทำงานหนึ่งสำเร็จ และ ตรงกันข้ามคือจะตั้งความคาดหวังของตนเองต่ำลงเมื่อเขาทำงานหนึ่งแล้วล้มเหลว

4. แนวความคิดนี้เป็นของมาสโลว์ (Maslow) ที่ได้อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น ดังนี้ ถ้าเข้าใจความต้องการของมนุษย์ก็สามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกัน

5. ประโยชน์ของความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา

ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและวิทยาลัยอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดผลดีหรือประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่าย ที่ตกลงร่วมมือกันเท่านั้น แต่ยังส่งผลดีต่อคุณภาพของผลการผลิตจากการจัดการศึกษา ซึ่งหมายถึงแรงงานที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นที่ต้องการของสถานประกอบการ และยังก่อให้เกิดผลดีต่อระบบการผลิตและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตามยังมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องทั้งจากเจ้าของสถานประกอบการและคนทั่วไปว่าสถานประกอบการเป็นฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากความร่วมมือดังกล่าวน้อย จึงทำให้สถานประกอบการหลายแห่งไม่ค่อยเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งความเข้าใจคลาดเคลื่อนดังกล่าวนอกจากเกิดจากการขาดการชี้แจงให้เห็นประโยชน์ของทั้ง 2 ฝ่ายในการร่วมมือแล้วยังเกิดจากการขาดสภาพเงื่อนไขที่สนับสนุนหรือจูงใจภาครับด้วย อย่างไรก็ตามผลดีจากความร่วมมือ ที่ทั้งสองฝ่ายจะได้รับพอสรุปได้ ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

ประโยชน์ต่อสถานศึกษาประกอบด้วยประโยชน์ต่อผู้เรียน และสถานศึกษา ด้านผู้เรียนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิชาที่ตนถนัด และมีโอกาสได้สัมผัสกับโลกแห่งความเป็นจริงของการทำงาน คือ มีโอกาสได้ปฏิบัติจริง ๆ ในสถานประกอบการ เนื่องจากการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและหลักการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ผู้เรียนได้รับจากสถานศึกษาไม่เพียงพอที่จะสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ หากไม่ได้รับการเรียนรู้จริงจากการฝึกหัดในสถานประกอบการ ซึ่งเป็นโลกแห่งการทำงานที่แท้จริง ขณะที่ความรู้ที่ได้รับจากสถานศึกษาถือว่าเป็นโลกแห่งการศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดในสถานประกอบการ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และปฏิบัติในสถานการณ์จริงด้วยตนเองภายใต้การแนะนำหรือการดูแลจากครูพี่เลี้ยง ผู้เรียนได้เห็นสภาพจริงของการทำงาน ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้น และเรียนรู้จากการตัดสินใจแก้ไขปัญหาสิ่งต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงเหล่านี้บางครั้งนอกเหนือจากที่ได้เรียนรู้จากห้องเรียนถ้าไม่ได้มาปฏิบัติจริงก็จะไม่มีโอกาสได้รับรู้

เข้าใจหรือพบเห็นก่อนออกไปประกอบอาชีพเลยทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงในระหว่างการฝึกและ ได้รู้จักกับบุคคลอื่น ๆ ตลอดจนเพื่อนร่วมอาชีพทำให้เข้าใจและซาบซึ้งในงานอาชีพ และช่องทาง การหางานมากขึ้น นอกจากนั้นการได้มาฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการยังช่วยหล่อหลอม ระเบียบวินัยการทำงานของผู้เรียนให้เป็นคนมีความอดทน พากเพียรรับผิดชอบ และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี เมื่อสำเร็จการศึกษาไปก็จะมีคุณภาพเหมาะสมเพียงพอและพร้อมที่จะ ทำงานต่อไปส่วนประโยชน์ต่อสถานศึกษานั้น มีหลายด้าน และมีความชัดเจนว่าผลประโยชน์อะไรที่ อีกฝ่ายจะได้รับ เนื่องจากสถานศึกษามีข้อจำกัดหลายด้านในการจัดการอาชีวศึกษา ทั้งในด้าน อุปกรณ์ เครื่องมือใน การฝึกหัด ทั้งในด้านจำนวนที่มีอยู่ และความทันสมัย จำนวนครู อาจารย์ และข้อจำกัดในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนอื่น ๆ ความร่วมมือกับสถานประกอบการจะนำไปสู่ การบรรเทาปัญหา เหล่านั้นได้เป็นอย่างดี ทำให้ประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายของสถานศึกษา ในการจัดหา หรือซื้อเครื่องมือมาใช้ในการฝึกหัดราคาแพง ๆ รวมทั้งค่าก่อสร้างและค่าบำรุงรักษา อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เป็นที่พักปฏิบัติงานให้กับนักศึกษาของตนจึงเป็นวิธีการ ผลิตแรงงานที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า และอาจได้บุคลากรจากสถานประกอบการที่มีความรู้ ความชำนาญจากการปฏิบัติจริงในสถานประกอบการเป็นอาจารย์ หรือวิทยากรให้กับครู และนักเรียนในสถานศึกษาอีกด้วย ส่วนครูเองก็มีโอกาสได้ศึกษาดูงาน ฝึกงานหรือแลกเปลี่ยนความรู้ จากสถานประกอบการทั้งในด้านเทคนิคการปฏิบัติ และวิทยาการใหม่ ๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ความร่วมมือกับสถานประกอบการยังทำให้สถานศึกษาได้รับประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหา และวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ และความคาดหวังของ สถานประกอบการและตลาดแรงงานได้ตรงจุด ในส่วนผู้สอนก็จะได้ออกโอกาสเสริมสร้างประสบการณ์ จริงที่ทันต่อความก้าวหน้าหรือความเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีการผลิตทางอุตสาหกรรม เพื่อตอบสนองต่ออุปสงค์ของตลาดที่เปลี่ยนไปอีกด้วย จึงเท่ากับช่วยเสริมนโยบายการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี นอกจากนั้นสถานศึกษาอาจใช้สถานประกอบการ ในความร่วมมือกันเป็นฐานในการศึกษาวิจัยอุตสาหกรรม (Industry-Based Research) อีกด้วย

2. ประโยชน์ต่อสถานประกอบการ

สำหรับประโยชน์ต่อสถานประกอบการนั้นในต่างประเทศหลาย ๆ ประเทศได้ให้ สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรกับสถานประกอบการที่รับนักศึกษาจากอาชีวศึกษามาฝึกอาชีพ หรือที่ได้ทำข้อตกลงร่วมมือกับสถานศึกษาในการฝึกอบรมหรือจัดการอาชีวศึกษาภายใต้กฎหมาย รองรับ แต่ในประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจูงใจเช่นว่านี้ อย่างไรก็ตามสถานประกอบการก็ได้ ประโยชน์อื่นในแง่ของการได้รับการยอมรับจากสังคมถึงความมีมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นสถานที่ ฝึกหัดของนักเรียนทำให้ภาพลักษณ์ของสถานประกอบการในสายตาของสังคมดีขึ้น เกิดความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศในส่วนรวมดีขึ้น

เป็นมาตรการทางอ้อมให้พนักงานประจำมีความตื่นตัวในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของการปฏิบัติทำให้ประสิทธิผลของสถานประกอบการในระยะยาวดีขึ้น สถานประกอบการมีโอกาสได้รับบริการทางวิชาการจากสถานศึกษาในสถานที่ต้นยังขาดอยู่รวมทั้งมีโอกาสสะท้อนความต้องการและความคาดหวังต่อระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียนที่จะออกไปสู่ตลาดแรงงานในอนาคต ซึ่งจะตรงต่อความต้องการของสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังมีโอกาสมมีส่วนร่วมในการจัดทำหรือปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนอาชีวศึกษา สิ่งที่ได้ประโยชน์จากงานวิจัยที่ทำร่วมกันทั้งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การทำงาน และการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์

3. ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ

นโยบายของสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาก็เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สถานศึกษาจำเป็นต้องขอความร่วมมือกับสถานประกอบการ เนื่องจากความจำกัดของงบประมาณประกอบกับเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่สามารถปรับกระบวนการเรียนการสอนให้ทันจะส่งผลถึงคุณภาพหลักสูตร ครูผู้สอน และทักษะของนักเรียนที่ได้รับไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง ทั้งในด้านฝีมือและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ในการทำงาน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่สำคัญที่จะสร้างแรงจูงใจให้สถานประกอบการ มีนโยบายให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์ในการฝึกงานของนักศึกษา

สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษา ฝึกอบรม ส่งเสริมการประกอบอาชีพของภาคประชาชนให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถานศึกษาควรดำเนินการ คือ (ประทีป พรมทอง, 2534)

1. จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสังคมรวมถึงการประกอบอาชีพในด้านเกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปกรรม และอุตสาหกรรม จัดการศึกษา ฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ
  2. ให้บริการแก่ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ
  3. วิเคราะห์และส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพต่าง ๆ
  4. จัดการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรพิเศษ
  5. ฝึกอบรมนักเรียนนักศึกษาให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในวิชาชีพ
  6. ประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ
- และเน้นความต้องการ 3 ประการ ได้แก่ ความต้องการกำลังคนด้านสังคม (Social Needs) ความต้องการในอาชีพของส่วนบุคคล (Individual Needs) ความต้องการกำลังคนด้านอุตสาหกรรม (Industrial Needs)

อย่างไรก็ตาม ความต้องการกำลังคนของสังคมและความต้องการในอาชีพของบุคคลบางครั้งก็วัดได้ยาก และอาจวัดได้ไม่ตรงในบางครั้งจึงจำเป็นต้องใช้เวลาทั้งนี้ก็จะเห็นว่าความต้องการทางด้านอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่จำเป็นในการพัฒนาประเทศและจัดให้ตรง เช่น ถ้าผลิตช่างอิเล็กทรอนิกส์ออกไปแล้วช่างทำงานไม่ได้ย่อมแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมได้ หลักสูตรเปรียบเสมือนแนวทางในการพัฒนากำลังคนของแต่ละระดับประเทศให้มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนทักษะและเจตคติที่พึงประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการข้างต้น และยังเป็นตัวกำหนดไปสู่ทิศทางของการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้ ผู้สอนจึงต้องมีพื้นฐานความรู้ในการสร้างความร่วมมือต่อไปนี้ (ประทีป พรหมทอง, 2534)

1. มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่จะสอน
2. มีประสบการณ์ในงานที่ปฏิบัติจริง
3. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ โดยคุณภาพของครูผู้สอน

ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของครูผู้สอน

4. ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีให้ทันกับสถานประกอบการ
5. ควรมีโอกาสเข้าฝึกงานในสถานประกอบการ
6. ต้องปลูกฝังค่านิยม โดยเน้นความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ความสามัคคีความเสียสละ ความอดทน

ส่วนหน้าที่ของนักศึกษาในการสร้างความร่วมมือมีดังนี้

1. ต้องเป็นผู้มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติต่อการประกอบอาชีพ
2. ต้องให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการฝึกงานในสถานศึกษา
3. ต้องมีความเสียสละ อดทน
4. ต้องเฝ้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา
5. ต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบในเครื่องมือ เครื่องจักรของสถานประกอบการ

จากสาระสำคัญของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งในแต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่ส่งเสริมและให้การสนับสนุนความร่วมมือในการจัดการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงนักศึกษาเองต้องให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือดังกล่าวด้วย

รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในและต่างประเทศมีหลายรูปแบบด้วยกัน แต่สามารถสรุปรูปแบบที่พบได้ 4 รูปแบบ การจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษา (Co-operative Education) การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training) การฝึกอาชีพ (Occupational Training) และการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษา ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษา (Co-operative Education)

1.1 ความเป็นมาและลักษณะของสหกิจศึกษา สหกิจศึกษา

(Co-operative Education) มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน การฝึกงานภายใน (Internship) การฝึกงานภายนอก (Externship) การฝึกหัด (Apprenticeships) และวิชาการอาชีพ (Career Academics) การจัดการศึกษาในระบบสหกิจศึกษา เป็นการจัดการอาชีวศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการอย่างเป็นระบบระเบียบ โดยจัดให้มีการเรียนในสถานศึกษาไปปฏิบัติงานจริง สถานประกอบการที่ตกลงให้ความร่วมมือกัน เป็นการศึกษาแบบ โรงเรียน-โรงงาน (School-to-Work) ที่จะทำให้นักศึกษามีคุณภาพตรงตามที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545)

หลักการจัดสหกิจศึกษาที่ว่าเป็นการจัดการเรียนแบบโรงเรียน-โรงงาน นั้นมี ดังนี้

ด้วยความกระตือรือร้น

สถานการณ์จริง

อย่างเป็นทางการ

หลักการจัดสหกิจศึกษาที่ว่าเป็นการจัดการเรียนแบบโรงเรียน-โรงงาน

1. ยึดปรัชญาว่าผู้เรียนเรียนได้ดีที่สุดเข้าร่วมกิจกรรม

2. ยึดหลักว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้และปฏิบัติงานได้

3. ใช้หลักการเรียนการสอนโดยประยุกต์ความรู้ใช้กับ

4. โรงเรียนจะต้องสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ

5. มุ่งการบูรณาการประสบการณ์ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

1.2 หลักสูตร

หลักสูตรสหกิจศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ มีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรสำหรับนักศึกษา

ในแต่ละสถานศึกษา

2. จัดภาคการศึกษาสหกิจศึกษาไว้ในภาคการศึกษาที่ 2-3 ของปีที่ 3 และ/หรือภาคการศึกษาที่ 1-3 ของปีที่ 4 ทั้งนี้ภาคการศึกษาที่นักศึกษาจะต้องไปปฏิบัติงานสหกิจศึกษาจะแตกต่างกันไปในแต่ละสาขาวิชา

3. วิชาสหกิจศึกษาของแต่ละหลักสูตรมักจะมีการกำหนดหน่วยกิตไว้ตั้งแต่ 3-9 หน่วยกิต

4. กำหนดให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาสหกิจศึกษาของแต่ละหลักสูตรจะต้องปฏิบัติงานในสถานประกอบการในความร่วมมือกับสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา โดยจะต้องมีระยะเวลาการปฏิบัติงานตามที่กำหนด ทั้งนี้จะไม่น้อยกว่า 16 สัปดาห์ หรือ 4 เดือน

1.3 การจัดการเรียนการสอน

แม้สหกิจศึกษาจะแตกต่างกันแต่ก็มีความคล้ายคลึงในหลักการปฏิบัติ โดยรูปแบบการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษามีรูปแบบเดิม ๆ อยู่ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก นักเรียน นักศึกษาเลือกเรียนวิชาการหนึ่งภาคเรียนและสลับด้วยการทำงานซึ่งได้รับค่าจ้างในระยะเวลาเท่ากันแล้วหมุนเวียนสลับกันไปหลายรอบจนกระทั่งจบการศึกษา ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งเป็นรูปแบบคู่ขนาน คือ นักเรียน นักศึกษาจะต้องแบ่งเวลาไปเรียนในตอนเช้า และไปทำงานที่โรงเรียนในตอนบ่าย ดังนั้นการจัดการศึกษา แบบสหกิจศึกษา จึงเป็นลักษณะการศึกษาแบบโรงเรียน-โรงงาน เพราะเป็นการศึกษาที่รวมเอาแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ทางทฤษฎี และแบบใช้โรงงานเป็นฐานการเรียนรู้ภาคปฏิบัติเข้าด้วยกัน ปัจจุบันได้มีความพยายามของนักการศึกษาเพื่อจัดรูปแบบสหกิจศึกษารูปแบบใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ถึงแม้ไม่เป็นรูปธรรมมากนักแต่ก็ทำให้การจัดการศึกษาที่มีรูปแบบที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับโรงงานอุตสาหกรรม และรัฐบาลในด้านการฝึกงาน การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และความรับผิดชอบ

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการคิด การกำหนด และการนำเสนอรูปแบบสหกิจศึกษาให้เป็นรูปแบบหนึ่งของหลักสูตรมีการเรียนภาคปฏิบัติและวิชาการ และใช้แรงงานเป็นฐานการเรียนรู้และฝึกหัดทักษะการทำงาน เพราะสหกิจศึกษาต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นหลักการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ เป็นการเรียนเพื่อหาประสบการณ์ด้วยตนเองเป็นสำคัญ (Furco, 1996) การจัดการด้านอาชีวศึกษาระบบสหกิจศึกษาเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการอย่างมีระบบ โดยจัดให้มีการเรียนในสถานศึกษาร่วมกับการจัดให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือ การจัดสหกิจศึกษาอาจเริ่มตั้งแต่ออยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยออกแบบหลักสูตรขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และมีลักษณะเป็นการศึกษาแบบโรงเรียนโรงงาน (School-to-Work) เป็นการเรียนเพื่อบริการชุมชน

และมีแนวปฏิบัติที่ให้สถานประกอบการ เข้าร่วมจัดสหกิจศึกษาอย่างกว้างขวางมากขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เพื่อเชื่อมโยงโลกแห่งความรู้ทางการศึกษาไปสู่โลกแห่งความเป็นจริงของการสร้างงานหรือการทำงาน แต่วิธีการจัดการและการดำเนินการระบบสหกิจศึกษาที่เป็นระบบและแสดงผลการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมแห่งหนึ่งคือ โครงการสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่แม้จะไม่ใช้ระบบสหกิจศึกษาในระดับ โรงเรียนอาชีวศึกษา แต่จัดว่าเป็นตัวอย่างได้ดี จึงขอเสนอวิธีการจัดการและดำเนินการระบบ สหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งถือว่าสหกิจศึกษาเป็นจุดเด่นของหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและบุคลากร โดยมุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จในระดับสูง (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2545) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วย การเตรียมนักศึกษาการเตรียม

สถานศึกษา และการเตรียมสถานประกอบการสำหรับการเตรียมนักศึกษานั้นมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษามีความตั้งใจมุ่งมั่นใฝ่รู้รับความสมัครใจของนักศึกษาเป็นสำคัญ นักเรียน นักศึกษาสหกิจศึกษาทุกคนเป็นผู้ที่สมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ เพื่อหาประสบการณ์จริงจากการปฏิบัติงานในสถานประกอบการในฐานะการเป็นพนักงานชั่วคราวเป็นระยะเวลาประมาณ 16 สัปดาห์ โดยอาจจัดปีละมากกว่า 1 รุ่นก็ได้ เพื่อให้แก่นักเรียนนักศึกษาเลือกลงทะเบียนไปฝึกปฏิบัติได้ตลอดทั้งปี ตามความสะดวกของแต่ละคน เพื่อให้สามารถรองรับงานจากสถานประกอบการได้ตลอดทั้งปี จากนั้นสาขาวิชาที่นักศึกษาผู้นั้นสังกัดจะพิจารณาคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาที่มีความสามารถด้านการปฏิบัติงานพื้นฐานและวิชาการโดยพิจารณาจากผลการศึกษา และความสามารถในวิชาการเป็นหลักและพิจารณาคคุณสมบัติอื่น ๆ ประกอบ เช่น ความประพฤติ วุฒิภาวะ ความรับผิดชอบ และบุคลิกภาพ ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ต่อจากนั้นก็จะเป็นขั้นตอนการอบรมนักศึกษา ก่อนออกปฏิบัติงาน ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะได้รับการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการสมัครงานและการทำงาน เช่น การหาแหล่งงาน การเขียนใบสมัครการพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพ แนวคิดในการทำงาน ความรู้เรื่องการบริหารงาน ความปลอดภัยในโรงงาน 5 ส. ISO9000 เป็นต้น ทั้งนี้ นักศึกษาจะได้รับการประกันอุบัติเหตุและสุขภาพคุ้มครองการบาดเจ็บและเจ็บป่วยตลอด 24 ชั่วโมงทั่วโลก ตลอดระยะเวลาที่นักศึกษาปฏิบัติงาน ส่วนการเตรียมมหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งหน่วยงานเป็นการภายในขึ้น เพื่อรับผิดชอบดำเนินงานโครงการสหกิจศึกษาโดยตรง มีหน้าที่ประสานงานกับสถานประกอบการ อาจารย์และนักศึกษาผู้เข้าร่วมโครงการแสวงหาความร่วมมือจากอาจารย์ทุกสาขาวิชาให้สมัครเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสหกิจศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยจะดำเนินการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่นี้แทนงานและประเมินผลนักศึกษาในการ เตรียมสถานประกอบการนั้น เพื่อให้ผู้บริหารสถานประกอบการมีความเข้าใจ มหาวิทยาลัยจะแสวงหาความร่วมมือจากสถานประกอบการที่มีนโยบายการสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบสหกิจศึกษาและเข้าใจปรัชญาของ

โครงการอย่างถ่องแท้เท่านั้น โดยการชี้แจงโครงการและวิธีการดำเนินการให้สถาน ประกอบการ เข้าใจและขอความร่วมมือติดตามผลอย่างใกล้ชิด โดยขอให้สถานประกอบการจัดครูพี่เลี้ยง (Job Supervisor) ซึ่งเป็นพนักงานผู้ชำนาญการในสถานประกอบการนั้นให้เป็นหัวหน้าสั่งงาน และประเมินผลนักศึกษาโดยตรงในด้านคุณภาพงานก็ได้กำหนดว่า จะต้องสอดคล้องกับสาขาวิชาเอก นักเรียน นักศึกษาจะได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติงานที่สถานประกอบการเสนอเฉพาะงานที่มีคุณภาพตรง ตามวิชาการในสาขาวิชาที่ศึกษาอยู่ และเป็นงานที่มีหน้าที่และขอบข่ายความรับผิดชอบที่แน่นอน ชัดเจน โดยนักศึกษาต้องทำรายงานวิชาการในหัวข้อที่ สถานประกอบการกำหนด และส่งพนักงาน พี่เลี้ยงก่อนกลับสถานศึกษาก่อนสิ้นสุดการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ขณะที่ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ นักศึกษาจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการบริหารงานบุคคลของสถานประกอบการเสมือนหนึ่งเป็น พนักงานจริง เช่น การเข้าทำงาน การลา การขาดงาน และการแต่งกาย เป็นต้น

ขั้นตอนการคัดเลือกนักศึกษา กระบวนการคัดเลือกนักศึกษา เริ่มจากการที่นักเรียนนักศึกษาเลือกสถานประกอบการตามลักษณะงานที่ตนสนใจ และส่งใบสมัครไป ให้กับสถานประกอบการคัดเลือก เมื่อสถานประกอบการได้รับใบสมัครและเอกสารอ้างอิงที่กำหนด แล้ว สถานประกอบการจะพิจารณาคัดเลือกนักศึกษาจากใบสมัครหรือการสัมภาษณ์และเลือกเฉพาะ ผู้ที่มีคุณสมบัติตามต้องการเท่านั้น สถานประกอบการจะแจ้งรายชื่อไปยังมหาวิทยาลัย จากนั้น มหาวิทยาลัยจะพิจารณาผลการคัดเลือกของสถานประกอบการและความสนใจของนักศึกษา แล้วจะจัดส่งนักศึกษาที่เหมาะสมไปให้สถานประกอบการต่อไป (Ricks and others, 1993)

1.4 การวัดและประเมินผล

การประเมินผลจะดำเนินการทั้งสองฝ่ายคือการประเมิน ณ สถานประกอบการ โดยพนักงานพี่เลี้ยง (Job Supervisor) ซึ่งเป็นหัวหน้างานนักศึกษา ซึ่งจะประเมินผลตามแบบฟอร์มที่กำหนดและตรวจรายงานวิชาการนักศึกษา และการประเมิน โดยมหาวิทยาลัยโดย อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะประเมินนักศึกษาจากรายงานวิชาการของนักศึกษา และการร่วมกิจกรรม เตรียมความพร้อมก่อนและหลังปฏิบัติงาน

ผลการประเมินจะถูกแปลงเป็นเกรดตามระบบการให้เกรด ของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็น S-Satisfaction (ผ่าน) หรือ U-Unsatisfaction (ไม่ผ่าน) หรือคิดค่าคะแนนเป็นเกรดตั้ง แต่ A ถึง F ตามระบบการประเมินผลของสถานศึกษานั้น สหกิจศึกษา ยังไม่ได้รับความนิยมนอกจากสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการเท่าที่ควร เพราะยังไม่มีหรือนิยาม คำศัพท์ของสหกิจศึกษาให้ชัดเจน ทำให้มองว่าสหกิจศึกษาไม่มีมาตรฐานและสถานศึกษา/ สถานประกอบการ จำนวนมากมองว่าสหกิจศึกษาจึงไม่ได้รับการจัดให้เป็นกิจกรรมทางวิชาการตาม กฎหมาย และยังคงถูกมองว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนไม่จำเป็นต้องเข้าเรียนอีกด้วย ถึงแม้ว่าปัจจุบัน นี้จะมุ่งเน้นการเรียนจากประสบการณ์จริง แต่นักวิชาการบางคนก็ไม่ถือว่าการทำงานดังกล่าวจะเป็น

วิธีสู่การเรียนรู้ที่ดี รวมทั้งเห็นวาระบบสหกิจศึกษานับการรับนักเรียน นักศึกษา มากกว่าการเรียนรู้ไม่เห็นด้วยกับการเน้นรับบริการ การจัดทำนักเรียน นักศึกษามองว่าสหกิจศึกษาเป็นระบบที่สิ้นเปลือง สหกิจศึกษาในประเทศไทย พบได้เฉพาะในสถานศึกษาของอาชีวศึกษาของรัฐเท่านั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีสถานศึกษาอาชีวศึกษาภาคเอกชนจัดหลักสูตรในลักษณะสหกิจศึกษาเลย ขณะที่ในต่างประเทศพบได้ทั้งในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน แต่แม้ว่าระบบสหกิจศึกษาจะแพร่หลายไปยังประเทศต่าง ๆ แล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาในการปฏิบัติ โดยเฉพาะการรับรู้ถึงผลดีหรือประโยชน์ของการจัดการศึกษาแบบสหกิจศึกษาที่แต่ละฝ่ายจะได้รับโดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายสถานประกอบการซึ่งมองว่ายังมีน้อย แต่หากมองแนวโน้มแล้วจะพบว่าสหกิจศึกษามีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นตามลำดับทั้งในประเทศและต่างประเทศ (Ricks and others, 1993 ; Schaasfima, 1996)

สรุปได้ว่า สหกิจศึกษา (Co-operative Education) เป็นระบบการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติงานในสถานประกอบการอย่างมีระบบโดยจัดให้มีการเรียนในสถานศึกษาร่วมกับการจัดให้นักเรียนนักศึกษาไปปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้านประสบการณ์จากการนำไปปฏิบัติงานและทำให้นักศึกษามีคุณภาพตรงตามที่สถานประกอบการต้องการมากที่สุด วิธีการของสหกิจศึกษาจะเน้นที่ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันสูงสุด

2. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT)

2.1 ความเป็นมาและลักษณะของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ตามความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งรู้จักกันด้วยคำที่คุ้นเคยว่า ระบบโรงเรียน-โรงงาน มีจุดเริ่มมาจากมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมอาชีวศึกษาดำเนินการทดลองฝึกช่างชำนาญงานประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษาสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสถานประกอบการ เพื่อทดลองในการจัดการศึกษาเป็นโครงการนำร่องในการจัดอาชีวศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงานขึ้นที่วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซีเมนต์ไทยอนุสรณ์ จังหวัดสระบุรี ในสาขาช่างซ่อมบำรุงโรงงานอุตสาหกรรม โดยความช่วยเหลือทางวิชาการจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา และได้เปิดรับนักเรียนเข้าเป็นช่างฝึกหัดรุ่นแรกเมื่อปี 2531 ซึ่งถือว่าเป็นระยะแรกของการดำเนินงาน (พ.ศ. 2531-2534) โดยเน้นทางวิชาชีพไปสู่ประเภทวิชาอื่น ๆ เช่น คหกรรม เกษตรกรรม ในระยะที่ 2 ของโครงการ (พ.ศ. 2534-2538) ซึ่งในระยะนี้ได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และมีการเปลี่ยนแปลงการเรียกการศึกษาในระบบนี้จากคำว่า การศึกษาระบบโรงเรียนโรงงานมาเป็นการจัดในระบบ

การศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งเป็นคำที่ใช้มาจนถึงปัจจุบันมีสถานศึกษาอาชีวศึกษาเข้าร่วมในปี 2535 จำนวน 14 แห่ง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิทยาลัยเทคนิค และมีสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการนี้ 188 แห่ง มีนักเรียนที่เป็นช่างฝึกหัด 880 คน เมื่อจบการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรผู้ชำนาญงานตามสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาช่างซ่อมบำรุง ช่างพิมพ์ ช่างพลาสติก ช่างเครื่องมือตัดและขึ้นรูป ช่างยนต์ การโรงแรม การโคนม การประมงน้ำจืด หัตถกรรม และเครื่องหยาบ เป็นต้น

ต่อมาในปี 2538 กรมอาชีวศึกษามีนโยบายจัดทำหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2538 ก็ได้แบ่งการจัดการศึกษาเป็นระบบปกติและระบบทวิภาคี โดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิภาคเอกชนเข้าร่วมร่างหลักสูตรด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกระบบและวิธีการเรียนได้ตามความเหมาะสมกับตนเอง ถือว่าเป็นระยะที่ 3 ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศไทย (พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบัน) โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีต่อเนื่องมา จากระยะก่อนสามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาได้ทุกประเภทวิชาตามความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา ปัจจุบันการดำเนินการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้ขยายการสอนระบบทวิภาคีในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาเกือบทุกประเทศใน 5 ประเภทวิชา คือ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ศิลปกรรม พาณิชยกรรม และเกษตรกรรม โดยกรมอาชีวศึกษา รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปของความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ ตลอดระยะเวลาตามหลักสูตร 3 ปี ของการจัดการศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วนักเรียนจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วุฒิบัตรและใบรับรองการ ผ่านงาน ซึ่งสามารถทำงานในสถานประกอบการหรือประกอบอาชีพอิสระได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในต่างประเทศหลายประเทศมีกฎหมายกำหนดให้มีการจัดความร่วมมือแบบทวิภาคี มีการระดมทรัพยากรของท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดหรือมีมาตรการจูงใจทางผลประโยชน์ภาคีอากรรวมทั้งมีองค์กรของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลท้องถิ่นที่จะทำหน้าที่ประสานงาน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ และบางประเทศมีองค์กรควบคุมกำกับมาตรฐาน และผลลัพธ์ของความร่วมมืออีกด้วย ในปัจจุบันนั้นได้มีสถานศึกษาหลายแห่งเปิดสอนตามระบบทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) (กรมอาชีวศึกษา, 2545) ซึ่งนอกจากจะมีการจัดการสอน ในวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษาแล้ว ยังมีรูปแบบที่จัดสอนใน สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาด้วย เช่น สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง ซึ่งมีรูปแบบการจัดดังนี้

รูปแบบของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้มีการฝึกหัดตามหลักสูตร 3 ปี โดยฝึกฝีมือเบื้องต้น 12 เดือนแรก ช่างฝึกหัดจะต้องผ่านการประเมินผลจากสถาบันจึงจะถือว่าสำเร็จการฝึกฝีมือเบื้องต้น และมีสิทธิ์ฝึกหัดในหลักสูตร 24 เดือน

ต่อไปหากมองเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะเห็นว่าการจัดระบบทวิภาคีของประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบที่เรียกว่า Block Release Course ที่นักศึกษาจะเรียนภาคทฤษฎีพื้นฐานและปฏิบัติเบื้องต้นในสถานศึกษาในปีแรก ส่วนปีการศึกษาสุดท้ายนักเรียน นักศึกษาจะฝึกปฏิบัติตามลักษณะกิจการที่สถานประกอบการโดยจัดสอนในระดับปริญญาตรี 2 ปี นักศึกษาที่เข้าเรียนระบบนี้ หลังจบการศึกษาสถานประกอบการจะรับเข้าทำงานทันที ปัจจุบันการสอนระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา มีทั้งระดับ ปวช. และ ปวส. จากรายงานสรุปผลการดำเนินงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประจำปีงบประมาณ 2545 แสดงให้เห็นนักเรียนจำแนกตามประเภทวิชา และระดับหลักสูตร (วีระพันธ์ สิทธิพงศ์, 2540)

2.2 หลักสูตรที่ใช้

หลักสูตรความร่วมมือในระบบทวิภาคีส่วนมากอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แต่มีลักษณะเด่น คือ เป็นหลักสูตรที่มีการพิจารณาและเห็นชอบร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ การจัดหลักสูตรระบบช่างฝึกหัด ระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติจะยืดหยุ่นตามความเหมาะสมที่สถานประกอบการต้องการ แต่จะต้องใช้เวลาในการเรียนทฤษฎีและปฏิบัติให้ครบตามที่กำหนดในหลักสูตร ปวช. พ.ศ. 2538 หลักสูตรที่ใช้จัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ปัจจุบันใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ. 2546 โดยเปิดกว้างโดยให้สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันจัดทำแผนการเรียน และฝึกปฏิบัติให้แก่ นักเรียนในระบบทวิภาคีได้ตามต้องการ

2.3 การจัดการเรียนการสอน

สถานประกอบการเป็นผู้คัดเลือกนักเรียน นักศึกษา หรือร่วมมือกับสถานศึกษามอบหมายให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการแล้วแต่กรณี นักเรียน นักศึกษา จะต้องทำข้อตกลงการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการและสำเนาให้สถานศึกษารับทราบ ซึ่งสถานศึกษามีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบในการสอนทฤษฎีและการปฏิบัติเบื้องต้น ส่วนสถานประกอบการจะดูแลรับผิดชอบในการฝึกวิชาชีพเฉพาะตามหลักสูตร ซึ่งระยะเวลาเรียนและฝึกอบรมส่วนใหญ่จะอยู่ในสถานประกอบการ เช่น ใน 1 สัปดาห์ จะเรียนในสถานศึกษาประมาณ 1-2 วัน แล้วฝึกงานในสถานประกอบการประมาณ 3-4 วัน หรือขึ้นอยู่กับความพร้อม และความต้องการของสถานประกอบการสำหรับรายละเอียดขั้นตอนของวิธีการจัดการ และการดำเนินการระบบทวิภาคีนั้น สถานศึกษาต้องทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ติดต่อกับสถานประกอบการเชิญชวนให้เข้าร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานประกอบการที่ประสงค์จะรับนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแจ้งความจำนงความร่วมมือไปยังสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะวิเคราะห์การประกอบกิจการ ความพร้อมของสถานประกอบการร่วมกันศึกษาความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบ

ทวิภาคี และหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องร่วมมือกันดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การกำหนดสาขาวิชาชีพที่จะฝึกนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การกำหนดเป้าหมายจำนวนนักเรียนอาชีวศึกษาศึกษา ระบบทวิภาคี การจัดทำรายละเอียดการฝึกภาคปฏิบัติในแต่ละรายวิชาตามความเหมาะสมของสถานประกอบการให้ครอบคลุมเนื้อหาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2538 การจัดทำแผนการฝึกปฏิบัติให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การฝึกภาคปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติและติดตามผล การจัดทำเครื่องมือวัดผล และประเมินผลการทดสอบมาตรฐานฝีมือของนักเรียน โดยสถานประกอบการจะออกใบรับรองการผ่านงานให้ผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนการมอบประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แก่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบทบาทของสถานศึกษา (กรมอาชีวศึกษา, 2545) สถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต้องตระหนักว่าเป็นเสมือนสถานศึกษาแห่งที่ 2 ของนักเรียน ซึ่งจะต้องแจ้งจำนวนนักเรียนที่ต้องการรับให้สถานศึกษาทราบ สถานศึกษาจะประกาศรับสมัครนักเรียน นักศึกษา จากนั้นจะมีการคัดเลือกและประกาศผลผู้ผ่านการคัดเลือก ซึ่งจะต้องมาทำสัญญาการฝึกอาชีพเพื่อเป็นนักเรียนของสถานประกอบการอย่างสมบูรณ์ แล้วจึงจะจัดส่งนักเรียน นักศึกษา ที่ทำสัญญาการฝึกอาชีพแล้วไปขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน นักศึกษา ที่สถานประกอบการ (กรมอาชีวศึกษา, 2545)

2.4 ผู้สอน

ผู้สอนมีสองส่วน คือ ผู้สอนในสถานศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ ประจำในสถานศึกษาที่สอนภาคทฤษฎีและการปฏิบัติเบื้องต้น ซึ่งจะได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ อาจารย์นิเทศ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการด้วย ส่วนในขณะฝึกหัดในสถานประกอบการนั้น นักเรียนจะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของครูฝึกหรือครูพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นพนักงานผู้เชี่ยวชาญที่สถานประกอบการแต่งตั้งขึ้นให้รับผิดชอบหน้าที่สำคัญในการควบคุมการฝึก ตลอดจนการดูแลเรื่องความปลอดภัยของนักเรียน นักศึกษา รวมทั้งจัดการฝึกอาชีพให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการฝึกด้วยครูฝึกหรือผู้ที่ควบคุมการฝึกนี้จะทำหน้าที่ประสานงานกับสถานศึกษา และติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อทำสัญญาฝึกอาชีพ มีหน้าที่เข้าประชุมสัมมนาร่วมกับสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหน้าที่ และพนักงานของสถานประกอบการทราบถึงความร่วมมือจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษาได้มีการจัดปฐมนิเทศผู้ปกครองและนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนการจัดทำใบรับรองการผ่านงานให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาหรือสิ้นสุดการฝึกอาชีพ

2.5 การวัดผลและประเมินผล

ในระหว่างการฝึกอบรมนั้น นักเรียน นักศึกษาแต่ละคนจะต้องมีสมุดรายงานผลการศึกษาประจำตัว ซึ่งสมุดนี้ทำขึ้นโดยงานทวิภาคีให้กับนักเรียน ครู อาจารย์ ผู้สอน จากสถานศึกษา และครูฝึกจากสถานประกอบการจะต้องร่วมกันพิจารณาผลการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามหลักสูตร ทั้งนี้ ทั้งสองฝ่ายได้ให้ความเห็นชอบร่วมกันมาตั้งแต่ต้นแล้ว เมื่อสิ้นสุด การศึกษาอบรมตามหลักสูตร นักเรียน นักศึกษา จะต้องผ่านการทดสอบและประเมินผลด้วยข้อสอบ ที่ออกโดยคณะกรรมการร่วมของทั้งสองฝ่าย ผู้สอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ของกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และได้รับประกาศนียบัตรรับรองความสามารถของ สถานประกอบการหรือสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้องรวมทั้งจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยด้วย สำหรับหลักการประเมินผลการเรียนการสอนนั้น การประเมินผลการเรียนในระบบทวิภาคีมีกฎเกณฑ์ และระเบียบการประเมินผลการเรียนในระบบทวิภาคีให้ปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) โดยสถานประกอบการจะประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่เรียนหรือฝึกอาชีพที่ สถานประกอบการทุกภาคเรียนและร่วมกับสถานศึกษา และสถานประกอบการอื่น ๆ จัดคณะดำเนินการสอบมาตรฐานฝีมือสำหรับนักเรียนในรูปแบบคณะกรรมการ 7 คน โดยมีผู้แทน จากสถานประกอบการทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนจากสถานศึกษาเป็นกรรมการและ เลขานุการรับผิดชอบในการดำเนินการสอบมาตรฐานฝีมือ ทั้งประเมินผลครึ่งหลักสูตร (Interim) และประเมินผลสิ้นสุดหลักสูตร (Final) โดยนำผลการประเมินทั้งสองครั้งมา รวมกันตามอัตราส่วน 3 : 7 โดยให้ระดับผลการเรียนในการสอบมาตรฐานฝีมือ 3 ระดับ ดังนี้

ดี หมายถึง ได้คะแนนรวมจากผลการวัดหรือประเมินสูงกว่า ร้อยละ 70

ผ่าน หมายถึง ได้คะแนนรวมจากผลการวัดหรือประเมิน ร้อยละ 50-70

ไม่ผ่าน หมายถึง ได้คะแนนรวมจากผลการวัดหรือประเมิน ต่ำกว่าร้อยละ 50

ในการจ้างงานหรือการคัดเลือกคนเข้าทำงานของ สถานประกอบการในระบบทวิภาคี รัฐไม่ได้กำหนดว่าสถานประกอบการจะต้องจ้างงานจากนักเรียนที่ สำเร็จการศึกษาในระบบทวิภาคีเข้าทำงาน จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้นักเรียนทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่า 30 วัน พร้อมทั้งกำหนดอัตราเงินเดือนและสวัสดิการที่จะได้รับไว้ด้วย

ข้อดีที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและสถานประกอบการนั้นมีหลาย ประการ ได้แก่

1. สถานศึกษาสามารถขยายการรับนักเรียนได้มากขึ้นจากการที่สถานศึกษารับภาระเพียงการสอนทฤษฎี และปฏิบัติเบื้องต้นเท่านั้นส่วนการฝึกปฏิบัติวิชาเฉพาะนั้นจะจัดขึ้นที่สถานประกอบการจะมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพตรงตามความต้องการของสถานประกอบการอย่างแท้จริงสามารถเพิ่มแรงงานช่างฝีมือได้มากขึ้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

2. ช่วยให้สถานประกอบการมีการปรับปรุงบุคลากรระบบการทำงานและพัฒนาเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานของสถานประกอบการ เนื่องจากเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบในการฝึกปฏิบัติจริงของนักเรียน นอกจากนั้นช่วงที่รับผู้เรียนเข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากทักษะและประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นของนักเรียนเหล่านั้นได้อีกทางด้วย

3. นักเรียนในระบบนี้จะมีความเชื่อมั่นและผูกพันกับสถานประกอบการมากกว่านักเรียนที่เรียนในระบบอื่น

4. ก่อให้เกิดความร่วมมือประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบระหว่างรัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาซึ่งอาจนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนากำลังคนและการพัฒนาด้านอื่น ๆ ต่อไป

ในส่วนของข้อเสียนั้น สถานประกอบการบางแห่งอาจมองว่าเป็นการเพิ่มภาระต้นทุนค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตของตนเอง บางแห่งมองว่าเป็นการสูญเสียผลผลิตที่จะได้จากพนักงานที่จะต้องไปทำหน้าที่ครูฝึก ยุ่งยากหรือมีภาระในการที่จะต้องดำเนินการต่าง ๆ ตามข้อตกลงความร่วมมือตอบแทนที่สถานประกอบการจะได้รับก็เห็นว่ายังมีความชัดเจนพออีกทั้งยังไม่มีมาตรการจูงใจที่ดีพอ จึงทำให้สถานประกอบการจำนวนมากลังเลใจที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวสำหรับการจัดระบบทวิภาคีในต่างประเทศนั้นมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับระบบทวิภาคีในประเทศไทยจะแตกต่างกันบ้างในบริบทและความต้องการของชุมชนและสถานประกอบการในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ เช่น ในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันซึ่งเป็นเจ้าตำรับระบบทวิภาคีหรือระบบโรงเรียน-โรงงาน ในประเทศอังกฤษที่ใช้รูปแบบ Block Release และในประเทศสิงคโปร์ที่ใช้การฝึกประสบการณ์ตรงในโรงงานประเภทอุตสาหกรรมเป็นเวลา 14-16 สัปดาห์ ในประเทศสาธารณรัฐเกาหลีจะเรียนวิชาสามัญประมาณร้อยละ 60 และวิชาด้านเทคนิคร้อยละ 40 ในปีที่ 1 จะเน้นการเรียนในห้องเรียนและในปีที่ 3 จะฝึกอาชีพในสถานประกอบการ (ธีรวุฒิ บุญยโสภณ, 2536)

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความเหมือนและความแตกต่างก็จะพบความแตกต่างชัดเจนระหว่างการจัดการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ กล่าวคือ ในต่างประเทศหลายประเทศได้มีกฎหมายกำหนดให้มีการจัดความร่วมมือแบบทวิภาคี มีภาระตมทรัพยากรของท้องถิ่นเข้ามาร่วมจัดหรือมีมาตรการจูงใจทางผลประโยชน์ภาษีอากร รวมทั้งมีองค์กรของรัฐบาล

ท้องถิ่นที่จะทำหน้าที่ประสานงานและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ และบางประเทศมีองค์กรในการควบคุมกำกับมาตรฐานและผลลัพธ์ของความร่วมมืออีกด้วย ซึ่งจะเห็นรูปธรรมชัดเจนกว่าในประเทศไทยมาก เนื่องจากในประเทศไทยความร่วมมือจะมีลักษณะไม่ลึกซึ้งแม้จะตั้งอยู่บนความสมัครใจแต่มีที่มาจากความเกรงอกเกรงใจกันมากกว่าที่จะเต็มใจร่วมมือกันอย่างเต็มที่ อีกทั้งไม่มีแผนการโครงการร่วมมือที่เป็นยุทธศาสตร์ ขาดการส่งเสริมในแง่มาตรการต่าง ๆ ประเทศที่ต่างมี และพบว่าผู้มีเจ้าของสถานประกอบการขนาดใหญ่ที่มีหุ้นส่วนเป็นเจ้าของโรงเรียนหรือ วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนบางแห่ง มีการกำหนดให้นักเรียน นักศึกษาในโรงเรียนของตนมาฝึกหัดงานในสถานประกอบการในเครือธุรกิจเดียวกันแล้วเมื่อ นักเรียน นักศึกษาเหล่านั้นสำเร็จการศึกษา ก็จะพิจารณารับผู้สำเร็จการศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานดีเข้าทำงานเป็นพนักงานประจำของสถานประกอบการนั้นเลย เช่น ในอุตสาหกรรมผลิตยานยนต์ขนาดใหญ่ บางบริษัทในประเทศไทยปัจจุบัน เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการจัดระบบทวิภาคีในประเทศไทยดังกล่าวมาแล้วข้างต้นมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับระบบทวิภาคีในต่างประเทศต่างกันบ้างในบริบทของแต่ละประเทศ

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT) เป็นระบบการศึกษา ซึ่งวิทยาลัยและสถานประกอบการนำนักเรียนเข้าร่วมฝึกอาชีพในโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้นจะมี 2 สถานภาพในบุคคลเดียวกัน คือ เป็นนักเรียน นักศึกษาในวิทยาลัย และในขณะเดียวกันก็เป็นพนักงานฝึกอาชีพของสถานประกอบการด้วยการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาด้านอาชีพอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งการศึกษาในระบบนี้ผู้เรียนหรือผู้ฝึกหัด (Trainee) จะต้องเรียนรายวิชาสามัญ รายวิชาชีพพื้นฐาน โดยเรียนและฝึกปฏิบัติเบื้องต้นที่สถานศึกษา ส่วนสถานประกอบการจะดูแลรับผิดชอบในการฝึกวิชาชีพเฉพาะตามหลักสูตร

3. การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

3.1 ความเป็นมาและลักษณะของการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน : WIL การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) เป็นกรณีหนึ่งของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่ช่วยให้นักศึกษามีโอกาสในการประยุกต์ความรู้ทักษะการทำงาน และทักษะเฉพาะที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ ได้รู้จักชีวิตการทำงานที่แท้จริงก่อนสำเร็จการศึกษา

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเรียนกับการทำงาน (Work-integrated Learning) คือ การจัดการศึกษาแบบผสมกลมกลืนระหว่างประสบการณ์ทำงานทางวิชาชีพนอกห้องเรียนกับการเรียนในห้องเรียน ทั้งในรูปแบบการศึกษาวิจัย การฝึกอาชีพ

การทำงานเพื่อสังคม การทำงานในสถานประกอบการหรือการฝึกอาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม และภาคการศึกษาโดยการดำเนินงานในลักษณะโรงเรียนในโรงงาน คือจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส.) หรือปริญญาตรีในโรงงาน ซึ่งนักศึกษาจะได้ทำงานในตำแหน่งพนักงานปฏิบัติการ (Operator) และมีการจัดการเรียนการสอนหลังเลิกงานหรือช่วงวันหยุด โดยมีแกนหลักคือการใช้งานเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน

3.2 หลักสูตร

เป้าหมายของโครงการหลักสูตร การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

1. เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ผ่านการผลิตและพัฒนากำลังคนทางเทคนิค และเทคโนโลยี (ปวส.-ป.ตรี) ที่มีทักษะและความรู้ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง

2. เพื่อแก้ปัญหาความไม่สอดคล้อง (Mismatch) ด้านกำลังคนระหว่างสถานศึกษาและภาคอุตสาหกรรม โดยที่ทุกฝ่ายโดยเฉพาะกำลังคนที่เข้าร่วมโครงการได้ประโยชน์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงาน (WIL) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบผสมกลมกลืนกันระหว่างการเรียนในห้องเรียนกับการหาประสบการณ์ในการทำงานนอกห้องเรียน โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนตามรูปแบบที่เหมาะสมตามเนื้อหารายวิชา เงื่อนไขของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการการเรียนกับการทำงานในรายวิชา

1. ต้องมีการผสมกลมกลืน มีจุดร่วม และหลอมรวมกันระหว่างความรู้ทางด้านทฤษฎีที่ได้จากการเรียนในห้องเรียนกับประสบการณ์ทำงานนอกห้องเรียน

2. ต้องเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในรายวิชา

3. ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมของการทำงานจริง

4. งานที่ฝึกปฏิบัติต้องเป็นงานที่มีคุณภาพหรือสามารถพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาได้

3.3 การจัดการเรียนการสอน

รูปแบบของการบูรณาการการเรียนกับการทำงาน

1. การกำหนดประสบการณ์ก่อนการศึกษา (Pre-course Experience)

2. การเรียนสลับการทำงาน (Sandwich Course)

3. สหกิจศึกษา (Co-operative Education)
4. การฝึกงานที่เน้นการเรียนรู้หรือการติดตามพฤติกรรมการทำงาน (Cognitive Apprenticeship or Job Shadowing)
5. หลักสูตรร่วมกับมหาวิทยาลัยและอุตสาหกรรม (Joint Industry University Course)
6. พนักงานฝึกหัดใหม่หรือพนักงานฝึกงาน (Traineeship or Apprenticeship)
7. การบรรจุให้ทำงานหรือการฝึกเฉพาะตำแหน่ง (Placement or Practicum)
8. ปฏิบัติภาคสนาม (Fieldwork)
9. การฝึกปฏิบัติจริงภายหลังสำเร็จการเรียนทฤษฎี (Post-course Internship)

ดังนั้น ในการจัดการศึกษา 9 รูปแบบ โดยต้องมีการบูรณาการวิชาต่าง ๆ ในลักษณะของการเข้าไปทำงานจริงในสถานประกอบการให้ตรงตามสาขาอาชีพที่เรียน โดยเริ่มต้นจาก

1. การวางแผนประกอบด้วย นโยบายของรัฐ พันธกิจของสถานศึกษา เป้าหมายของการผลิต บัณฑิต และการตัดสินใจในการจัดการเรียนการสอนแบบ WiL
2. การจัดโครงสร้างองค์การของการจัดการเรียนการสอนแบบ WiL ต้องมีองค์ประกอบ จากความร่วมมือของ 3-ส คือ สถานศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพ
3. การดำเนินงาน ประกอบด้วยคู่มือปัจจัยสู่ความสำเร็จทั้ง 6 ด้านของการจัดการเรียนการสอน แบบ WiL ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านผู้เรียน ด้านสถานประกอบการ และด้านการเงิน
4. การประเมินผล ประกอบด้วย เกณฑ์มาตรฐานของการจัดการเรียนการสอนแบบ WiL

3.4 ครูผู้สอน

3.4.1 ควรมีระบบการฝังตัวของอาจารย์ใหม่ในสถานประกอบการ ที่ให้ความร่วมมือเพื่อสร้างความเข้าใจและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนระหว่างอาจารย์กับพี่เลี้ยงในสถานประกอบการ และสร้างความร่วมมือระหว่างอาจารย์ทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ

3.4.2 ควรมีระบบการเตรียมการสำหรับอาจารย์ที่มาจาก

สถานประกอบการต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจทักษะการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร และมาตรฐานผลการเรียนรู้ของหลักสูตรนั้น ๆ ตามแนวทางของกรอบตามที่มีมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ

การพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่คณาจารย์ทั้งในมหาวิทยาลัย และในสถานประกอบการ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
2. การพัฒนาวิชาการและวิชาชีพด้าน อื่นๆ

3.5 การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลมีหลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน (เกรด) โดยแบ่งสัดส่วนการวัด และประเมินผลทุกรายวิชา

1. แบ่งสัดส่วนการประเมินระหว่างคณาจารย์ผู้รับผิดชอบสถานประกอบการและพี่เลี้ยงในสถานประกอบการเป็นร้อยละ 50 : 50 ของคะแนนประเมินทั้งหมด
2. กำหนดเกณฑ์การประเมินจากคุณภาพของรายงานโครงการ ได้แก่ การตั้งประเด็นปัญหา การนำเสนอที่มาและความสำคัญของปัญหา การตั้งวัตถุประสงค์ การทบทวนความรู้ที่ได้จากการเรียน การกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุป และอภิปรายผลการศึกษา การให้ข้อเสนอแนะ การระบุประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษา การสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สถานประกอบการ และการนำเสนอผลงานของนักศึกษา

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) และสหกิจศึกษา

จากศึกษา WIL ทั่วโลกพบว่า มีรูปแบบที่เหมือนกันอยู่ 9 รูปแบบ สหกิจศึกษา (Cooperative Education หรือ Coop) เป็นรูปแบบหนึ่งของ WIL สหกิจศึกษาเป็น subset ของ WIL ถือเป็นารเรียนรู้เชิงประสบการณ์เช่นเดียวกับ WIL แต่สรุปคุณลักษณะที่แตกต่างกันได้ 2 ลักษณะ ดังนี้ (1) ปรัชญา ปรัชญาของสหกิจศึกษา คือ “รู้ตน รู้คน รู้งาน” หมายถึง การฝึกอาชีพในสถานประกอบการมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการให้ผู้เรียนได้รู้จักเข้าใจตนเองว่ามีความชอบถนัดในงานประเภทใด ได้รู้จักชีวิตจริงของคนทำงานในสถานประกอบการ และได้เรียนรู้ว่างานต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ใด ในขณะที่ปรัชญาของการฝึกงานแบบ WIL เน้นเรียนจริง รู้จริง และทำจริง เป็นการเรียนรู้ควบคู่กับการฝึกงานโดยต้องการให้ผู้เรียนบรรลุสมรรถนะของอาชีพ เมื่อเรียนจบแล้วต้องสามารถประกอบอาชีพได้ (2) องค์ประกอบ 3-ส หลักสูตรแบบสหกิจศึกษา ประกอบด้วย ส-สถานศึกษา และส-สถานประกอบการ (ตอนฝึกอาชีพ) ในขณะที่หลักสูตรแบบ WIL

ต้องประกอบด้วย 3-ส ส-สถานศึกษา ส-สถานประกอบการ และ ส-สมาคมวิชาชีพ โดยทั้ง 3-ส จะเกี่ยวข้องตั้งแต่ขั้นตอนการร่างหลักสูตร

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) กับหลักสูตรปกติ

สัดส่วนของทฤษฎีและปฏิบัติจะใกล้เคียงกันหลักสูตร WIL ควรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ส่วนวิชาพื้นฐานควรจะมีการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองกับสมรรถนะที่ต้องการ และจัดการเป็นแบบ PBL ส่วนวิชาที่เป็นการประยุกต์ ควรเป็นลักษณะ PjBL ส่วนตัวผู้สอนจะต้องเป็นผู้ให้คำปรึกษามากกว่าการถ่ายทอด และกิจกรรมในชั้นเรียนจะต้องเป็นแบบ Show And Share หลักสูตร แบบ WIL จึงแตกต่างจากหลักสูตรปกติดังต่อไปนี้ (1) เน้นสมรรถนะ อาชีพในการฝึกปฏิบัติงานจริงในแต่ละอาชีพ (2) มีผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ 3-ส ประกอบด้วย สถานศึกษา สถานประกอบการ และสมาคมวิชาชีพ และ (3) มีมาตรฐานสำหรับ 3-ส คือสถานศึกษา จะมีมาตรฐานคุณวุฒิ สถานประกอบการจะมีมาตรฐานปฏิบัติการ และสมาคมวิชาชีพมีมาตรฐานวิชาชีพ

แนวทางการพัฒนา สหกิจศึกษา และทวิภาคี สู่อการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

ระยะสั้น ควรปรับปรุงหลักสูตรเดิมโดยปรับเฉพาะกลุ่มวิชาชีพ เลือกในรายวิชาที่เน้นงานอาชีพจะต้องจัดความร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยจะต้องให้ผู้เรียนเข้าไปเรียน และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการเป็นหลักส่วนวิชาชีพพื้นฐาน และวิชาศึกษาทั่วไป ผู้เรียนจะต้องเรียนในสถานศึกษาโดย (1) เพิ่มบทบาทของสมาคมวิชาชีพเข้าไป (2) เน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ฝึกปฏิบัติแล้วสามารถประกอบอาชีพได้จริงโดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบใดก็ได้ ได้แก่ สหกิจศึกษา, ทวิภาคี, Internship และ Apprentice เป็นต้น (3) เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับสมรรถนะอาชีพ ได้แก่ EBL (Experience-Based Learning), Constructivism, PjBL (Project-Based Learning), Problem-Based Learning, RBL (Research-Based Learning) เป็นต้น

ระยะยาว ควรพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยเริ่มจากมาตรฐานอาชีพหรือสมรรถนะอาชีพจากสมาคมวิชาชีพจากนั้นร่วมจัดทำหลักสูตรโดยเชิญผู้มี ส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) ร่วมจัดทำหลักสูตรโดยมาจาก 3-ส และแบ่งหลักสูตรออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนวิชาศึกษาทั่วไปเน้นความเป็นมนุษย์ ส่วนวิชาวิชาชีพพื้นฐานเน้นความสามารถเบื้องต้น ในการประกอบการอาชีพและส่วนวิชาชีพเฉพาะเน้นการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรปกติ สู่อการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

หลักสูตรแบบปกติอยู่ต้องการปรับให้เป็น WiL ต้องมีการปรับการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเรียนรู้กับการทำงานในสถาบันอุดมศึกษาตามปัจจัยสู่ความสำเร็จทั้ง 6 ด้าน รายละเอียดในแต่ละด้านมาก แต่จะขอสรุปที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ

1. ด้านหลักสูตร ประกอบด้วยด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ และด้านปฏิบัติการต้องพัฒนาจาก 3-ส เน้นสมรรถนะอาชีพ
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การเน้นสมรรถนะอาชีพในการฝึกปฏิบัติงานจริงในแต่ละอาชีพ เลือกรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเหมาะสมกับสมรรถนะอาชีพ เช่น PBL, PjBL เป็นต้น ควรจัดแบบ Block Course เป็น Module ในแต่ละวิชา
3. ด้านผู้เรียน ประกอบด้วย การกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน ผู้เรียนต้องผ่านประสบการณ์อาชีพก่อนเข้าเรียน ผ่านการแนะแนวอาชีพ และการมีงานทำ
4. ด้านผู้สอน ประกอบด้วย การมีประสบการณ์ในอาชีพจริง ก่อนทำการสอน ผู้สอนที่มาจากสถานประกอบการ ควรมีทักษะในการถ่ายทอด สื่อสาร การจัดการชั้นเรียน และการประเมินผู้เรียน
5. ด้านผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ระบบการฝึกอาชีพที่เป็นมาตรฐานมีระบบการฝึกที่เน้นสมรรถนะอาชีพ และมีการประเมินผลของการฝึกตามหลักสูตร
6. ด้านการเงิน ประกอบด้วย มีการจัดสรรเงินงบประมาณที่เพียงพอตามที่ต้นทุนการผลิตในแต่ละอาชีพจัดสรรสัดส่วนความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้าน WIL ให้มีความชัดเจนระหว่าง 3-ส ข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศต่าง ๆ ด้านการเงินให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องรู้และหาแนวทางวิธีการความร่วมมือกับ 2-ส ให้ได้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหาแนวทางความร่วมมือกับสมาคมวิชาชีพ และสถานประกอบการให้ได้ ไม่ควรปล่อยให้สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเพียงฝ่ายเดียว ในกรณีที่สาขาอาชีพนั้นยังไม่มีสมาคมวิชาชีพ ควรระดมผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้นมาร่วมกันในการกำหนดฐานสมรรถนะที่จำเป็นต่อสาขาอาชีพนั้น หลักสูตรสามารถใช้ได้กับทุกสาขาวิชา แต่ต้องมีอาชีพรองรับ โดยเฉพาะสาขาที่เน้นการผลิตบัณฑิตที่สามารถปฏิบัติงานได้จริง หลักสูตร WiL จึงใช้ได้กับทุกสาขาวิชา เพียงแต่ตัวหลักสูตรต้องระบุให้แน่ชัดว่าบัณฑิตที่จบนั้นจะเข้าสู่สาขาอาชีพใด การจัดการเรียนการสอนต้องสามารถบูรณาการวิธีการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งใน 9 รูปแบบของ WIL โดยที่นักศึกษาต้องมีสมรรถนะตรงความต้องการของสาขาอาชีพนั้น

บทบาทการมีส่วนร่วม 3-ส ของหลักสูตรการจัดการศึกษา

เชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL)

1. ภาคการศึกษา เป็นหัวใจสำคัญของการเกิดขึ้น และความยั่งยืนของการจัดการศึกษาแบบ WiL ซึ่งไม่เพียงแต่ต้องนำนโยบายจากภาครัฐมาปฏิบัติเท่านั้น แต่เป็นกลไกหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน หลักสูตรแบบ WiL ให้ประสบความสำเร็จ โดยมีการเชื่อมโยงกับภาคสถานประกอบการ และภาคสมาคมวิชาชีพในขั้นตอนต่าง ๆ รวมทั้งต้องวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ บุคลากร และการบริหารเพื่อแสวงหาความเป็นเลิศของหลักสูตรแบบ WiL เป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญที่สอดคล้องกับ Positioning ของสถาบันแต่ละแห่ง

1.1 สถาบันอาชีวศึกษา เป็นต้นสังกัดของนักศึกษา WiL ระดับ ปวส. และร่วมส่งครูเข้าสอนในสถานประกอบการโดยเน้นเนื้อหาที่บูรณาการเข้ากับการปฏิบัติงานจริงของนักศึกษา

1.2 สถาบันอุดมศึกษา เป็นต้นสังกัดของนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือครูที่เลี้ยง ซึ่งเข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการเพื่อถอดความรู้ทำเป็นบทเรียนสอนนักศึกษา WiL ปวส. ซึ่งครูที่เลี้ยงจะได้เรียนระดับปริญญาโท และทำวิทยานิพนธ์ ที่มุ่งแก้ปัญหาของสถานประกอบการเป็นหลักโดยมีอาจารย์ของมหาวิทยาลัย และบุคลากรของสถานประกอบการเป็นที่ปรึกษาพร้อมกัน

2. สถานประกอบการ มีความสำคัญต่ออุดมศึกษาไทยอย่างยิ่ง ในมิติทางด้านประสิทธิภาพ ดังนั้นสถานประกอบการ จัดเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่สุดในด้านบุคลากร ทรัพยากร กระบวนการ ทักษะความชำนาญ ทุน และเทคโนโลยี ดังนั้นสถานประกอบการจึงไม่ควรทำหน้าที่เพียงมีบทบาทในด้าน อุปสงค์ (Demand Side) ในฐานะองค์กรผู้ใช้บัณฑิตเท่านั้น แต่สถานประกอบการควรมีบทบาทสำคัญในด้านอุปทาน (Supply Side) ได้อีกด้วย โดยมีส่วนสำคัญในกระบวนการผลิตบัณฑิตร่วมกับภาคการศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพบัณฑิตไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สด เวลา และค่าใช้จ่าย ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการฝึกอบรมแรงงานเมื่อเริ่มทำงานในสถานประกอบการ องค์กร สมาคมวิชาชีพ การบริหารจัดการการเรียนการสอนแบบ WiL

3. องค์กร สมาคมวิชาชีพ จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในฐานะเป็น องค์กร กำหนดมาตรฐานด้านสมรรถนะอาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ทดสอบ มาตรฐานสมรรถนะ ออกใบรับรองด้านสมรรถนะวิชาชีพ เป็นต้น สมาคม องค์กร วิชาชีพเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในฐานะเป็นหน่วยงานที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพจึงควรมีส่วนเชื่อมโยงถึงกัน และใช้ความเป็น เครือข่ายร่วมมือกันเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ผลักดัน ปรับปรุง ขยายผลให้นำมาตรฐานและสมรรถนะ ที่กำหนดไว้ไปใช้ในหลักสูตรของภาคสถานศึกษา และภาคผู้ประกอบการในการกำหนด ตำแหน่งงาน และอัตราค่าตอบแทนได้อย่างแท้จริง

กล่าวโดยสรุป คือ สถานศึกษามีหน้าที่วางแผนและบริหารจัดการเรียน การสอน สถานประกอบการมีหน้าที่ส่งเสริมให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการจัดการเรียน การสอนและการฝึกอาชีพ ส่วนสมาคมวิชาชีพมีหน้าที่ กำหนด เกณฑ์มาตรฐานในการประกอบอาชีพ การที่หลักสูตรการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) จะประสบผลสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนของ 3-ส ที่กล่าวมาในข้างต้น โดยการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา รวมถึงการบริหารจัดการงบประมาณในการจัด การศึกษาตามหลักสูตร การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work Integrated Learning : WIL) เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อ นักศึกษาและภาคส่วนในการบริหารจัดการร่วมกัน

บทบาทของสถานประกอบการต่อการจัดการอาชีวศึกษา

สถานประกอบการส่วนใหญ่จะเป็นภาคเอกชนที่ประกอบด้วยสถานประกอบการ ในแต่ละขนาด เช่น ภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ กลางและเล็ก สถานประกอบการภาคเกษตรกรรม และภาคธุรกิจบริการ สถานประกอบการเหล่านี้มีการพัฒนาและขยายตัวตามภาวะเศรษฐกิจของ ประเทศและของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาของสถานประกอบการจะต้องมีการ พัฒนาและดำรงอยู่ด้วยความมั่นคงนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับ “กำลังคน” ที่จะเป็นผู้บริหาร และดำเนินการ ในสถานประกอบการ ดังนั้น กำลังคนที่อยู่ในสถานประกอบการจะต้องมีหลายระดับด้วยกัน ซึ่งแล้วแต่ขนาด ประเภท รูปแบบสถานประกอบการนั้น ๆ กำลังคนที่จะก้าวเข้าสู่สถานประกอบการ จะมาจากหลายแหล่ง ได้แก่ กำลังคนจากสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงกล่าวได้ว่า สถานประกอบการจะมาจากแหล่งที่ต้องการกำลังคนจึงอยู่ในฐานะของผู้ใช้กำลังคน สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนระดับสูงและระดับกลางเข้าสู่ตลาดแรงงาน ภาคเอกชนและภาครัฐ ด้วยเหตุนี้ทั้งสถานประกอบการและสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในฐานะของผู้ใช้ที่ต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพและมีคุณสมบัติครบถ้วน พร้อมที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนอาชีวศึกษาก็ต้องการจะผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับ ความต้องการของสถานประกอบการ

ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยกรมอาชีวศึกษาได้ตระหนักถึง ความสำคัญของสถานประกอบการ จึงได้พยายามมุ่งมั่นในการผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการอย่างสมดุลทั้งคุณภาพและปริมาณ ขณะเดียวกัน

สถานประกอบการได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการพัฒนา อาชีวศึกษาให้มีรูปแบบที่มีความหลากหลายสามารถสนองตอบความต้องการของผู้เรียนและ ตลาดแรงงาน ด้วยเหตุนี้สถานประกอบการจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการจัดการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. แหล่งประกอบอาชีพ สถานประกอบการจะเป็นแหล่งประกอบอาชีพแหล่งใหญ่ของ กำลังคนด้านอาชีวศึกษา
2. แหล่งฝึกอาชีพ สถานประกอบการจะเป็นแหล่งฝึกอาชีพของผู้เรียนด้าน อาชีวศึกษา โดยสถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการรับผู้เรียนเข้าฝึกอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการทำงานเป็นการเตรียมตัว ผู้เรียนก้าวเข้าสู่โลกของการทำงาน
3. แหล่งฝึกอบรมและศึกษาดูงาน สถานประกอบการได้ให้ความร่วมมือในการพัฒนา บุคลากรระดับผู้บริหารและครูอาจารย์ของสถาบันการศึกษาในการฝึกอบรมและศึกษาดูงาน
4. พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในปัจจุบัน สถานประกอบการ ได้ให้ความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในการจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สามารถผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น
5. พัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา สถานประกอบการให้ความร่วมมือในการ พัฒนา รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาให้หลากหลายเหมาะสมกับความพร้อมของผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน เช่น การจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี

ความหมายของสถานประกอบการ สถานประกอบการ หมายถึง สถานที่ประกอบธุรกิจ หรือสถานที่ประกอบกิจการ โดยมีมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิด ผลประโยชน์หรือผลกำไรร่วมกัน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ประกอบด้วยกระบวนการ 3 กระบวนการด้วยกัน คือ การผลิต (Production) การจำหน่ายจ่ายแจก (Distribution) การบริโภค (Consumption) การผลิตเน้นการสร้างสินค้าหรือบริการกว้างๆขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค การจำหน่ายจ่ายแจก เป็นการจัดสินค้าหรือบริการที่ผลิตได้ให้ไปถึงแหล่งที่ต้องการใช้สินค้า หรือบริการ คือ การเข้าถึงตัวผู้บริโภคนั่นเอง สำหรับการบริโภค คือ การใช้สินค้าที่ผ่านการผลิต ผ่านการจำหน่าย จ่ายแจกมาจนถึงตัวผู้บริโภคเมื่อสินค้าถูกใช้ให้หมดไป หรือเสื่อมสลายสิ้นสภาพ จากเดิม สินค้าหรือบริการก็จะถูกสร้างขึ้นใหม่พร้อมๆกับการพัฒนาไปเรื่อย ๆ เพื่อสนองความ ต้องการ และสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้บริโภค ความพึงพอใจในสิ่งตอบแทนของผู้ผลิต และผู้ทำการจ่ายแจกคือส่วนเกินจากการลงทุนหรือผลกำไรสิ่งตอบแทนสำหรับผู้บริโภค

สรุปได้ว่า การประกอบการเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการผลิต การจัดจำหน่าย แจกจ่าย และการบริโภค โดยมีการลงทุนเป็นทรัพย์สิน และแรงงานโดยหวังผลที่เป็นกำไรในการประกอบกิจการนั้น ๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อาคม วัตโธสง (2542) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณลักษณะด้านการฝึกงานของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) คณะวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการโรงแรม โรงเรียนภูเก็ตเทคโนโลยี ตามความต้องการของสถานประกอบการ ผลการวิจัย พบว่า บุคลากรในสถานประกอบการธุรกิจโรงแรมในจังหวัดภูเก็ตมีความต้องการคุณลักษณะด้านการฝึกงานของนักศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านกิจนิสัยในการทำงาน และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก บุคลากรที่เป็นผู้ปฏิบัติและเป็นผู้บริหารมีความต้องการให้เกิดคุณลักษณะด้านการฝึกงานของนักศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรู้ทางวิชาการ และด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านกิจนิสัยในการทำงานและด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน บุคลากรในสถานประกอบการธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดภูเก็ตที่ปฏิบัติงาน ในโรงแรมระดับต่างกันมีความต้องการคุณลักษณะด้านการฝึกงานของ นักศึกษาในภาพรวมด้านกิจนิสัยในการทำงานและด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความรู้ทางวิชาการและด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารง มะเซ็ง และคณะ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาก่อสร้างตามความต้องการของสถานประกอบการ ในเขตจังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาก่อสร้าง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม มากกว่าด้านอื่น รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิชาชีพ และด้านวิชาการตามลำดับ และพบว่า การตอบสนองของผู้สำเร็จการศึกษาที่สถานประกอบการได้รับจริงในด้านบุคลิกภาพได้รับการตอบสนองมากกว่าด้านอื่น รองลงมาพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวิชาชีพ และด้านวิชาการ ตามลำดับ

และผลการเปรียบเทียบความต้องการของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษากับการตอบสนองจริงที่สถาประกอบการได้รับโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พัฒนา ศรีชาติ (2556) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกวิชาชีพ กลุ่มเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยพื้นที่ที่นักศึกษานิยมเข้าฝึกงานจะอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ความต้องการของสถานประกอบการ ต่อลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถในสาขาที่ศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักศึกษามีความสามารถในการซ่อมบำรุงระบบคอมพิวเตอร์ (ด้าน Software) เช่น โปรแกรมระบบปฏิบัติการ, โปรแกรมออฟฟิศ เป็นต้น ส่วนความต้องการของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ ชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีอยู่สองชื่อ คือ นักศึกษามีความสนใจในการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และนักศึกษาสามารถเข้ากับที่เลี้ยงหรือผู้ร่วมงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี สถานประกอบการต้องการเน้นนักศึกษาที่มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีจิตอาสา มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับบุคลากรในสถานประกอบการได้อย่างเป็นสุข

สิริอร สกุลเดช (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีโปรแกรมการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ โมเดลการจัดการกระทำ และโมเดลการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สำหรับประเมินมีทั้งหมดจำนวน 13 องค์ประกอบ 66 ตัวบ่งชี้ ที่ครอบคลุมปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า จำนวน 6 องค์ประกอบ 27 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการจำนวน 4 องค์ประกอบ 20 ตัวบ่งชี้ และด้านผลผลิต จำนวน 3 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทุกระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีจำนวน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับผู้เรียน ระดับกลุ่มผู้เรียนและระดับองค์กร รูปแบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการประเมินองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้สำหรับประเมิน เครื่องมือและผู้ประเมิน เกณฑ์การประเมิน การเตรียมการประเมิน และวิธีการ และขั้นตอนการประเมิน การประเมินครั้งที่ 1

จำนวน 13 องค์ประกอบ พบว่า ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 12 องค์ประกอบ และที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินจำนวน 1 องค์ประกอบ คือ การติดตามและประเมินผลของสถานศึกษา ครั้งที่ 2 จำนวน 7 องค์ประกอบ ทุกองค์ประกอบผ่านเกณฑ์การประเมินการเปรียบเทียบคะแนนพัฒนาการขององค์ประกอบที่ประเมินจำนวน 2 ครั้งใน 7 องค์ประกอบ พบว่า ทุกองค์ประกอบมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้น การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพระดั่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของผู้เรียนพบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์นอกนั้นอยู่ในระดับมาก

ลำดวน พ้องเสียง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการฝึกประสบการณ์และความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาจากสถาบันการอาชีวศึกษา เข้าฝึกปฏิบัติงาน ผลการวิจัยพบว่า สถานประกอบการประเมินผลการฝึกประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของนักศึกษา ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านทักษะการปฏิบัติงานอาชีพ ด้านบุคลิกภาพในการปฏิบัติงานอาชีพ และ ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ผลการประเมินรายข้ออยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก เมื่อจำแนกคุณภาพผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาในสถานประกอบการตามเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และร้อยเอ็ด ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สถานประกอบการมีความต้องการให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะแต่ละด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่มีความต้องการ รายข้ออยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด อีกทั้งสถานประกอบการเมื่อจำแนกตามเขตพื้นที่แต่ละจังหวัด ยังมีความต้องการให้นักศึกษาใช้ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

สุขวสา ภวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาองค์ประกอบของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ผลการวิจัย พบว่าประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ ปัจจัยนำเข้าของระบบ ประกอบด้วย ด้านแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้นิเทศ และปัจจัยด้านการอำนวยความสะดวกให้กับผู้นิเทศกระบวนการขอระบบ ได้แก่ การประชุมวางแผนการนิเทศร่วมกัน,เตรียมการ,ปฏิบัติการณ์ิเทศ,ประชุมเพื่อประเมินผลการนิเทศ ผลลัพธ์ของระบบคือระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์และความคิดเห็นของผู้ใช้ระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ ข้อมูลย้อนกลับของระบบได้แก่การตรวจสอบและแก้ไขระบบจากผลการใช้ระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ ผลการประเมินความเหมาะสมของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ พบว่า ระบบมีความ

เหมาะสม แต่ควรปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปทดลองใช้ โดยผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิต่อส่วนประกอบหลักของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ ด้านองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ, และด้านนำระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ ไปใช้ทุกด้าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาการใช้ระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีความเป็นไปได้มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ สามารถลดค่าใช้จ่ายของการนิเทศฝึกงานแต่สามารถเพิ่มจำนวนครั้งของการนิเทศฝึกงานได้โดยมีผลในแต่ละด้านดังนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจด้านการกระบวนการของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ ด้านประสิทธิภาพของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ ครูนิเทศ และครูฝึกในสถานประกอบการมีระดับความพึงพอใจระดับมาก ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจด้านประโยชน์ของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ ของครูฝึกในสถานประกอบการมีความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ฯ และด้านประโยชน์ของระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์ของนักศึกษาฝึกงานนั้น มีระดับความพึงพอใจอยู่ที่ระดับมากที่สุด

งานวิจัยต่างประเทศ

Vlosky (2003) ได้ศึกษา ผลการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมภาคสังคมระหว่างสถาบันในด้านกระบวนการทางวัฒนธรรมและพื้นที่ซึ่งเป็นความร่วมมือด้านการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพของสถานศึกษาทางเทคนิควิชาชีพในฮอนดูรัส (Honduras) ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลการวิเคราะห์ส่วนประกอบของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแสดงให้เห็นว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของหน่วยงานได้ดำเนินการผ่านกิจกรรม 3 ระยะ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มต้นให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ 1) การจัดให้มีการเสวนาหรือความเท่าเทียมกันในการพัฒนางานแบบมีส่วนร่วม 2) การจัดลำดับหรือกระบวนการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนางาน 3) ทีมงานของผู้ร่วมปฏิบัติจะต้องมีความสอดคล้องหรือเหมาะสมกับปัจจัยโครงสร้างใหม่งานที่จะพัฒนา ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญ เพื่อการพัฒนางานแบบมีส่วนร่วมให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งกระบวนการพัฒนางานจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องดำเนินการบนพื้นฐานของเงื่อนไข 3 ประการ ได้แก่ 1) ทีมงานมองเห็นหรือสร้างคุณค่าการยอมรับ และเอื้ออำนาจในด้านความต้องการ และความปรารถนาในการทำงานให้องค์กร 2) ได้รับการแนะนำกระบวนการมีส่วนร่วมในลักษณะการกระทำซ้ำและเสริมสร้างความต้องการหรือความกระหายใจการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมทั้งหมดเกิดจากความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่จุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญ และต่อเนื่องคงเส้นคงวา

Kotze and Plessis (2003) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษานั้น ตัวนักศึกษาเองก็เปรียบดังผู้ร่วมผลิตด้านการศึกษา ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาที่สามารถ

เข้าใจถึงระดับความพอใจ คุณภาพและคุณค่าทางความคิดได้ด้วยตนเองนักศึกษาจะอย่างไร เพื่อจะทำให้หน้าที่ร่วมผลิตด้านการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากผลงานวิจัยด้านการตลาดที่ได้ยอมรับกันมาอย่างยาวนาน ส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมของการมีบทบาทบริการลูกค้า และมีข้อมูลและบทสรุปจากการแลกเปลี่ยนความคิดของลูกค้าและการมีส่วนร่วมของการจัดการบริการนำเสนอแบบจำลองใหม่ของแบบทดสอบการแลกเปลี่ยนความคิด

Cecile (2009) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการวางแผนงานในองค์กร เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ กรณีศึกษาชุมชนกลุ่มการศึกษาที่หลากหลาย (Diversity Ducation Group) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มมีความสนใจใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ และใช้กระบวนการวางแผนหลักสูตรหรือโปรแกรมบทเรียนแบบมีส่วนร่วมและใช้หลักการประชาธิปไตยมากกว่าให้เกิดความยืดหยุ่นมากกว่า และเปิดโอกาสให้มีการสนทนาตามเงื่อนไขความสนใจและความแตกต่าง ซึ่งได้รับคำแนะนำว่าประสบการณ์ของบุคคลที่ร่วมให้ข้อคิดเห็นและการรับรู้ของแต่ละคนที่มีความหมายที่หลากหลายจะเป็นสิ่งขับเคลื่อนกระบวนการวางแผนจากทั้งข้อมูลทางการศึกษา และกิจกรรมสนับสนุนของกลุ่มผู้ปฏิบัติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะสร้างพลังความแตกต่างให้สมดุลกันในการใช้ความพยายามพื้นฐานให้เกิดความสามารถในกระบวนการวางแผนตามแนวทางความร่วมมือของกลุ่มในการสื่อสารอย่างเข้าใจ พร้อมทั้งความยืดหยุ่นในการสนทนาในบริบทที่แตกต่างในด้านความสนใจ พลังและความสามารถของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการวางแผนจะช่วยเสริมสร้างองค์กรที่มีความซับซ้อนในประเด็นต่าง ๆ ให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามความต้องการได้อย่างมีพลัง ซึ่งประกอบด้วยผู้เรียน ผู้สนับสนุนที่มีความสามารถด้านต่าง ๆ และทีมงาน ผู้เกี่ยวข้องในการใช้องค์ความรู้ที่มีความหมายภายใต้ความคาดหวังความสามารถและเงื่อนไขข้อจำกัดของแต่ละบุคคล เพื่อร่วมปฏิบัติงานด้วยทักษะ และความสามารถที่แตกต่างกันให้ประสบผลสำเร็จ

Othman and others (2011) ได้ศึกษา บทบาทของครูฝึกในการฝึกอบรมระบบทวิภาคีในมาเลเซีย การฝึกหัดระบบทวิภาคีในมาเลเซียได้นำรูปแบบมาจากประเทศเยอรมันนี้ บทบาทหน้าที่ใหม่ของคุณครูในภาคอุตสาหกรรมในการฝึกหัดระบบทวิภาคีแห่งชาติ (NDTS) ในมาเลเซียถือว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่มีการริเริ่มในการฝึกอบรม K-wokers ซึ่งการตัดสินใจนำระบบนี้เข้ามาใช้โดย Malaysian Cabinet ในวันที่ 19 พฤษภาคม 2004 ด้วยความหวังว่าจะเป็นการแก้ปัญหาทักษะการผลิตของแรงงานที่ไม่ตอบสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการฝึกหัดระบบนี้ได้มีการเริ่มต้นในปี 2005 ใน 4 ทักษะ ได้แก่ เครื่องมือและแม่พิมพ์ กระบวนการควบคุมการผลิตโดยอัตโนมัติ กลศาสตร์ยานยนต์และการดำเนินงานของโรงงานในภาคอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญการที่ได้ดำเนินการฝึกโดย 70 เปอร์เซนต์จะดำเนินการในสถานประกอบการ และอีก 30 เปอร์เซนต์ จะดำเนินการฝึกในสถาบันการฝึกอบรมหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ทั้ง 4 ทักษะ ผู้ฝึกหัดจะได้รับใบประกาศ NDTs k-Worker Certificate ผลการศึกษาพบว่าตั้งแต่นำระบบการฝึกนี้เข้ามาทำให้บุคลากรในภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทหน้าที่มากขึ้นกว่าเดิม ความเข้าใจในงานใหม่ของบุคลากร และผู้ฝึกหัดในภาคอุตสาหกรรม คือ การสำรวจ นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่ามีความแตกต่างของบุคลากร เช่น ผู้บริหาร หัวหน้างาน และช่างชำนาญการ จะต้องใช้ชุดฝึกทักษะที่แตกต่างกันในการดำเนินการฝึก จากการศึกษาสรุปได้ว่า โครงการนี้มีความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในการพัฒนาทักษะที่มีความจำเป็น

Turnbull (1997) ได้ศึกษาผลการมีส่วนร่วม และผลด้านกระบวนการของการประเมิน เพื่อให้การรับรองคุณภาพโรงเรียนในบริติชโคลัมเบีย (British Columbia) เนื่องจากการประเมินผลการมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสร้างความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินโดยเฉพาะความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเพื่อยอมรับวิธีการที่ใช้ประเมินข้อมูลข่าวสาร ซึ่งนอกเหนือจากวิธีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วมแล้วยังมีผลการศึกษาที่อธิบายว่า กระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลจะมีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการประเมินแบบมีส่วนร่วม การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ทดสอบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับรูปแบบการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลกระบวนการได้มาซึ่งผลของคำตอบ ซึ่งผลการประเมินตามรูปแบบได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นการประเมินที่สอดคล้องกับไตร่ตรองด้วยเหตุผลประกอบการวิเคราะห์สาระสำคัญและความเป็นตัวแทนของ ข้อมูลที่ใช้ประเมิน

จากที่ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ ในการจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษานั้น ต้องมาจากพื้นฐานการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาการอาชีวศึกษาร่วมกันกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมืออาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

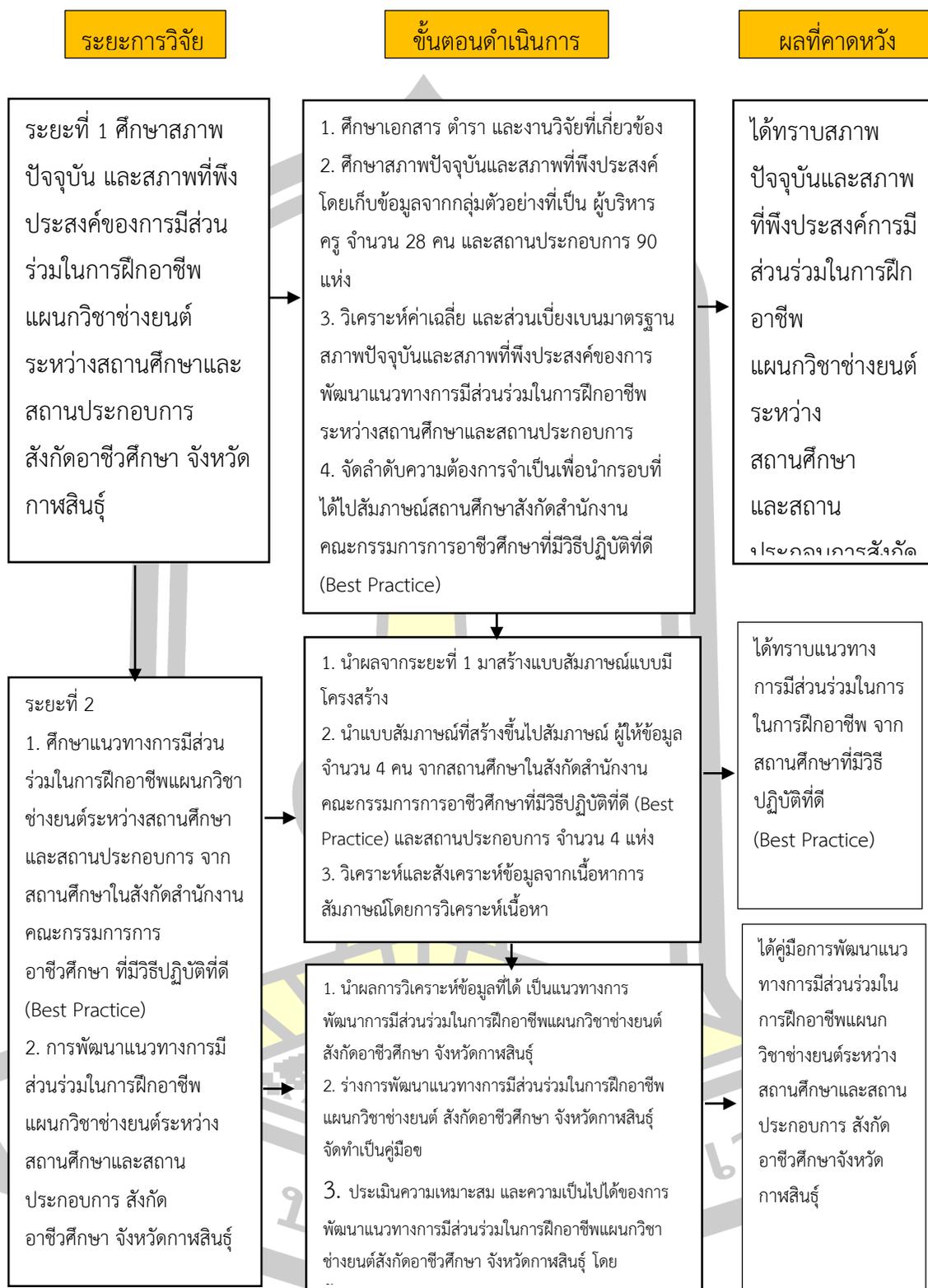
การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

แสดงระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง ดังภาพประกอบ

พูนุ ปณุกิตโต ชีวะ

ภาพประกอบ 3 แสดงระยะของการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 ผู้วิจัยมีการดำเนินการโดยการศึกษา เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 จัดทำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการของการมีส่วนร่วม
ในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการฉบับสมบูรณ์
เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ
จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.4 นำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการ
ฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการที่ได้ในระยะที่ 1
มาใช้วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน
ในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเลือกข้อความเกี่ยวกับ
สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง
สถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีค่าสูงมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์
จำนวน 50 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 6 คน ครูที่ทำ
หน้าที่หัวหน้างาน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 6 คน และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน
300 คน รวมประชากรทั้งหมด 392 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์
จำนวน 15 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ครูที่ทำ
หน้าที่หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน ผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 90 คน
รวมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด 118 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Sampling)

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ผู้บริหาร	30	9
ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์	50	15
ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนา หลักสูตรการเรียนการสอน	6	2
ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี	6	2
สถานประกอบการ	300	90
รวม	392	118

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบเติมคำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการ สันเคราะห์จากเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ 5 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน

3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

5. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด

โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการฝึกอาชีพอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิดหลักการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ จากเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิด แล้วสร้างแบบสอบถามภายใต้กรอบแนวคิด

4.2 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือการวิจัยเบื้องต้นของ บุญชม ศรีสะอาด (2553) หนังสือระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของ บุญเพ็ญ กุลชนาม (2550) หนังสือพื้นฐานการวิจัยการศึกษาของ บุญชม ศรีสะอาด และคณะ

(2552) และศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3 กำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย รวมถึงศึกษาองค์ประกอบประเด็นเนื้อหา และโครงสร้างของแบบสอบถามและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

4.4 กำหนดรูปแบบข้อคำถามโดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ส่วนสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4.5 สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุมคุณลักษณะที่ต้องการวัดการใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือแล้วปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

4.6 นำผลการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยใช้สูตรค่า IOC (Item-Objective Congruence Index : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

เกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- +1 หมายถึง สอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 1 หมายถึง ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. จบการศึกษาระดับปริญญาโท/ปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา/สาขาหลักสูตรและการสอน
2. มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป
3. เป็นผู้บริหารหรืออดีตรองผู้บริหารและมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารหรือการจัดการการศึกษาน้อย 10 ปี

ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 คน ประกอบด้วย

1. นายสมพงษ์ แสนบุตร ผู้อำนวยการ วิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์ (กศ.ม. การบริหารการศึกษา)
2. นายสุระเด่น คุณ รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ (กศ.ม. การบริหารการศึกษา)

3. นางสาวสุปราณี เทศนาเรียง ครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยเทคนิค
กาฬสินธุ์ (กศ.ม. การบริหารการศึกษา)

4. นางสุภาวดี ไชยศรีหา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนห้วยเม็กวิทยาลัย
(กศ.ม. การบริหารการศึกษา)

5. นายณรงค์ มาตรา ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาค้อวิทยาลัย
(กศ.ม. การหลักสูตรและการสอน)

4.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้
เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนแผนกวิชา
ช่างยนต์ ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างาน
อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จากวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีความคล้ายคลึงกับ
กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คิดเป็นสัดส่วนของ ผู้บริหาร 4 คน ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์จำนวน
12 คน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จำนวน 2 คน ครูที่ทำหน้าที่
หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 10 คน
เพื่อหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และหาคุณภาพแบบสอบถาม

4.8 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
ของเพียร์สัน ตามวิธี Item Total Correction (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยมีค่าอำนาจจำแนกราย
ข้อมีค่าระหว่าง 0.22–0.79

4.9 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
(Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยมีค่าความเชื่อมั่น
ของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Alpha) = 0.94

4.10 นำแบบสอบถามจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก
กลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคามถึง
ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวก
ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้า
งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ และสถานประกอบการ

5.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
และสถานประกอบการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5.3 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านผู้รับ-ส่งหนังสือราชการ อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ และสถานประกอบการ และติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง

6. การจัดการระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การจัดการระทำข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1.1 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

6.1.2 กำหนดรหัส ให้คะแนน และบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

6.2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของ

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6.2.3 วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม โดยใช้สูตร PNI Modified Priority Needs Index ของนางค์ลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2541)

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

7.1.1 ดรรชนีความสอดคล้อง

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาและความต้องการของสถานประกอบการ
$\sum R$ แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
n แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

7.1.2 ค่าอำนาจจำแนก

$$\text{สูตร } r_{xy} = \frac{n \sum xy - \sum x \sum y}{\sqrt{[n \sum x^2 - (\sum x)^2][n \sum y^2 - (\sum y)^2]}}$$

เมื่อ r_{xy} แทน	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม
$\sum x$ แทน	คะแนนรวมของแบบสอบถาม
$\sum y$ แทน	คะแนนในแต่ละข้อของผู้ตอบแบบสอบถาม
n แทน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

7.1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{\sum s_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
n แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือ
$\sum s_i^2$ แทน	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
$\sum s_t^2$ แทน	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

7.2 สถิติพื้นฐาน

7.2.1 ร้อยละ (Percentage)

7.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

7.2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

7.3 สถิติการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550)

$$\text{ค่า } PNI_{modified} = (I - D)/D$$

เมื่อ $PNI_{modified}$	แทน	ดัชนีเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	แทน	ค่าเฉลี่ยที่ต้องการให้เกิด
D	แทน	ค่าเฉลี่ยที่เป็นจริงในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1. การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ จากสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีดังนี้

1.1 ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1.1 นำผลที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยเลือกข้อความเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์ในสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

1.1.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 2 คน บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการ หรือเจ้าของ หรือผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 4 คน 4 แห่ง รวมผู้ให้ข้อมูล 8 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.1.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหลอมรวมประเด็นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลตามประเด็นของ

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการสังกัด
อาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1.2.1 ศึกษาวิทยาลัย ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติ
ที่ดี (Best Practice) ด้านการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและ
สถานประกอบการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ครูผู้สอน 2 คน บุคลากร
และผู้จัดการสถานประกอบการ จำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 8 คน ให้ข้อมูลโดยสัมภาษณ์

1.2.2 การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง
สถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบ
เจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)
โดยนำผลการศึกษาระยะที่ 1 ที่มีค่าสูงมาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

1.4 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.4.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเพื่อความเหมาะสม
สำหรับการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.2 ศึกษาเอกสารและวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2553)
เพื่อนำมาประกอบเป็นแนวความคิดแล้วสร้างแบบสัมภาษณ์

1.4.3 กำหนดโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ให้สอดคล้องและครอบคลุมเนื้อหา
การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4.4 สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยสร้างข้อคำถามการสัมภาษณ์ตามกรอบที่
กำหนด

1.4.5 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำเสนอกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสำนวนภาษาและความครอบคลุมเนื้อหาตามนิยามศัพท์
และ ปรับแก้ตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

1.4.6 จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับจริงและนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่อไป

1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.5.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จากทางคณะศึกษาศาสตร์

1.5.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูล

1.5.3 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและขอสัมภาษณ์กำหนด นัดหมาย วัน เวลา ผู้ให้ข้อมูลด้วยตนเอง

1.5.4 ในการสัมภาษณ์แต่ละครั้งผู้วิจัยทำการจดบันทึกไว้ทุกครั้ง

1.6 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยการสรุปประเด็นการ และนำเสนอโดยการพรรณานวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ขั้นตอนดำเนินการ

2.1.1 นำผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.1.2 ร่างการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ (จัดทำคู่มือการใช้)

2.1.3 ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย

- 1) นายวิศวาชาติ สุวรรณราช ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์
- 2) นายวาทิช ผ่านสำแดง ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพคำม่วง
- 3) นายประดิษฐ์ ญาณประเสริฐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพกระนวน
- 4) นายสุรีย์ ศรีชะตา รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างกาฬสินธุ์
- 5) นายสุรวัดณ์ ปิติจรัสเชาว์กุล รองผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์
- 6) ดร.วิบูล พันธุ์สะอาด อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีบัณฑิต

สาขาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์

7) ดร.ถาวร อุทร์พิทย์ อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมิน

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.3.1 ศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างแบบประเมิน

2.3.2 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของการพัฒนา

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3.3 นำแบบประเมิน เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย คะแนนความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 สถิติพื้นฐาน

ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณได้จากสูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2552)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum x$ แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ คูณ คะแนน
 n แทน ผลรวมทั้งหมดของความถี่ซึ่งมีค่าเท่ากับ
 จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 n แทน จำนวนคะแนนในกลุ่ม
 x แทน คะแนนในแต่ละกลุ่มข้อมูล
 $\sum x$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลำดับขั้นตอนการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D (Degree of Success)	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I (Important)	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{modified}$	แทน	ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
2. การวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยหาค่าความถี่และร้อยละ ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของบุคลากรอาชีวศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	9	7.60
2. ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์	15	12.70
3. ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน	2	1.70
4. ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานทวิภาคี	2	1.70
5. บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการในสถานประกอบการ	90	76.30
รวม	118	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ข้อมูลของบุคลากรอาชีวศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา (ร้อยละ 7.60) ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์ (ร้อยละ 12.70) ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน (ร้อยละ 1.70) ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานทวิภาคี (ร้อยละ 1.70) บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการในสถานประกอบการ (ร้อยละ 76.30)

2. การวิเคราะห์ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏดังตาราง 4-10

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.59	0.33	มาก	4.56	0.38	มากที่สุด
2. ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	3.68	0.34	มาก	4.60	0.31	มากที่สุด
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	3.66	0.31	มาก	4.57	0.34	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.55	0.34	มาก	4.52	0.53	มากที่สุด
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	3.63	0.33	มาก	4.50	0.48	มาก
โดยรวม	3.62	0.25	มาก	4.55	0.36	มากที่สุด

จากตาราง 4 บุคลากรอาชีวศึกษาเห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 3.68$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.59$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.55$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 4.60$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.56$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.52$) และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 4.50$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมและรายข้อ

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.69	0.62	มาก	4.47	0.56	มาก
2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร	3.43	0.89	ปานกลาง	4.64	0.80	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ	3.32	0.88	มาก	4.38	0.89	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ	3.74	0.56	มาก	4.47	0.49	มาก
5. การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	3.69	0.59	มาก	4.35	0.82	มาก
6. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ	3.41	0.74	ปานกลาง	4.74	0.56	มากที่สุด
7. การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและห้วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ	4.05	0.69	มาก	4.70	0.67	มากที่สุด
8. ครูฝึกและครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม	3.46	0.70	ปานกลาง	4.57	0.67	มากที่สุด
9. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียนนักศึกษาออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ	3.42	0.80	ปานกลาง	4.42	0.68	มาก
10. การมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ	3.69	0.57	มาก	4.61	0.74	มากที่สุด
โดยรวม	3.59	0.33	มาก	4.56	0.38	มากที่สุด

จากตาราง 5 บุคลากรอาชีวศึกษา เห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและห้วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.05$) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.74$) การมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.69$) และการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.69$) อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ครูฝึกและครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.46$) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 3.43$) และการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ ($\bar{X} = 3.42$)

ส่วน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.74$) การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและห้วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.70$) และการมีส่วนร่วมในการจัดทำ

แผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร 4.64 อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.47$) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.47$) การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ ($\bar{X} = 4.42$) และการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.38$)

พนุน บณ สิโต ชีเว

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน โดยรวมและรายข้อ

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรสำหรับการฝึกอาชีพ	3.74	0.56	มาก	4.65	0.63	มากที่สุด
2. มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ	3.49	0.73	ปานกลาง	4.69	0.50	มากที่สุด
3. มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ	3.67	0.65	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
4. มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด	4.34	0.74	มาก	4.64	0.54	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา	3.62	0.71	มาก	4.54	0.84	มากที่สุด
6. มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ	3.75	0.57	มาก	4.68	0.53	มากที่สุด
7. มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน	3.49	0.77	ปานกลาง	4.53	0.70	มากที่สุด
8. มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร	3.45	0.93	ปานกลาง	4.45	0.72	มาก
9. มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพ	3.73	0.56	มาก	4.66	0.55	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
10. มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึกครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.33	0.88	ปานกลาง	4.63	0.67	มากที่สุด
11. มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ	3.49	0.77	ปานกลาง	4.64	0.57	มากที่สุด
12. มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน	4.15	0.88	มาก	4.75	0.50	มากที่สุด
13. มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการลงโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ	3.49	0.73	ปานกลาง	4.48	0.58	มาก
14. มีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.81	0.67	มาก	4.52	0.59	มากที่สุด
โดยรวม	3.68	0.33	มาก	4.60	0.31	มากที่สุด

จากตาราง 6 บุคลากรอาชีวศึกษา เห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด ($\bar{X} = 4.34$) มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 4.15$) และมีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.81$) อยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.49$) มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 3.49$) มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.49$)

มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลงโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.49$) มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 3.45$) และมีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 3.33$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 12 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 4.75$) มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.69$) และ มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.68$) อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการลงโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.48$) และมีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร ($\bar{X} = 4.45$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ โดยรวมและรายข้อ

สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์						
ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ						
1. มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.51	0.74	มาก	4.65	0.54	มากที่สุด
2. มีส่วนร่วมจัดทำ รวบรวมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ	3.75	0.64	มาก	4.61	0.58	มากที่สุด
3. มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ	4.14	0.85	มาก	4.64	0.67	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ในสถานศึกษาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในสถานประกอบการ	3.73	0.59	มาก	4.61	0.57	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึก อาชีพอย่างสม่ำเสมอ	3.52	0.77	มาก	4.69	0.56	มากที่สุด
6. มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อ พัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ	3.31	0.81	ปานกลาง	4.31	0.95	มาก
7. นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ สำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	3.38	0.62	ปานกลาง	4.53	0.82	มากที่สุด
8. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัย และรักษาวินัยในการฝึกอาชีพ	3.53	0.71	มาก	4.34	0.97	มาก
9. สร้างความอดทนและเสียสละในการฝึก อาชีพตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม ความสามารถ	3.54	0.67	มาก	4.53	0.75	มากที่สุด
10. มีส่วนร่วมในการบูรณาการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	3.58	0.76	มาก	4.58	0.78	มากที่สุด
11. การให้และรับข่าวสารระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นไป อย่างสม่ำเสมอ	3.69	0.56	มาก	4.56	0.73	มากที่สุด
12. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบ นิเทศโดยใช้เทคโนโลยี	4.25	0.87	มาก	4.75	0.55	มากที่สุด
โดยรวม	3.66	0.31	มาก	4.57	0.34	มากที่สุด

จากตาราง 7 บุคลากรอาชีวศึกษา เห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ
แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศโดยใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.25$) มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.14$) มีส่วนร่วมจัดหา รวบรวมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.75$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้สำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 3.31$) มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.38$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศโดยใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.75$) มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.69$) มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.65$) อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัยและรักษาวินัยในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.34$) มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.31$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ	3.47	0.75	ปานกลาง	4.51	0.84	มากที่สุด
2. มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ	3.68	0.56	มาก	4.62	0.63	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผล ความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์และ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	3.62	0.67	มาก	4.43	0.75	มาก
4. มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและ ประเมินผลในการฝึกอาชีพ	3.73	0.59	มาก	4.67	0.58	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลใน การฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.14	0.77	ปานกลาง	4.51	0.93	มากที่สุด
6. ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อ เผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาใน การฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง	3.69	0.56	มาก	4.41	0.82	มาก
โดยรวม	3.55	0.34	มาก	4.52	0.53	มากที่สุด

จากตาราง 8 บุคลากรอาชีวศึกษา เห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.73$) ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.69$) มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.68$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 3.47$) มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 3.14$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก

ที่สุด 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.67$) มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.62$) มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 4.51$) และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.51$) อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.43$) ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.41$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา โดยรวมและรายข้อ

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	3.46	0.71	ปานกลาง	4.56	0.66	มากที่สุด
2. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	3.70	0.55	มาก	4.45	0.60	มาก
3. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	3.27	0.83	ปานกลาง	4.37	0.82	มาก
4. มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ	4.04	0.87	มาก	4.61	0.55	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง	3.75	0.61	มาก	4.48	0.59	มาก

ตาราง 9 (ต่อ)

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	การมีส่วนร่วม					
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
6. มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.71	0.58	มาก	4.60	0.61	มากที่สุด
7. มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ	3.54	0.80	มาก	4.58	0.78	มากที่สุด
8. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ	3.55	0.76	มาก	4.37	0.80	ปานกลาง
โดยรวม	3.63	0.33	มาก	4.50	0.48	มาก

จากตาราง 9 บุคลากรอาชีวศึกษา เห็นว่า สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 9 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.04$) มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 3.71$) และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.75$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.46$) และมีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 3.27$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้าน

การบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.61$) มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหา ในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X} = 4.60$) และ มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของ นักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.58$) อยู่ในระดับมาก 3 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทัน ต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.48$) มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึก อาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.37$) และ มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์ มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.45$) อยู่ในระดับ ปานกลาง 1 ข้อ ได้แก่ มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขา วิชาชีพ ($\bar{X} = 4.37$)

3. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏดังตาราง 8 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index : PNI_{modified}) ความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมี ส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ รายนาม

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.59	4.56	0.270	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	3.68	4.60	0.250	3
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	3.66	4.57	0.249	4
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.55	4.52	0.273	1
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	3.63	4.50	0.240	5

จากตาราง 10 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ รายนาม

เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.69	4.47	0.211	7
2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร	3.43	4.64	0.353	2
3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ	3.32	4.38	0.319	4
4. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ	3.74	4.47	0.195	8
5. การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	3.69	4.35	0.179	9
6. การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ	3.41	4.74	0.390	1
7. การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและช่วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ	4.05	4.70	0.160	10
8. ครูฝึกและครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม	3.46	4.57	0.321	3
9. การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ	3.42	4.42	0.292	5
10. การมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ	3.69	4.61	0.249	6

จากตาราง 11 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร ครูฝึกและครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพการมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบระยะเวลาในการออกฝึกอาชีพ การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและห้วงเวลาในการออกฝึกอาชีพ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักสูตรสำหรับการฝึกอาชีพ	3.74	4.65	0.243	11
2. มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออก ฝึกอาชีพ	3.49	4.69	0.344	2
3. มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิต ช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ	3.67	4.60	0.253	8
4. มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไป ตามหลักสูตรที่กำหนด	4.34	4.64	0.069	14
5. มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อ การศึกษา	3.62	4.54	0.254	7

ตาราง 12 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
6. มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ	3.75	4.68	0.248	6
7. มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน	3.49	4.53	0.298	4
8. มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตาม โครงสร้างหลักสูตร	3.45	4.45	0.290	5
9. มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการฝึก อาชีพ	3.73	4.66	0.249	9
10. มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครู นิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.33	4.63	0.390	1
11. มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและ ประเมินผลการฝึกอาชีพ	3.49	4.64	0.330	3
12. มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ ตลาดแรงงาน	4.15	4.75	0.145	13
13. มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลางโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ	3.49	4.48	0.284	10
14. มีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและ กำลังใจแก่ นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ	3.81	4.52	0.186	12

จากตาราง 12 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึกครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ

มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการลงโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรสำหรับการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน และมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึก อาชีพ	3.51	4.65	0.325	3
2. มีส่วนร่วมจัดหา รวบรวมและพัฒนาหลักสูตร เพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ	3.75	4.61	0.229	8
3. มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ	4.14	4.64	0.121	9
4. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใน สถานศึกษาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยี ในสถานประกอบการ	3.73	4.61	0.236	7
5. มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่าง สม่ำเสมอ	3.52	4.69	0.332	2
6. มีส่วนร่วมในการจัดทำงบประมาณเพื่อพัฒนา หลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ	3.31	4.31	0.302	4

ตาราง 13 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
7. นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้สำหรับ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	3.38	4.53	0.340	1
8. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัยและรักษา วินัยในการฝึกอาชีพ	3.53	4.34	0.229	8
9. สร้างความอดทนและเสียสละในการฝึกอาชีพ ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	3.54	4.53	0.280	5
10. มีส่วนร่วมในการบูรณาการใช้วัสดุอุปกรณ์และ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	3.58	4.58	0.279	6
11. การให้และรับข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและ สถานประกอบการเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ	3.69	4.56	0.236	7
12. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศ โดยใช้เทคโนโลยี	4.25	4.75	0.118	10

จากตาราง 13 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้สำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ สร้างความอดทนและเสียสละในการฝึกอาชีพตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ มีส่วนร่วมในการบูรณาการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ การให้และรับข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในสถานประกอบการ มีส่วนร่วมจัดหา รวบรวมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัยและรักษาวินัยในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ และมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศโดยใช้เทคโนโลยี

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชา สำหรับการออกฝึกอาชีพ	3.47	4.51	0.300	2
2. มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐาน สมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ	3.68	4.62	0.255	3
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถใน การใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	3.62	4.43	0.224	5
4. มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและ ประเมินผลในการฝึกอาชีพ	3.73	4.67	0.252	4
5. มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึก อาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.14	4.51	0.436	1
6. ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่าง ต่อเนื่อง	3.69	4.41	0.195	6

จากตาราง 14 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ และประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐาน สมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง	3.46	4.56	0.318	2
2. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์ มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลง	3.70	4.45	0.203	6
3. มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง	3.27	4.37	0.336	1
4. มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหาร จัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ	4.04	4.61	0.141	8
5. มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและ คู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อ การเปลี่ยนแปลง	3.75	4.48	0.195	7
6. มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาใน ระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	3.71	4.60	0.240	4
7. มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึก อาชีพ	3.54	4.58	0.294	3
8. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ	3.55	4.37	0.231	5

จากตาราง 15 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการมี

ส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาคารฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

1. การศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ใน 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา โดยนำด้านที่พบปัญหา และความสำคัญที่ต้องการพัฒนาในการฝึกอาชีพต่าง ๆ มากำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้กำหนดเป้าหมายในการสัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม คือ สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานประกอบการ ดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ผู้วิจัยได้เลือกสถานศึกษาที่ใช้สำหรับศึกษาแนวทางทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ วิทยาลัยการอาชีพกระนวนตำบลหนองโน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (Best Practice) ในด้านการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม เป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีการพัฒนานักเรียนนักศึกษาให้มีทักษะทางอาชีพ เป็นคนดีมีความสุข พัฒนานักเรียนนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมมีจรรยาบรรณในวิชาชีพเน้นการนำความรู้วิชาการทักษะอาชีพสร้างเป็นรายได้ ทั้งทางในภาคปฏิบัติการและการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต มีแผนพัฒนานักเรียน

นักศึกษาให้มีมาตรฐานสู่สากล ให้นักเรียนนักศึกษาดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่ผ่านมามีวิทยาลัยการอาชีพกระนวน มีผลงานและรางวัลที่เกิดจากการบริหารจัดการสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมเป็นจำนวนมาก เช่น ปี พ.ศ. 2560 ได้รับรางวัลระดับเหรียญทองการประเมินองค์การมาตรฐานดีเด่นสถานศึกษาขนาดกลาง จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รางวัลวิชาการระดับเหรียญทอง อันดับ 1 การแข่งทักษะวิชาการ ในการประชุมทางวิชาการองค์การนักวิชาชีพและการแข่งขันทักษะวิชาชีพระดับอาชีวศึกษา จังหวัดขอนแก่น ในปี พ.ศ. 2561 ได้รับการยกย่องการดำเนินโครงการขับเคลื่อนสถานศึกษาคุณธรรม อาชีวศึกษาระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาได้รับการเป็นสมาชิกดีเด่นภายใต้การนิเทศระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สถานศึกษาขนาดกลาง จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสถานศึกษาคุณธรรมจริยธรรมต้นแบบ จากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้ นักเรียนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงยังได้รับรางวัลในการแข่งขันทักษะต่าง ๆ เช่น การแข่งขันฝีมือแรงงานระดับชาติการแข่งขันทักษะด้านวิชาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ และเป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ และการมีงานทำในอนาคต อันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

2 การสัมภาษณ์ผู้จัดการสถานประกอบการผู้วิจัยได้เลือกสถานประกอบการที่มีนักเรียนนักศึกษาเข้าฝึกอาชีพและเป็นที่ยอมรับจากสถานศึกษา และนักเรียนนักศึกษาโดยทั่วไป จำนวน 4 แห่ง ได้แก่

2.1 ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุพัฒน์มอเตอร์ สาขากาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายรถจักรยานยนต์ ฮอนด้า ที่ใหญ่และมียอดขายในระดับต้นในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีสาขาที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 21 สาขา

2.2 บริษัทฟอร์ด วีอาร์พี กาฬสินธุ์ เป็นศูนย์บริการ และ ศูนย์อะไหล่ฟอร์ด คุณภาพมาตรฐานสากล มาตรฐาน ในเครือของบริษัท ฟอร์ด (ประเทศไทย) จำกัด

2.3 บริษัทกาฬสินธุ์ ฮอนด้าคาร์ส์ จำกัด เป็นตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ฮอนด้า สีนค้ำ และบริการ ตามมาตรฐานของบริษัท ฮอนด้าอโตโมบิล ประเทศไทยจำกัด

2.4 บริษัทคูโบต้ากาฬสินธุ์ จำกัด เป็นสถานที่จำหน่ายและบริการเครื่องจักรการเกษตร เครื่องยนต์ดีเซล อาทิ รถแทรกเตอร์ รถเกี่ยวนาข้าว รถดำนารถไถเดินตาม รถขุดเล็ก และอุปกรณ์ทางการเกษตร ตามมาตรฐานในเครือของบริษัทสยามคูโบต้า คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้สอนจากวิทยาลัยการอาชีพกระนวน จำนวน 4 คนได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 2 คนและครูผู้สอนจำนวน 2 คน และผู้จัดการหรือตัวแทน

สถานประกอบการ จำนวน 4 คน จากสถานประกอบการแต่ละแห่ง 1 คน ซึ่งมีผลการสัมภาษณ์
แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

“...ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทุกครั้งคณะได้ให้มีการเชิญเจ้าของ
สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นในการฝึกอาชีพร่วมกัน
และได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการเป็นอย่างดี สถานประกอบการหลายแห่งได้ให้ข้อมูล
เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่เน้นความต้องการของตลาดแรงงานในบางครั้งวิทยาลัยของเราได้ไปศึกษา
แล้วจะทำหลักสูตรการฝึกอาชีพให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานใน
ปัจจุบันด้วย...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...นักเรียน นักศึกษาที่วิทยาลัยของเราไม่มีปัญหาในการอาชีพเท่าไรนัก
เนื่องจากเรามีการประชุมอบรมผู้ประกอบการรวมทั้งพนักงานในสถานประกอบการที่ส่งนักเรียน
นักศึกษาไปฝึกเพื่อรับทราบและแนวปฏิบัติร่วมกันในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนนักศึกษา
ก็จะมีปัญหาอยู่บ้างเล็กน้อย เช่น เวลาทำการของสถานประกอบการแต่ละแห่งที่เปิดปิดไม่พร้อมกัน
การทำงานนอกเวลาการทำงานอื่นที่นอกเหนือจากการฝึกอาชีพแล้ว วันหยุดงาน เป็นต้น
ทำให้นักเรียนนักศึกษาแต่ละแห่งมีภาระงานที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการให้มีการอบรมสถาน
ประกอบการในการรับนักเรียนนักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อจะให้การฝึกอาชีพมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...วิทยาลัยของเราได้มีการให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือก
นักเรียนนักศึกษาออกฝึกอาชีพ และมีส่วนร่วมในการนำเสนอสถานประกอบการ เพื่อเป็นแนวทาง
ตัดสินใจให้นักเรียนนักศึกษาได้เลือก ผู้ประกอบการมีความสำคัญมากในการให้ทักษะและความรู้
ให้กับนักเรียนนักศึกษาดังนั้นการให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ถือเป็น
เรื่องสำคัญที่ต้องจัดให้มีการประชุมทั้งก่อนและหลังที่ส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...จากการที่ได้ไปนิเทศนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
ต่าง ๆ ของวิทยาลัยส่วนมากไม่ค่อยมีปัญหาถ้ามีก็บ้างเล็กน้อย เช่น นักเรียนนักศึกษาเลิกงานค่ำ
ก็จะเป็นในส่วนของเวลาเป็นส่วนมากได้หาทางออกร่วมกัน ในการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอาชีพ

สถานประกอบการบางแห่งมีค่าตอบแทนในการดูแลนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพเช่นในการทำงานเสริมการทำงานล่วงเวลาเพื่อเป็นแรงจูงใจและค่าตอบแทนกับนักเรียนนักศึกษาได้ดีมาก...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการฝึกอาชีพจำเป็นต้องนำนักเรียนนักศึกษาไปนอกสถานที่ พร้อมกับพนักงานประจำเพื่อเรียนรู้งานจากโรงงานและบริษัทในเครือของสถานประกอบการ ได้มีการเชิญครูจากวิทยาลัยที่ดูแลนักเรียนนักศึกษาเพื่อรับทราบร่วมกันเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาไปฝึกฝีมือจากที่อื่น ตั้งแต่มีนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพจากวิทยาลัยเข้ามาฝึกอาชีพที่นี่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งใหม่ๆระหว่างกันและกันทั้งในภาคของสถานศึกษาและภาคธุรกิจ เรามีการนำนักเรียนนักศึกษาไปศึกษาร่วมกับพนักงานของเราเช่นไปดูงานต่างจังหวัดไปร่วมออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ทำให้นักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์ตรง และสามารถนำความรู้ไปทำงานได้ในอนาคต...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 15 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...แต่ก่อนบริษัทของเราเน้นในการจำหน่ายรถยนต์และอุปกรณ์เครื่องยนต์ให้กับลูกค้าเป็นหลัก ตั้งแต่มีนักเรียนนักศึกษาเข้ามาฝึกอาชีพ ได้มีการร่วมกันกับวิทยาลัยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนนักศึกษา เช่น ทำห้องสัมมนาในการนำเสนอความรู้ต่าง ๆ การจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับนักเรียนนักศึกษา ทั้งวัสดุเครื่องเขียน กล้องถ่ายรูป เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ใช้ เพราะบางครั้งระหว่างฝึกอาชีพ มีนักเรียนนักศึกษาออกไปปริญญานส่งต่าง ๆ ทำให้เสียเวลาในการฝึกอาชีพ เราจึงจัดหาอุปกรณ์เหล่านี้ให้ ตอนนั้นบริษัทเราก็เปรียบเสมือนส่วนหนึ่งว่าเรามีหน้าที่ผลิตบัณฑิต และนักเรียนนักศึกษา อีกทางหนึ่งด้วย เพราะการสำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยเราในการเข้ามาฝึกอาชีพ...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 16 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ทางร้านของเราได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยในการออกแบบคู่มือการฝึกอาชีพร่วมกันกับนักเรียนนักศึกษา รู้สึกดีใจที่วิทยาลัยเรียกเราไปให้การปรึกษาหารือในเรื่องการฝึกอาชีพ ทำให้เข้าใจในบทบาทของสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในบางเรื่องที่ต้องตัดสินใจสถานประกอบการจะมีการติดต่อกับครูผู้สอนของนักเรียนนักศึกษาก่อนจะมีการดำเนินการเรื่องใด ๆ เช่น พฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษา การมาฝึกอาชีพ เป็นต้น...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 17 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการจัดทำหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพทั้งปวช. และ ปวส. ที่ผ่านมาสถานประกอบการได้ร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร ที่ควรมุ่งเน้นให้หลักสูตร เน้นทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานให้มากที่สุด การได้ทักษะนั้นไม่ใช่จะมารอสถาน ประกอบการที่เราเพียงอย่างเดียว หากมีการเชิญเรายินดีที่จะเข้าไปให้ความรู้ด้านวิทยากรในวิทยาลัย ด้วย...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 19 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้จัดการสถาน ประกอบการ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีดังนี้

1. ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องให้ผู้ประกอบการจากสถาน ประกอบการต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เน้นตาม ความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต
2. ในการส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพจะต้องมีการเรียกผู้ประกอบการ เข้ามาอบรมก่อนนักเรียนนักศึกษาจะออกไปฝึกอาชีพ เพื่อให้รับรู้บทบาทของสถานศึกษานักเรียน นักศึกษาและผู้ประกอบการในการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน
3. ในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการเข้าฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาต้องมึ การออกเป็นระเบียบ การจัดทำวันเวลาในการเข้าฝึกอาชีพที่ชัดเจน ให้สถานประกอบการเข้ามามี ส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย
4. ในการออกฝึกอาชีพแต่ละครั้งควรให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมใน การคัดเลือกนักเรียนนักศึกษาเพื่อที่จะให้นักเรียนนักศึกษาได้ฝึกอาชีพสอดคล้องกับสถาน ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจอยู่ จะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์และความรู้ตรงกับงานที่ ต้องการไปศึกษา
5. ในการนิเทศนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพตามสถานประกอบการต่าง ๆ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้สรุปและแจ้งปัญหาในการฝึกอาชีพพร้อมทั้งร่วมกันกับ ผู้ประกอบการในการหาทางออกเมื่อเกิดปัญหาต่างๆกับนักเรียนนักศึกษา
6. สถานประกอบการบางแห่งมีการให้ค่าตอบแทนกับนักเรียนนักศึกษา ฝึกอาชีพ ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจวิทยาลัยควรมีการมอบเกียรติบัตรให้กับ สถานประกอบการ เพื่อเป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาในด้าน ทุนการศึกษา

7. ควรให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมรายการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา ร่วมกับครูโดยเปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้ชี้แจงปัญหาต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา

8. สถานประกอบการที่นักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ เปรียบเสมือนโรงเรียนแห่งสุดท้ายที่ต้องเข้าไปศึกษาก่อนที่จะจบ ดังนั้นวิทยาลัยควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่จำเป็นเพื่อให้สถานประกอบการใช้ผู้อำนวยการผู้อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนนักศึกษาเวลาไปฝึกอาชีพ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน

“...ผู้บริหารครูและสถานประกอบการที่จะส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ ต้องมีการประชุมกันวางแผน เพื่อกำหนดทิศทางและทางเลือกที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษาร่วมกัน ซึ่งให้ต่างฝ่ายต่างได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการฝึกอาชีพในครั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพได้ทักษะอาชีพ และสถานประกอบการได้รับการช่วยเหลือในเรื่องของบุคลากรในการช่วยดำเนินงาน จำเป็นที่จะต้องกำหนดให้มีการวางแผนร่วมกัน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถานประกอบการจะต้องมีการเชิญสถานประกอบการมาร่วมวิเคราะห์แผนการฝึกอาชีพแล้วจัดทำคู่มือร่วมกันอันเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับในการฝึกอาชีพ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมายในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาให้ชัดเจน สถานประกอบการแต่ละแห่งมีลักษณะของธุรกิจและเป้าหมายต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์จากการฝึกอาชีพให้ได้มากที่สุด ต้องให้สถานประกอบการเป็นผู้ร่วมกำหนดเป้าหมายในการฝึกอาชีพด้วย...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาต้องสร้างคู่มือในการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางแผนไว้แล้วร่วมกันกับสถานประกอบการ แล้วจะต้องมีการนิเทศติดตามการดำเนินการตามแผนร่วมกัน ในด้านพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพและแผนการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนนักศึกษาด้วย ที่ผ่านมาบางสถานศึกษาที่มีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาที่มาฝึกอาชีพ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการแก้ไขปัญหาที่หลัง หากมีข้อตกลงร่วมกันแล้วก็จะใช้ยึดกันเป็น

ระเบียบ และให้นักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพรับทราบด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดความเรียบร้อย...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีการวางแผนร่วมกัน เพราะจะทำให้สถานประกอบการได้เข้าใจบริบทของวิทยาลัย และในขณะเดียวกันวิทยาลัยเขาเข้าใจสภาพของสถานประกอบการแต่ละแห่ง เพื่อที่จะได้กำหนดทิศทางในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาได้อย่างเหมาะสม...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 15 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ต้องมีการวางแผนติดตามความก้าวหน้าในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา วิทยาลัยต้องกำกับดูแลทุกด้านทั้งในการทำงาน การแต่งกาย ปัญหาในการฝึกอาชีพ การมีความอดทนและการเสียสละเวลาในการฝึกอาชีพ และทักษะที่ได้ในการฝึกอาชีพ ที่จะต้องมีการพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น โดยมีการประเมินเป็นระยะ แล้วรายงานให้นักเรียนนักศึกษาทราบด้วย...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 16 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาเมื่อพบข้อบกพร่องจะต้องมีแผนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน เพื่อแก้ไขกับนักเรียนนักศึกษาด้วย โดยจะต้องมีช่องทางรับทราบข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและบริษัทที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 17 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ต้องมีการวางแผนร่วมกันในการฝึกอาชีพให้กับนักเรียนนักศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามหลักสูตรและความต้องการของภาคธุรกิจ ที่มีความทันสมัย เป็นแผนที่สามารถปฏิบัติงานตามแผนได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดทำแผนการจัดสัมมนาในช่วงที่มาฝึกอาชีพอยู่ และให้ผู้จัดการได้เข้าร่วมด้วย เพื่อเป็นการรับฟังข้อคิดเห็นทั้งสองฝ่าย...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 19 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน มีดังนี้

1. ในการส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพสถานศึกษาและสถานประกอบการ จะต้องมีการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษาเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย
2. การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆต้องให้สถานประกอบการมาร่วมวิเคราะห์วางแผนในการกำหนดเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกันระหว่างสถานประกอบการอันเป็นการรองรับการฝึกอาชีพในอนาคต
3. จะต้องมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการแต่ละแห่งซึ่งมีลักษณะของธุรกิจที่แตกต่างกัน
4. ในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาต้องให้สถานประกอบการเป็นผู้ร่วมกำหนดเป้าหมายในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษาด้วยเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์มากที่สุด
5. จะต้องมีความรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกันของสถานประกอบการและสถานศึกษา ในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา
6. ต้องมีการวางแผนการติดตามการนิเทศการฝึกอาชีพร่วมกันและรับรู้แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนนักศึกษา
7. ควรมีการจัดทำระเบียบการฝึกอาชีพ ด้วยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการสถานศึกษาพร้อมให้นักเรียนนักศึกษาที่ฝึกอาชีพได้รับทราบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการฝึกอาชีพด้วย
8. เพื่อให้สถานศึกษาเข้าใจบริบทของสถานประกอบการแต่ละแห่ง สถานศึกษาจะต้องมีการศึกษาโครงสร้างของสถานประกอบการ สภาพของสถานประกอบการแต่ละแห่งแล้วนำมากำหนดเป็นแผนงานร่วมกันในการพัฒนาการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาให้เหมาะสม
9. ในการติดตามความก้าวหน้าการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาต้องมีแผนการติดตามที่ชัดเจนทั้งนี้ต้องให้สถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลร่วมกับวิทยาลัยทั้งในการเข้ามาฝึกอาชีพ การแต่งกาย การเสียสละ การมีความอดทน โดยแจ้งให้นักเรียนนักศึกษาที่ฝึกอาชีพทราบเพื่อพัฒนาตนเองให้เหมาะสม
10. ต้องมีการวางแผนการจัดช่องทางรับทราบข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการรายงานผลการฝึกอาชีพการติดตามและการแก้ไขปัญหาของนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพ โดยเป็นระบบที่รวดเร็ว

11. ในการจัดทำหลักสูตรให้มีความทันสมัยและเป็นที่ต้องการของตลาดต้องมีการวางแผนร่วมกันกับสถานประกอบการโดยเชิญสถานประกอบการมาร่วมในการสัมมนาและรับฟังข้อคิดเห็นในการออกแบบหลักสูตรด้วย

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ

“...สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันสร้างหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ มีการออกแบบหลักสูตรการฝึกอาชีพร่วมกัน โดยหลักสูตรการฝึกอาชีพแต่ละหลักสูตรจะแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิชาชีพ เช่น ช่างยนต์ช่างไฟฟ้า สถานประกอบการแต่ละแห่งที่มีลักษณะไม่เหมือนกันก็จะมีหลักสูตรการฝึกอาชีพที่แตกต่างกัน จะทำให้การฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์โดยตรงจากอาชีพนั้น ๆ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาจะต้องเชิญสถานประกอบการจะต้องเข้ามาเป็นวิทยากรในการให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษาก่อนที่จะให้นักเรียนนักศึกษาออกไปฝึกอาชีพ โดยร่วมกันให้คำแนะนำกับนักเรียนนักศึกษา ตลอดจนวิธีการปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกันในสถานประกอบการ...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ผู้จัดการ ตลอดจนพนักงานในสถานประกอบการ ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา และรายงานผลการนิเทศสิ่งที่จะต้องพัฒนาหรือปรับปรุง โดยรายงานให้ครูผู้รับผิดชอบทราบเป็นระยะ สถานศึกษาจะต้องจัดช่องทางการนิเทศร่วมกันดังกล่าวด้วย...”

(ครูผู้สอนล วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...เมื่อสถานศึกษามีเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาในสถานศึกษา จะต้องแจ้งให้สถานประกอบการที่เป็นสถานที่ฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาส่งตัวแทนเข้ามาอบรมหรือรับรู้ร่วมกันเพื่อฝึกใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม ที่เข้ามาใหม่ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและทันต่อสภาพปัจจุบัน...”

(ครูผู้สอนล วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในปัจจุบันบริษัทของเรามีการนำเทคโนโลยีที่พัฒนาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะเทคโนโลยีการเกษตรที่ทันสมัยเป็นจำนวนมาก ก็อยากที่จะให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาเข้ามาอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยินดีที่จะให้สถานศึกษาใช้เครื่องมือจักรเทคโนโลยีของบริษัท

เพื่อนำไปสอนได้ ทางบริษัทยินดีที่จะส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความชำนาญการไปบรรยายและฝึกทดลองใช้ให้กับนักเรียนนักศึกษาด้วย...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ วันที่ 15 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...จากที่ผ่านมาบริษัทของเราได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกับวิทยาลัยมาโดยตลอด สิ่งที่ยากจะเสนอแนะคือด้านระเบียบวินัยของนักเรียนนักศึกษา การที่นักเรียนนักศึกษาเข้ามาทำงานสาย การกลับไม่ตรงเวลา การขออนุญาตเรื่องส่วนตัวที่ค่อนข้างบ่อยมักจะเกิดขึ้น อยากจะให้วิทยาลัยมาร่วมกับเราในการกำกับดูแลการฝึกอาชีพ จะต้องร่วมกันหาทางแก้ไข ปรับปรุงนักเรียนนักศึกษาให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ไม่ควรปล่อยให้เป็นการละเลยของพวกเราเพียงฝ่ายเดียว...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 16 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...หลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพแล้ว สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการต่างๆ ของวิทยาลัยโดยทางเรายินดีที่จะส่งพนักงานเพื่อไปจัดบูธหรือการนำเสนอชิ้นงานช่วยประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนนักศึกษาและบุคคลทั่วไป ได้ทราบนวัตกรรมตัวใหม่ที่มาเป็นระยะๆ เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ วันที่ 17 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักศึกษา มีการรายงานผลและนำผลไปแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาได้ฝึกอาชีพครบกระบวนการหลักสูตร ลดปัญหาการออกฝึกอาชีพกลางคัน...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 19 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการมีดังนี้

1. ในการส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพสถานศึกษาและสถานประกอบการ จะต้องมีการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษาเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย สถานศึกษาและผู้ประกอบการต้องร่วมกันสร้างหลักสูตรในการฝึกอาชีพร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาจะต้องเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการซึ่งมีความรู้ทักษะในสาขาช่างยนต์เพื่อมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษาก่อนที่จะออกไปฝึกอาชีพ
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันออกระเบียบหรือข้อแนะนำสำหรับนักเรียนนักศึกษาในการปฏิบัติตนเมื่อไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
4. สถานประกอบการต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา
5. สถานประกอบการและสถานศึกษาจะต้องมีระบบดูแลช่วยเหลือติดตามกำกับดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาและรายงานให้ครูผู้รับผิดชอบทราบเป็นระยะ
6. สถานศึกษาต้องให้โอกาสสถานประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนนักศึกษาได้ทราบแล้วฝึกอบรมอยู่เสมอ
7. สถานศึกษาต้องสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการดำเนินงานร่วมกับสถานประกอบการในการเชิญเป็นวิทยากรผู้มีทักษะชำนาญการมาบรรยายและฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียนนักศึกษา
8. สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น การออกบวช การนำเสนอเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษามีการพัฒนาทันโลกปัจจุบัน
9. สถานศึกษาและสถานประกอบการดำเนินการร่วมกันในการกำกับดูแลนักเรียนนักศึกษาเพื่อลดปัญหาการออกฝึกอาชีพกลางคันหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะทำให้การฝึกอาชีพไม่ประสบผลสำเร็จ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

“...ที่ผ่านมาเรามีการเชิญสถานประกอบการเพื่อมาร่วมออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา แล้วทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อที่จะให้เข้าใจถึงหลักการวัดประเมินผล และแจ้งสิ่งที่จะวัดให้กับนักเรียนนักศึกษาที่จะออกไปฝึกอาชีพทราบด้วย เมื่อสถานประกอบการเป็นผู้ร่วมประเมินแล้วทำให้นักเรียนนักศึกษาที่ฝึกอาชีพมีความตั้งใจในการฝึกอาชีพ เนื่องจากผลการประเมินส่วนหนึ่งได้มาจากสถานประกอบการนั่นเอง...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...การจัดทำองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพนั้นเคยมีสถานประกอบการเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผลควรมีในด้าน บุคลิกภาพ ความสามารถ และความรับผิดชอบของนักเรียนนักศึกษาด้วย และได้นำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการประเมินการ

ฝึกอาชีพ ทำให้นักเรียนนักศึกษาของเราเป็นผู้มีระเบียบวินัย มีความเพียรพยายามมุ่งมั่นตั้งใจฝึกอาชีพเป็นอย่างดี...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...เนื่องจากวิชาชีพช่างยนต์ เป็นวิชาที่เน้นการสอน การปฏิบัติ ควบคู่กับ ทฤษฎี แบบ การให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผล จะทำให้นักเรียนได้ทักษะ การฝึกอาชีพได้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เมื่อสงสัยสามารถสอบถามกับเจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการที่ปฏิบัติงานอยู่ในขณะนั้นได้...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...การวัดประเมินผลจะต้องวัดประเมินทั้งที่สถานศึกษาและที่ สถานประกอบการ ครูที่เลี้ยงที่มีหน้าที่ดูแลนักเรียนนักศึกษาในสถานประกอบการมีความจำเป็น อย่างยิ่งในการให้ข้อมูลเพื่อการวัดประเมินผลดังนั้นสถานศึกษาจะต้องมีการสังเกต สัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาช่างยนต์และ ทักษะบางอย่างที่ไม่จำเป็นต้องวัดในเชิงปริมาณ เช่น พฤติกรรมจริยธรรมในการทำงาน ความระมัดระวังความรอบคอบในการฝึกช่างยนต์ เช่น การทำระบบไฟฟ้ายานยนต์ ระบบเครื่องล่าง และส่งกำลัง หรือทักษะในการบำรุงรักษาตามระยะเป็นต้น...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการวัดประเมินผลผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาควรให้นำหนักมา ที่สถานประกอบการเพราะสถานประกอบการเป็นผู้วัดว่าเขาจะมีทักษะในวิชาช่างยนต์มากน้อย เพียงใด หากเขาฝึกอาชีพไม่ผ่านหรือไม่มีประสิทธิภาพในการฝึกอาชีพเขาก็จะออกไปเป็นช่างที่ไม่มี มาตรฐาน ดังนั้นการประเมินให้นักเรียนนักศึกษาผ่านการฝึกอาชีพจะต้องให้นำหนักส่วนมากที่สถาน ประกอบการ...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 15 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...การฝึกอาชีพวิชาช่างยนต์ที่จะบอกว่าการเรียนนักศึกษาผ่านหรือไม่ผ่านนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของหลักสูตรและช่วงเวลาเพียงอย่างเดียว การเรียนในวิทยาลัยอาจบอกว่า เรียน 2 ปีแล้วก็จบ จริงๆแล้วควรที่จะตัดสินเมื่อสามารถทำชิ้นงานนั้นผ่านสำเร็จสมบูรณ์แล้วจึงควร จะให้ผ่านโดยอาจไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลาในการศึกษาก็ได้ เช่นสามารถทำการบำรุงรักษาตัวถัง

ชุดไฮดรอลิก ชุดช่วงล่างรถยนต์ หรือ ช่างซ่อมตัวถังและพ่นสีรถยนต์ ได้ผ่านเป็นที่น่าพอใจก็สามารถที่จะผ่านในจุดนั้นได้...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 16 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...นักเรียนนักศึกษาหลายคนเข้าใจว่าการฝึกอาชีพนั้นเป็นการฝึกตามระยะเวลาเช่นใช้เวลาฝึก 3 เดือน 4 เดือนก็สามารถผ่านแล้วก็จบการศึกษาในระดับที่เขาเรียนได้แท้ที่จริงแล้วหากเขาไม่สามารถที่จะซ่อมบำรุงรักษาช่างยนต์ได้ก็ไม่ควรที่จะให้ผ่าน หรือควรจะมีการทดสอบหลังจากการฝึกอาชีพแล้ว เมื่อเขาเรียนจบแล้วก็จะทำให้เขามีทักษะฝีมืออาชีพที่มีมาตรฐานได้...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 17 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการวัดประเมินผลนั้นสถานประกอบการควรมีส่วนร่วมในการให้คะแนนในพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษา เนื่องจากสถานประกอบการและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนนักศึกษามากที่สุดในระหว่างที่เขา กำลังฝึกอาชีพอยู่ จะเป็นผู้ที่เข้าใจว่านักเรียน นักศึกษาคนใดมีทักษะที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสม ในการประเมินควรจะมีการประเมินใน 2 ส่วน คือ ส่วนของวิทยาลัยเป็นผู้ประเมินเองและในส่วนของสถานประกอบการเป็นผู้ประเมินอีกส่วนหนึ่ง ...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 19 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมี ดังนี้

1. สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาแล้วตกลงทำหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดในการวัดประเมินผลร่วมกัน
2. สถานประกอบการจะต้องมีส่วนร่วมในการชี้แจงหลักการวัดประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาให้นักเรียนนักศึกษาทราบด้วยเมื่ออยู่ในสถานประกอบการจะได้ประพฤติปฏิบัติได้ถูกต้องตามระเบียบ
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความสามารถ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการประเมิน

4. การประเมินการฝึกอาชีพวิชาช่างยนต์ ควรเน้นไปที่การฝึกปฏิบัติ พนักงานที่เลี้ยงในสถานประกอบการเป็นหัวใจสำคัญในการประเมินในด้านการฝึกปฏิบัติ เนื่องจากการลงมือปฏิบัติจริงควบคู่เกี่ยวกับพนักงานผู้ชำนาญการในเรื่องนั้นๆ

5. การวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาจะต้องวัดทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการและให้นำหนักมาที่การวัดทักษะฝีมือการฝึกอาชีพในสถานประกอบการเป็นหลัก เพื่อให้การผลิตนักเรียนนักศึกษาของวิทยาลัยได้ตรงตามหลักสูตร

6. การวัดประเมินผลควรให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตของพนักงานในสถานประกอบการ ในการลงความเห็นเพื่อประเมินนักเรียนนักศึกษาที่เข้าไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการนั้น ๆ ด้วย

7. ในการวัดประเมินผลควรมีหลักเกณฑ์ในด้านของพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม และความรอบคอบในการทำงานด้วย เช่น ความรอบคอบในการจัดทำระบบงานยนต์ระบบ เครื่องตลอดจนทักษะในการบำรุงรักษา โดยให้ครูที่เลี้ยงในสถานประกอบการเป็นผู้ประเมิน

8. การประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษานั้นควรประเมินที่ผลงานหรือทักษะฝีมือในสิ่งที่นักเรียนนักศึกษาลงมือปฏิบัติอยู่ อาจจะไม่อยู่ในเงื่อนไขของเวลาที่กำหนดมาฝึกอาชีพ

9. สถานประกอบการและพนักงานเจ้าหน้าที่ถือว่าเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียน นักศึกษามากที่สุดในระหว่างการทำกรฝึกอาชีพดังนั้นควรให้พนักงานที่เลี้ยงของนักเรียนนักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อที่จะวัดว่านักเรียนนักศึกษาผู้ใดผ่านทักษะหรือไม่ผ่านทักษะอาชีพ

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

“...ในรายการส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพเรามักจะพบปัญหาอยู่บ่อยครั้ง นักเรียนนักศึกษาขอเปลี่ยนสถานที่ฝึกอาชีพ ดังนั้นก่อนที่จะให้นักเรียนนักศึกษาออกไปฝึกอาชีพควรมีการเชิญสถานประกอบการเข้ามานิเทศเกี่ยวกับสถานประกอบการของตนเอง อันเป็นการทำความรู้จักเบื้องต้นกับสถานที่ฝึกอาชีพนักเรียนนักศึกษาจะได้เข้าใจว่าสถานที่จะไปฝึกอาชีพนั้นมีความเป็นมาอย่างไร สถานที่พักระหว่างฝึกอาชีพ แล้วเวลาที่ใช้ในการฝึกอาชีพในแต่ละวันตลอดจนวันหยุดที่สถานประกอบการหยุดให้นักเรียนนักศึกษาเพื่อพักผ่อน จะทำให้นักเรียนนักศึกษาได้ตัดสินใจแล้ว จะไม่ได้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพในอนาคต...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...สถานศึกษาควรมีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากรุ่นพี่ของนักเรียนนักศึกษาที่เคยไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการนั้นๆ เพื่อเป็นข้อมูลมาให้นักเรียนนักศึกษาที่จะออกฝึกอาชีพในปัจจุบันทราบ ตลอดจนมาแนะแนวการปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือข้อบังคับบริษัทองค์กรให้

ชัดเจน ครูผู้สอนจำเป็นต้องไปสำรวจศึกษาสถานประกอบการเพื่อให้ได้รายละเอียดและข้อมูลให้กับนักเรียนนักศึกษาที่จะเรียกไปฝึกอาชีพด้วย เพราะการไปฝึกอาชีพเป็นการไปในลักษณะตัวแทนของสถาบันหากทำอะไรที่ไม่ดีไม่งามแล้วก็จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียต่อสถาบันได้...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา, วันที่ 10 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...เรามีระบบติดตามการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาเพื่อให้เกิดปัญหาที่
เกิดขึ้นได้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งนี้สถานประกอบการมีความสำคัญในการรายงานข้อมูลการฝึกอาชีพของ
นักเรียนนักศึกษาให้เราทราบ ครูจะต้องสัมภาษณ์การฝึกอาชีพเชิงลึกกับนักเรียนนักศึกษาเป็น
รายบุคคลหากทราบปัญหาให้รีบดำเนินการแก้ไขเป็นการเร่งด่วนเพื่อให้ไม่กระทบต่อการฝึกอาชีพ...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...การป้องกันแก้ไขปัญหาครูจะต้องออกไปนิเทศนักเรียนนักศึกษาเป็น
ประจำ การเน้นย้ำให้นักเรียนนักศึกษาปฏิบัติตนให้ดี รักษาชื่อเสียงของสถาบัน ปฏิบัติตัวให้เหมาะสม
มีความสุขเรียบร้อย ไม่ถือตัว และเป็นบุคคลที่พร้อมที่จะทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมงาน มีความ
อ่อนน้อมถ่อมตนกับบุคลากรในสถานที่ฝึกอาชีพทุกคน เนื่องจากการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมจะทำให้
ปฏิบัติงานในองค์กรได้ดี...”

(ครูผู้สอน, วันที่ 13 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ในการฝึกอาชีพในบริษัทของเรานั้น ได้มีการหมุนเวียนแผนกฝ่ายงานให้
นักเรียนนักศึกษา ได้ฝึกในทุกภาคส่วนของบริษัท ในบางครั้งอาจจะไม่ได้ฝึกวิชาช่างยนต์เพียงอย่าง
เดียว ในบางแผนกอาจมีงานที่ได้รับมอบหมายให้ทำ เช่น ถ่ายเอกสาร เดินเอกสาร การบันทึกข้อมูล
และการพิมพ์งาน การส่งแฟกซ์การรับโทรศัพท์ ตลอดจนการบริการน้ำดื่มเครื่องดื่มแกลูกค้า
ซึ่งทางบริษัทเราก็ไม่อยากจะคิดว่าการทำตรงนี้เป็นปัญหาในการฝึกอาชีพ เนื่องจากในองค์กรนี้มี
มีทั้งด้านทักษะอาชีพและการบริการไปในตัว จึงอยากให้เห็นความสำคัญในส่วนนี้ด้วย...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 15 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาในการฝึกอาชีพอาจจะพบไม่มากเช่น
ในเรื่องของการแต่งกาย การเข้ามาทำงาน ช้า ในบางครั้งมีการกระชิบกระชาบกันระหว่างกลุ่ม
นักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพ ตลอดจนการมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวในสถานที่ฝึกอาชีพ ในส่วนนี้
ผู้ประกอบการเองก็อยากที่จะให้ทางวิทยาลัยได้มีมาตรการป้องกัน ร่วมกันกับสถานประกอบการ
เพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 16 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ปัญหาการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา ที่ไม่คาดคิดก็อาจมีอยู่บ้าง เช่น นักเรียนนักศึกษาได้รับอุบัติเหตุทางระหว่างการเดินทางมาฝึกอาชีพและการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ อยากเสนอแนะให้มีการทำประกันภัยอุบัติเหตุให้กับนักเรียนนักศึกษา หรือบางครั้งมีการกระทบกระทั่งของนักเรียนนักศึกษาต่างสถาบันซึ่งอาจจะก่อให้เกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทได้ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการจัดทำข้อตกลงกันเบื้องต้นและใช้เป็นระเบียบเพื่อบังคับอย่างเข้มงวดในการเข้าฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 17 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

“...ปัญหาในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาที่ผ่านมาในบริษัทของเราก็ไม่พบอะไรมาก เนื่องจากองค์กรของเราเป็นองค์กรที่มีการอบรมบุคลากรและนักเรียนนักศึกษาที่เข้ามาฝึกอาชีพอยู่เป็นประจำ หากจะมีก็มีบ้างเล็กน้อยเช่นนักเรียนนักศึกษามีข้อต่อรองในเรื่องระยะเวลาการขอลีก่อนการขอยุติ ส่วนมากก็จะเป็นการขอลีกสิทธิ์ในเรื่องของเวลา บริษัทก็มีการพูดคุยและทำข้อตกลงซึ่งแต่ละสถาบันไม่เหมือนกัน ทางบริษัทก็มีให้เลือกเช่น การให้หยุดวันเสาร์อาทิตย์ การให้ฝึก 2 วันต่อกันแล้วหยุด 1 วัน หรือการให้ค่าจ้างพิเศษสำหรับนักศึกษาที่ช่วยงานในวันหยุดหรือนอกเวลาการฝึกอาชีพ เป็นต้น ก็นับว่าเป็นช่องทางที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาได้เลือกตามความเหมาะสมของตนเอง...”

(ผู้จัดการสถานประกอบการ, วันที่ 19 มกราคม 2563 : การสัมภาษณ์)

สรุปผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนในสถานศึกษา และผู้จัดการสถานประกอบการ เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ดังนี้

1. เพื่อเป็นการป้องกันนักเรียนนักศึกษามีปัญหาในการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการควรมีการเชิญผู้ประกอบการเข้ามาปฐมนิเทศให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลขององค์กรตนเองก่อนที่จะให้นักศึกษาไปฝึกอาชีพ
2. ควรมีการเลือกพบนักเรียนนักศึกษาที่จะไปฝึกอาชีพ และเชิญรุ่นพี่ที่เคยไปฝึกอาชีพในแต่ละแห่งมาให้ข้อมูลและแนวปฏิบัติตนในการเข้าไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

3. เมื่อมีการเกิดปัญหาในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาสถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน โดยไม่ควรปล่อยเป็นภาระของสถานประกอบการแต่เพียงอย่างเดียว

4. เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาสถานศึกษาและสถานประกอบการควรออกระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาร่วมกัน โดยอาจสร้างกฎระเบียบข้อบังคับของบริษัทเพื่อประกาศให้นักเรียนนักศึกษาที่ไปฝึกอาชีพทราบล่วงหน้า

5. ในการฝึกอาชีพในสถานประกอบการอาจมีงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับอาชีพโดยตรงเช่นการถ่ายเอกสารการเดินทางเอกสารการพิมพ์งานการต้อนรับลูกค้าตลอดจนการบริการน้ำกาแฟต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอาชีพในด้านการบริการด้วย

6. ในการป้องกันการทะเลาะวิวาทหรือการมีปัญหาระหว่างเพื่อนฝึกอาชีพในสถานประกอบการในที่เดียวกัน สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีมาตรการที่ชัดเจนในการทำข้อตกลงกันเบื้องต้นเพื่อบังคับอย่างเข้มงวดในการปฏิบัติตนในสถานประกอบการฝึกอาชีพ

7. สถานศึกษาควรมีการปลูกฝังเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันเนื่องจากการที่นักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพนั้นเป็นการไปในนามสถาบันเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายจำเป็นต้องสร้างการปลูกจิตสำนึกที่ดีและการคำนึงถึงชื่อเสียงและส่วนรวมของสถาบันตนเองด้วย

8. ควรมีการทำประกันอุบัติเหตุในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา เนื่องจากการฝึกอาชีพด้านช่างยนต์มีโอกาสเสี่ยงต่ออุบัติเหตุได้ง่าย จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรักษาพยาบาลและการชดเชยเมื่อเกิดอุบัติเหตุให้กับนักเรียนนักศึกษา

2. การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

2.1 ผู้วิจัยนำผลสรุปการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเลิศ (Best Practice) ในด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการ ซึ่งได้แก่วิทยาลัยการอาชีพกระนวน อำเภอกะนวน จังหวัดขอนแก่น และผลสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้จัดการจากสถานประกอบการจำนวน 4 แห่งได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัดสุพัฒน์มอเตอร์ สาขากาฬสินธุ์ บริษัทฟอร์ต วีอาร์พี กาฬสินธุ์ บริษัทกาฬสินธุ์ และบริษัทคูโบต้ากาฬสินธุ์ จำกัด เพื่อนำมาจัดทำเป็นร่างแนวทางการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา

และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน
ให้การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและรายข้อ

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ						
1.1 ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรให้ ผู้ประกอบการจากสถานประกอบการต่างๆ ได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร	4.29	0.75	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด
1.2 ก่อนส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ ควรเชิญผู้ประกอบการเข้ามาอบรมนักเรียน นักศึกษา ก่อน เพื่อให้รับรู้บทบาทของ สถานศึกษานักเรียนนักศึกษาและ ผู้ประกอบการในการปฏิบัติให้สอดคล้องกัน	3.86	0.90	มาก	4.43	0.78	มาก
1.3 ควรมีการออกระเบียบร่วมกัน เพื่อใช้ใน การเป็นแนวปฏิบัติด้านพฤติกรรมในการฝึก อาชีพของนักเรียนนักศึกษา	4.14	0.69	มาก	4.57	0.78	มากที่สุด
1.4 ควรให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วน ร่วมรายการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของ นักเรียนนักศึกษาร่วมกับครู เพื่อการตัดสินใจ ร่วมกับสถานศึกษา	3.71	0.75	มาก	4.29	0.75	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.5 สถานศึกษาควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทาง การศึกษาที่จำเป็นเพื่อให้สถานประกอบการใช้ ผู้อำนวยการความสะดวกให้กับนักเรียนนักศึกษา เวลาไปฝึกอาชีพ ให้กับสถานประกอบการที่ นักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ	3.57	0.97	มาก	4.00	1.15	มาก
รวม	3.91	0.36	มาก	4.40	0.34	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน						
2.1 การส่งนักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องมี การวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางการฝึก อาชีพนักเรียนนักศึกษาเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ ร่วมกันทั้งสองฝ่าย	3.43	1.13	ปานกลาง	4.29	0.95	มาก
2.2 การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ต้องให้สถานประกอบการมาร่วมวิเคราะห์ วางแผนในการกำหนดเนื้อหาเป็นการรองรับ การฝึกอาชีพในอนาคต	3.14	1.21	ปานกลาง	4.43	0.53	มาก
2.3 ในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาต้อง ให้สถานประกอบการเป็นผู้ร่วมกำหนด เป้าหมายในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษา ด้วยเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ประสบการณ์ มากที่สุด	4.29	0.75	มาก	4.57	0.78	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
2.4 ต้องมีการวางแผนการติดตามการนิเทศการ ฝึกอาชีพพร้อมกันและรับรู้แก้ไขปัญหาพฤติกรรม ของนักเรียนนักศึกษาและสร้างขวัญและ กำลังใจให้กับนักเรียนนักศึกษา	4.14	0.90	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด
2.5 ควรมีการศึกษาโครงสร้างของสถาน ประกอบการ สภาพของสถานประกอบการแต่ ละแห่งแล้วนำมาวางแผนเพื่อศึกษาเข้าใจ บริบทในการพัฒนาการฝึกอาชีพ	3.29	0.95	ปานกลาง	4.29	0.95	มาก
2.6 ควรมีการวางแผนการจัดช่องทางรับทราบ ข้อมูลข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ ในการติดตามและการแก้ไข ปัญหาของนักเรียนนักศึกษา	3.57	0.53	มาก	4.43	0.78	มาก
รวม	3.64	0.49	มาก	4.45	0.48	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ						
3.1 สถานศึกษาจะต้องเชิญวิทยากรจากสถาน ประกอบการซึ่งมีความรู้ทักษะในวิชาช่างยนต์ เพื่อมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษาก่อนที่ จะออกไปฝึกอาชีพ	4.86	0.37	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด
3.2 สถานศึกษาต้องสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ในการดำเนินงานร่วมกับสถานประกอบการ ในการเชิญเป็นวิทยากรผู้มีทักษะชำนาญการมา บรรยายและฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียน นักศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
3.3 สถานศึกษาและสถานประกอบการต้อง ร่วมกันออกระเบียบหรือข้อแนะนำสำหรับ นักเรียนนักศึกษาในการปฏิบัติตนเมื่อไปฝึก อาชีพในสถานประกอบการ	4.71	0.48	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด
3.4 สถานศึกษาต้องให้ออกาสสถาน ประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอ เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆให้กับนักเรียน นักศึกษาได้ทราบแล้วฝึกอบรมอยู่สม่ำเสมอ	4.43	0.78	มาก	4.57	0.78	มากที่สุด
3.5 สถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สถาน ประกอบการได้มีส่วนร่วมในการดำเนิน โครงการต่าง ๆ ของวิทยาลัยเช่นการออกบู ธการนำเสนอเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้นักเรียนนักศึกษามีการพัฒนาทันโลก ปัจจุบัน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด
3.6 สถานศึกษาและสถานประกอบการ ดำเนินการร่วมกันในการกำกับดูแลนักเรียน นักศึกษาเพื่อลดปัญหาการออกฝึกอาชีพ กลางคันหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะทำ ให้การฝึกอาชีพไม่ประสบผลสำเร็จ	4.71	0.48	มากที่สุด	4.57	0.78	มากที่สุด
รวม	4.64	0.17	มากที่สุด	4.69	0.11	มากที่สุด
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
4.1 สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้อง ร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึก อาชีพของนักเรียนนักศึกษา	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4.2 สถานศึกษาและสถานประกอบการต้อง กำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึก อาชีพของนักเรียนนักศึกษาทั้งในด้าน บุคลิกภาพ ความสามารถ เพื่อนำมาเป็น องค์ประกอบในการประเมิน	3.43	0.53	ปานกลาง	4.86	0.37	มากที่สุด
4.3 สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการ ประเมินนักเรียนนักศึกษาเพื่อตัดสินการฝึก อาชีพ ว่าผ่านหรือไม่ผ่าน	4.14	0.90	มาก	4.57	0.78	มากที่สุด
4.4 การวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของ นักเรียนนักศึกษาจะต้องวัดทั้งในสถานศึกษา และสถานประกอบการและให้นำหนักมาที่การ วัดทักษะฝีมือในสถานประกอบการเป็นหลัก	4.29	0.75	มาก	4.43	0.78	มาก
4.5 ควรให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการ ให้ข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต เพื่อประเมิน นักเรียนนักศึกษาที่ฝึกอาชีพ	3.57	0.78	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
4.6 ในการวัดประเมินผลควรมีหลักเกณฑ์ใน ด้านของพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม และ ความรอบคอบในการทำงานด้วย โดยให้ครูพี่ เลี้ยงในสถานประกอบการเป็นผู้ประเมิน	4.43	0.78	มาก	4.86	0.37	มากที่สุด
รวม	4.07	0.33	มาก	4.67	0.16	มากที่สุด

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา						
5.1 สถานศึกษาและสถานประกอบการควรออก ระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมฝึกอาชีพของ นักเรียนนักศึกษาด้วยกัน โดยสร้างกฎระเบียบ ข้อบังคับของบริษัทในการฝึกอาชีพ	4.29	0.75	มาก	4.86	0.37	มากที่สุด
5.2 ควรมีการเชิญผู้ประกอบการเข้ามาปฐมนิเทศ ให้นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลขององค์กรตนเอง ก่อนที่จะให้นักศึกษาไปฝึกอาชีพ	4.14	0.90	มาก	4.71	0.48	มากที่สุด
5.3 ควรมีการเชิญนักเรียนนักศึกษาที่มี ประสบการณ์ฝึกอาชีพในแต่ละแห่งมาให้ข้อมูล และแนวปฏิบัติตนในการเข้าไปฝึกอาชีพในสถาน ประกอบการเพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม	4.00	1.00	มาก	4.57	0.78	มากที่สุด
5.4 เมื่อมีการเกิดปัญหาในการฝึกอาชีพ สถานศึกษาต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน โดย ไม่ควรปล่อยเป็นภาระของสถานประกอบการแต่ เพียงอย่างเดียว	4.57	0.53	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด
5.5 สถานศึกษาควรมีการปลูกฝังการปฏิบัติเพื่อ สร้างภาพลักษณ์ และชื่อเสียงของสถาบัน เพื่อเป็น การป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายในภาพรวมของ สถาบันตนเองศึกษา	4.86	0.37	มากที่สุด	4.71	0.48	มากที่สุด
5.6 สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการ ทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักเรียนนักศึกษาในการ ฝึกอาชีพ เพื่อการรักษาพยาบาลและการชดเชย เมื่อเกิดอุบัติเหตุ	4.71	0.48	มากที่สุด	4.86	0.37	มากที่สุด
รวม	4.43	0.30	มาก	4.74	0.27	มากที่สุด
โดยรวม	4.14	0.20	มาก	4.59	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 16 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 4.43$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.07$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.91$) และด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 3.64$)

สำหรับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญ โดยเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุด คือ สถานศึกษาจะต้องเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการซึ่งมีความรู้ทักษะในวิชาช่างยนต์เพื่อมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษา ก่อนที่จะออกไปฝึกอาชีพ สถานศึกษาควรมีการปลูกฝังการปฏิบัติ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ และชื่อเสียงของสถาบัน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายในภาพรวมของสถาบันตนเองศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักเรียนนักศึกษาในการฝึกอาชีพ เพื่อการรักษาพยาบาลและการชดเชยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันออกกระเปาะหรือข้อแนะนำสำหรับนักเรียนนักศึกษาในการปฏิบัติตนเมื่อไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการ เมื่อมีการเกิดปัญหาในการฝึกอาชีพ สถานศึกษาต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน โดยไม่ควรปล่อยเป็นภาระของสถานประกอบการแต่เพียงอย่างเดียว และสถานศึกษาต้องสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการดำเนินงานร่วมกับสถานประกอบการในการเชิญเป็นวิทยากรผู้มีทักษะชำนาญการมาบรรยายและฝึกทักษะอาชีพให้กับนักเรียนนักศึกษา

สำหรับการประเมินความเป็นไปได้แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นว่ามีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 4.74$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.69$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.67$) มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.40$) และด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 4.45$)

สำหรับประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความสำคัญ โดยเห็นว่ามีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ สถานศึกษาจะต้องเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการซึ่งมีความรู้ทักษะในวิชาช่างยนต์เพื่อมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษา ก่อนที่จะออกไปฝึกอาชีพ สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันออกกระเปาะหรือข้อแนะนำสำหรับนักเรียนนักศึกษาในการปฏิบัติตนเมื่อไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องกำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาทั้งในด้านบุคลิกภาพ ความสามารถ เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบในการ

ประเมิน ในการวัดประเมินผลควรมีหลักเกณฑ์ในด้านของพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม และความรอบคอบในการทำงานด้วย โดยให้ครูที่เลี้ยงในสถานประกอบการเป็นผู้ประเมิน สถานศึกษาและสถานประกอบการควรออกระเบียบเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาร่วมกัน โดยสร้างกฎระเบียบข้อบังคับของบริษัทในการฝึกฝึกอาชีพ สถานศึกษา และสถานประกอบการควรมีการทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักเรียนนักศึกษาในการฝึกอาชีพ เพื่อการรักษาพยาบาลและการชดเชยเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรให้ผู้ประกอบการ จากสถานประกอบการต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร ต้องมีการวางแผนการ ติดตามการนิเทศการฝึกอาชีพร่วมกันและรับรู้แก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาและสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียนนักศึกษา สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องร่วมกันออกแบบ การวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา ควรมีการเชิญผู้ประกอบการเข้ามาปฐมนิเทศให้ นักศึกษาได้รับทราบข้อมูลขององค์กรตนเองก่อนที่จะให้นักศึกษาไปฝึกอาชีพ เมื่อมีการเกิดปัญหาใน การฝึกอาชีพ สถานศึกษาต้องแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกัน โดยไม่ควรปล่อยเป็นภาระของ สถานประกอบการแต่เพียงอย่างเดียว และ สถานศึกษาควรมีการปลูกฝังการปฏิบัติเพื่อสร้าง ภาพลักษณ์ และชื่อเสียงของสถาบัน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายในภาพรวมของ สถาบันตนเองศึกษา

สรุปผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ การสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสรุปตามตาราง ดังต่อไปนี้

พูน บณ สิโต ชีเว

ตาราง 17 สรุปรองค้ประกอบ ลำดับความต้องการ และแนวทางการพัฒนาทางการมีส่วนร่วมในการฝึก
อาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์

องค์ประกอบ การมีส่วนร่วม	ลำดับความต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วม	แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนาที่ พิจารณาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ
1. ด้านการมี ส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	<p>1.การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการจัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ</p> <p>2.การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการออกฝึกอาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร</p> <p>3.ครูฝึกและครูนิเทศมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตามความเหมาะสม</p> <p>4.การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการนำหลักสูตรรายวิชาในการออกฝึกอาชีพ</p> <p>5.การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขาอาชีพ</p> <p>6.การมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ</p> <p>7.การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ</p>	<p>1. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม</p> <p>2.ควรให้ผู้ประกอบการเข้ามาอบรมก่อนนักเรียนนักศึกษาจะออกไปฝึกอาชีพ</p> <p>3.ควรให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบบนในการฝึกอาชีพ</p> <p>4.ควรให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพ</p> <p>5. ควรให้ผู้ประกอบการร่วมในการนิเทศหลักสูตรและนิเทศนักเรียนนักศึกษา</p>	<p>1.ควรให้ผู้ประกอบการจากสถานประกอบการต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตร</p> <p>2.ควรเชิญผู้ประกอบการเข้ามาอบรมนักเรียนนักศึกษาก่อนไปฝึกอาชีพ</p> <p>3.ควรมีการออกระเบียบในการฝึกอาชีพพร้อมกัน</p> <p>4.ควรให้สถานประกอบการเข้ามาร่วมการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพ</p> <p>5.สถานศึกษาจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สถานประกอบการระหว่างการฝึกอาชีพ</p>

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบ การมีส่วนร่วม	ลำดับความต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วม	แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนา ที่พิจารณาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ
2.การมีส่วนร่วม ในชั้นวางแผน	<p>1.การมีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา</p> <p>2.การมีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ</p> <p>3.การมีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ</p> <p>4.การมีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน</p> <p>5.การมีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร</p> <p>6.การมีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม กระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ</p> <p>7.การมีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา</p> <p>8.การมีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ</p>	<p>1. ควรให้สถานประกอบการวางแผนร่วมกันที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษา</p> <p>2. ให้สถานประกอบการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการฝึกอาชีพ</p> <p>3.ให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดทำคู่มือการฝึกอาชีพ</p> <p>4. สถานประกอบการต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาคุณธรรมของนักเรียนนักศึกษา</p> <p>5. สถานประกอบการต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบการฝึกอาชีพ</p> <p>6. สถานประกอบการควรเข้ามาร่วมวางแผนในการออกแบบหลักสูตร</p>	<p>1. ควรมีการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดทิศทางในการฝึกอาชีพ</p> <p>2.ควรมีการวิเคราะห์วางแผนในการกำหนดเนื้อหาเป็นการรองรับการฝึกอาชีพ</p> <p>3.ควรร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการฝึกอาชีพ</p> <p>4.ต้องมีการร่วมกันวางแผนการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษา</p> <p>5. ควรให้สถานประกอบการমনเณะแนวโครงสร้างองค์กรเพื่อการฝึกอาชีพ</p> <p>6.ควรมีการร่วมกันวางแผนการสื่อสารระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ</p>

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบ การมีส่วนร่วม	ลำดับความต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วม	แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนาที่ พิจารณาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ
3. การมีส่วนร่วม ร่วมปฏิบัติการ	1. การนำความรู้ในสถานศึกษามา ประยุกต์ใช้สำหรับการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ 2. การมีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตามการฝึกอาชีพอย่าง สม่ำเสมอ 3. การมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในการฝึกอาชีพ 4. การมีส่วนร่วมในการจัดหา งบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตร และยกระดับการฝึกอาชีพ 5. การสร้างความอดทนและ เสียสละในการฝึกอาชีพตามที่ ได้รับมอบหมายอย่างเต็ม ความสามารถ 6. การมีส่วนร่วมในการบูรณาการ ใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีใน การฝึกอาชีพ 7. การให้และรับข่าวสารระหว่าง สถานศึกษาและสถาน ประกอบการเป็นไปอย่าง สม่ำเสมอ 8. การมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูในสถานศึกษาเข้า รับการถ่ายทอดความรู้ เทคโนโลยีในสถานประกอบการ	1. สถานประกอบการ จะต้องร่วมผลิตนักเรียน นักศึกษาและรับ ผลประโยชน์ร่วมกัน 2. ควรสถาน ประกอบการเข้ามา อบรมเกี่ยวกับช่างยนต์ ก่อนให้นักเรียนนักศึกษา ไปฝึกอาชีพ 3. สถานประกอบการ ต้องร่วมกันติดตามการ ฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา 4. สถานประกอบการ และสถานศึกษาควรมี ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนนักศึกษา 5. ควรให้สถาน ประกอบการนำ เทคโนโลยีใหม่ๆ มา นำเสนอที่สถานศึกษา 6. สถานศึกษาและสถาน ประกอบการต้องสร้าง เครือข่ายปฏิบัติการฝึก อาชีพร่วมกัน	1.ควรเชิญวิทยากร จากสถาน ประกอบการมาอบรม ความรู้ให้นักเรียน นักศึกษา 2.สถานศึกษาและ สถานประกอบการ ต้องสร้างเครือข่าย การเรียนรู้การฝึก ทักษะอาชีพร่วมกัน 3.ควรให้สถาน ประกอบการได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการ นำเสนอเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ๆ สม่ำเสมอ 4.สถานศึกษาต้องเปิด โอกาสให้สถาน ประกอบการได้มีส่วน ร่วมในการดำเนิน โครงการต่างๆ 5.สถานศึกษาและ สถานควรร่วมกัน สอดส่องดูแลไม่ให้ นักเรียนนักศึกษาออก กลางคัน

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบ การมีส่วนร่วม	ลำดับความต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วม	แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนา ที่พิจารณาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ
4. การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ประเมินผล	<p>1.การมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา</p> <p>2.การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ</p> <p>3.การมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ</p> <p>4.การมีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ</p> <p>5.การมีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ</p> <p>6.การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>1. สถานประกอบต้องมีส่วนร่วมในการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพ</p> <p>2. สถานประกอบการควรมีส่วนร่วมประเมินบุคลิกภาพ และความสามารถนักเรียน นักศึกษา</p> <p>3. ควรให้น้ำหนักการประเมินการฝึกอาชีพที่การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ</p> <p>4.ควรให้ครูพี่เลี้ยงและผู้ชำนาญงานมีส่วนร่วมในการประเมินการฝึกอาชีพ</p> <p>5.การวัดประเมินผลควรใช้วิธีการวัดเชิงคุณภาพมาร่วมด้วย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์</p> <p>6.สถานประกอบการควรมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรม จริยธรรมในการฝึกอาชีพ</p>	<p>1.จะต้องร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพ</p> <p>2.ร่วมกันกำหนดองค์ประกอบการประเมินผล</p> <p>3. ควรร่วมกันประเมินการปฏิบัติตน บุคลิกภาพ และความสามารถในการฝึกอาชีพ</p> <p>4.สถานประกอบการควรเป็นผู้ร่วมตัดสินการผ่านหรือไม่ผ่านในการฝึกอาชีพ</p> <p>5.ควรให้สถานประกอบการยึดทักษะฝีมือเป็นหลักเกณฑ์การผ่าน</p> <p>6.ควรร่วมกันประเมินพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมในการฝึกอาชีพ</p>

ตาราง 17 (ต่อ)

องค์ประกอบ การมีส่วนร่วม	ลำดับความต้องการพัฒนา การมีส่วนร่วม	แนวทางการพัฒนา การมีส่วนร่วม จากการสัมภาษณ์	แนวทางการพัฒนาที่ พิจารณาโดย ผู้ทรงคุณวุฒิ
5. การมีส่วนร่วม ร่วมในการรับรู้ ปัญหา	<p>1.การมีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p> <p>2.การมีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p> <p>3.การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ</p> <p>4.การมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา</p> <p>5.การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ</p> <p>6.การมีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p> <p>7.การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง</p>	<p>1. ควรเชิญสถานประกอบการมาร่วมแนะแนวการปฏิบัติตนก่อนไปฝึกอาชีพ</p> <p>2. ควรให้สถานประกอบการและรุ่นพี่มาให้ข้อมูลในการออกฝึกอาชีพแต่ละแห่ง</p> <p>3.สถานประกอบการต้องร่วมกันแก้ไขปัญหานักเรียนนักศึกษา</p> <p>4.ควรมีระเบียบการฝึกอาชีพของสถานประกอบการเอง</p> <p>5.สถานประกอบการควรมีมาตรการป้องกันการทะเลาะวิวาท</p> <p>6.ควรร่วมกันส่งเสริมไม่ให้เรียนนักศึกษาทำเสียชื่อเสียงสถาบัน</p> <p>7.สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการทำประกันอุบัติเหตุระหว่างการฝึกอาชีพ</p>	<p>1. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรร่วมกันออกระเบียบในการฝึกอาชีพ</p> <p>2.ควรมีการเชิญผู้ประกอบการเข้าให้ข้อมูลการปฏิบัติตนก่อนไปฝึกอาชีพ</p> <p>3.สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องแก้ไขปัญหาดังๆของนักเรียนนักศึกษา</p> <p>4.ควรร่วมกันปลูกฝังการปฏิบัติเพื่อสร้างภาพลักษณ์แก่สถาบันและองค์กร</p> <p>5.สถานศึกษาและสถานประกอบการควรสวัสดิการในการฝึกอาชีพ เช่น ประกันอุบัติเหตุ ค่ารักษาพยาบาล</p>

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปผล

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้
  - 1.1 สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 3.68$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 3.66$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 3.63$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.59$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.55$)

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ($\bar{X} = 4.60$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.57$) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 4.56$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 4.52$) และอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X} = 4.50$)

1.3 ลำดับความต้องการการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ด้านที่มีความต้องการมากที่สุดได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาตามลำดับ

2. แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$)

ประเด็นที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษา ก่อนไปฝึกอาชีพ การร่วมกันออกระเบียบในการปฏิบัติตนในช่วงฝึกอาชีพ การร่วมกันกำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา การร่วมกันประเมินจากพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม และความรอบคอบในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร และการนิเทศการฝึกอาชีพร่วมกัน การรับรู้และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาร่วมกัน การร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพ และการปลูกจิตสำนึกในการรักษาชื่อเสียง ภาพลักษณ์ ของสถาบันในการฝึกอาชีพ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่าสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากสถานศึกษามีการสร้างการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการ

อย่างเป็นระบบ มีการดำเนินงานร่วมกันในด้านการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านถ้าไม่ทราบว่าสถานประกอบการและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนมากกว่าในด้านอื่นๆซึ่งใกล้เคียงกับ ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ สถานศึกษา และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทำให้พบว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการเป็นอย่างมาก หลักการจัดการศึกษาได้มุ่งเน้นให้มีการศึกษาฝึกทักษะโดยครูเป็นผู้มีบทบาทในการฝึกในสถานศึกษาและให้นักเรียนได้ฝึกเพิ่มเติมในสถานประกอบการซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Othman and others (2011) ที่ได้ศึกษาบทบาทของครูฝึกวิทยากรฝึกอบบรมทวิภาคีในมาเลเซีย ที่พบหลักการสำคัญในการเรียนภาควิชาอุตสาหกรรมว่า ในภาคอุตสาหกรรมให้ความสำคัญการฝึก 70% ในสถานประกอบการ แล้วอีก 30% จะดำเนินการฝึกในสถาบันการฝึกอบบรม ทำให้ทราบว่าทักษะที่สำคัญนั้นนักศึกษาจะได้รับมากในสถานประกอบการ เช่นเดียวกับที่ Prosser and Allen (1925) ได้เสนอแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติงานว่า การปฏิบัติงานจะได้ผลก็ต่อเมื่อนักศึกษาได้ฝึกงานจริงในโรงงาน ไม่ใช่การฝึกแบบฝึกหัด หรือลองผิดลองถูกในสถานศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ พัทธนา ศรีขาลี (2556) ได้ศึกษาความต้องการของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกวิชาชีพที่พบว่าพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับทักษะของนักศึกษาฝึกอาชีพ เช่น การแสวงหาความรู้ใหม่การพัฒนาตนเองอยู่เสมอการมีความประพฤติที่ดีมีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ซึ่งสถานศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนวิชาช่างยนต์ ได้เน้นการฝึกอาชีพที่สถานประกอบการเป็นหลัก จึงเป็นผลให้การมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์การมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีสภาพที่พึงประสงค์มากกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและพบว่าอยู่ในระดับมาก 1 ด้านคือด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากบุคลากรทางการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีความต้องการการมีส่วนร่วมระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา เพื่อร่วมในการฝึกอาชีพโดยได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ที่จะสามารถทำให้การฝึกอาชีพประสบผลสำเร็จ สถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นผู้รับผลประโยชน์ร่วมกันจึงจำเป็นต้องมีการตัดสินใจและการร่วมปฏิบัติการไปด้วยกัน ดังที่ Cohen and Uphoff (1980) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆเช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการร่วมประเมินผล อีกประการหนึ่งที่บุคลากรอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ให้ความสำคัญ ในการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการคือ การมีส่วนร่วมในการออกกฎระเบียบในการควบคุมพฤติกรรมของนักเรียน

นักศึกษาในการฝึกอาชีพ โดยเห็นว่าพฤติกรรมมีความสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ อันเป็นคุณลักษณะของนักเรียนนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารง มะเซ็ง และคณะ (2555) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่พบว่าสถานประกอบการมีความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาโดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากในเรื่องของคุณธรรม และจริยธรรม ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องร่วมกันในการแก้ไขปัญหาของนักเรียนนักศึกษาที่ต้องร่วมรับรู้ปัญหาและป้องกันมิให้เกิดผลกระทบที่จะทำให้นักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพไม่สำเร็จ โดยบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ลำดวน พोंงเสียง (2560) ที่สนับสนุนว่าสถานประกอบการยังต้องการนักเรียนนักศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะในการปฏิบัติงานควบคู่กันไปด้วย ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าสถานศึกษาและสถานประกอบการต้องการที่จะผลิตนักเรียนนักศึกษาที่มีคุณภาพ และการเป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีด้วย

จากการวิเคราะห์เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า ดัชนีความต้องการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีความต้องการมากที่สุดในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจาก สถานศึกษาและสถานประกอบการเห็นว่าการที่นักเรียนนักศึกษาเข้ามาฝึกอาชีพนั้น เป็นการฝึกตามหลักสูตรที่มีเงื่อนไขของเวลาที่ชัดเจน โดยที่ผ่านมามีปัญหาในการฝึกอาชีพ บุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษาและผู้ประกอบการ อาจมีความเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จำเป็นต้องให้ข้อมูลร่วมกันในการตัดสินใจในการให้นักเรียนนักศึกษาแต่ละคนผ่านการฝึกอาชีพ เนื่องจากการที่นักเรียนนักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบทักษะอาชีพในอนาคต จำเป็นต้องมีความรู้ทักษะวิชาการและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงจะสามารถเป็นผู้ที่สมบูรณ์ในการประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการประเมินผล ตลอดไปจนถึงการนิเทศในการฝึกอาชีพจึงควรสร้างช่องทางให้ผู้ประกอบการและสถานศึกษามีส่วนร่วมรายการประเมินด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุชวสา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม (2561) ที่ทำการวิจัยพัฒนาระบบนิเทศออนไลน์ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ที่มองเห็นความสำคัญของการประชุมวางแผนนิเทศร่วมกัน อันเป็นรูปแบบของการประเมินผลการฝึกอาชีพนักศึกษาอีกทางหนึ่ง ข้อเสนอเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความต้องการมีส่วนร่วม ทั้ง 5 ด้าน มีค่าดัชนีเพื่อการจัดเรียงลำดับความสำคัญ ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือแทบจะต้องการให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดย เมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมทำให้มีการคิดค้นแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ เกิดกระบวนการพัฒนาที่เอื้อต่อผู้รับผลประโยชน์ทุกฝ่าย นอกจากนี้ ประทีป พรหมทอง (2534) ก็ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับ

สถานประกอบการว่า จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของนักศึกษา เป็นหน้าที่ที่ต้องสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการที่จะต้องให้นักศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม การทดลองฝึกในสถานประกอบการจริงเช่นเดียวกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2535) ที่ได้มีนโยบายที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาที่เน้นให้สถานศึกษาหาทางร่วมมือกับวงธุรกิจ อุตสาหกรรมและสถานประกอบการเอกชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกอาชีพ และสนองต่อ ความต้องการซึ่งกันและกัน และงานวิจัยของ Cecile (2009) ที่ได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ว่าการเปิดโอกาสให้มีการสนทนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การนำประสบการณ์ ของบุคคลต่าง ๆ ที่ร่วมให้ข้อคิดเห็นทำให้เกิดการรับรู้ที่หลากหลายจะเป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนกระบวนการ วางแผนการศึกษาได้เป็นอย่างดี ที่จะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จ

2. จากผลการศึกษาที่พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ แผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจสืบเนื่องมาจาก การจัดทำแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ที่สังเคราะห์ ขึ้นนั้นได้ผ่านการสัมภาษณ์จากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมกับสถานประกอบการ อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งได้แก่วิทยาลัยการอาชีวศึกษาระบวน และการสัมภาษณ์สถานประกอบการซึ่งมี นักศึกษาหมุนเวียนไปฝึกอาชีพเป็นประจำในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำให้เกิดความชัดเจนในความต้องการ ของกลุ่มสถานประกอบการเหล่านั้น ที่สะท้อนจากประสบการณ์ที่เคยอยู่ร่วมกับนักเรียนนักศึกษามา ยาวนาน ทำให้เห็นช่องทางแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน เป็นผลให้แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ ที่จัดทำขึ้นนี้มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการจัดฝึก อาชีพระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เป็นหลักการที่ดีซึ่งหากสถานศึกษาจะจัดหา เครื่องมือเครื่องใช้มาให้นักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพเอง คงไม่มีงบประมาณและสถานที่มากพอที่จะ ดำเนินการได้เหมือนกับสถานประกอบการ ดังนั้นสถานประกอบการในแต่ละแห่งซึ่งมีวัตถุดิบและ บุคลากรเป็นของตนเองอยู่แล้วและความพร้อมในเรื่องของ วัสดุอุปกรณ์วิชาช่างยนต์เป็นจำนวนมาก จึงเป็นโอกาสดีที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาต้องให้ความสำคัญและสร้างการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ สอดคล้องกับคำกล่าวของ กาญจน์ เรืองมนตรี, ธีระ รุยเจริญ และชรินทร์ นามวรรณ (2554) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาต่าง ๆ เช่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจร่วมกัน การรับผิดชอบในการบริหารและการปฏิบัติการ นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการ ระดมกำลังความคิดแล้ว ยังเป็นการแบ่งเบาภาระในการบริหารงานด้วย ดังนั้นประโยชน์ในการ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ที่รับนักศึกษามาฝึกอาชีพ จึงอยู่บนพื้นฐานของ หลักการได้รับประโยชน์ร่วมกันนั่นเอง ในการศึกษาแนวทางครั้งนี้ ยังมีประเด็นหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงใน การฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องปลูกฝังในเรื่องของการปฏิบัติตนและการสร้าง

ภาพลักษณ์ให้กับสถาบันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายความเสื่อมเสียชื่อเสียงของสถาบันที่ตนเองศึกษาอยู่ จึงเป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาและสถานประกอบการจะต้องรายงานข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาที่ไปฝึกอาชีพ ให้สถานศึกษาทราบเป็นระยะ เพื่อเป็นการแก้ไขและป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมีประเด็นที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการมาอบรมความรู้ให้นักเรียนนักศึกษาก่อนไปฝึกอาชีพ การร่วมกันออกระเบียบในการปฏิบัติตนในช่วงฝึกอาชีพ การร่วมกันกำหนดองค์ประกอบในการประเมินผลการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา การร่วมกันประเมินจากพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม และความรอบคอบในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การออกแบบหลักสูตร และการนิเทศการฝึกอาชีพร่วมกัน การรับรู้และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนนักศึกษาร่วมกัน การร่วมกันออกแบบการวัดประเมินผลการฝึกอาชีพของและการปลูกจิตสำนึกในการรักษาชื่อเสียง ภาพลักษณ์ของสถาบันในการฝึกอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1.1 สถานศึกษาต้องสนับสนุนทางด้านผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร หรือช่างที่มีความรู้เฉพาะด้านวิชาช่างยนต์ เข้ามาให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษา ในระหว่างที่นักเรียนนักศึกษากำลังฝึกอาชีพอยู่ เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ ทักษะฝีมือ ควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพ

1.2 ภาครัฐควรสนับสนุนเงินทุนให้กับนักเรียนนักศึกษา หรือเงินยืมหมุนเวียนจากสถาบันการเงิน เพื่อนำไปประกอบอาชีพหลังจากการฝึกอาชีพแล้ว

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ครูผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ ไปปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้การออกแบบหลักสูตรการฝึกอาชีพจะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆที่เข้ามามีบทบาท ในการฝึกอาชีพสาขาวิชาช่างยนต์ และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกอาชีพให้ทันสมัยตามสภาพปัจจุบันด้วย

2.2 ในการนำแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ไปใช้ การสถานศึกษาอาชีวศึกษาแห่งอื่น ควรมีการศึกษาความต้องการจำเป็นอีกครั้ง โดยอาจใช้องค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้ง 5 ด้านจากงานวิจัยครั้งนี้ ไปศึกษา แต่ก็อาจได้ค่าดัชนีความต้องการในประเด็นสำคัญที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ได้ ทั้งนี้ความต้องการการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและสถานประกอบการแต่ละแห่งอาจแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายสาเหตุ จะทำให้ทราบแนวทางที่ต้องการนำมาแก้ไขได้ตรงกับความต้องการ

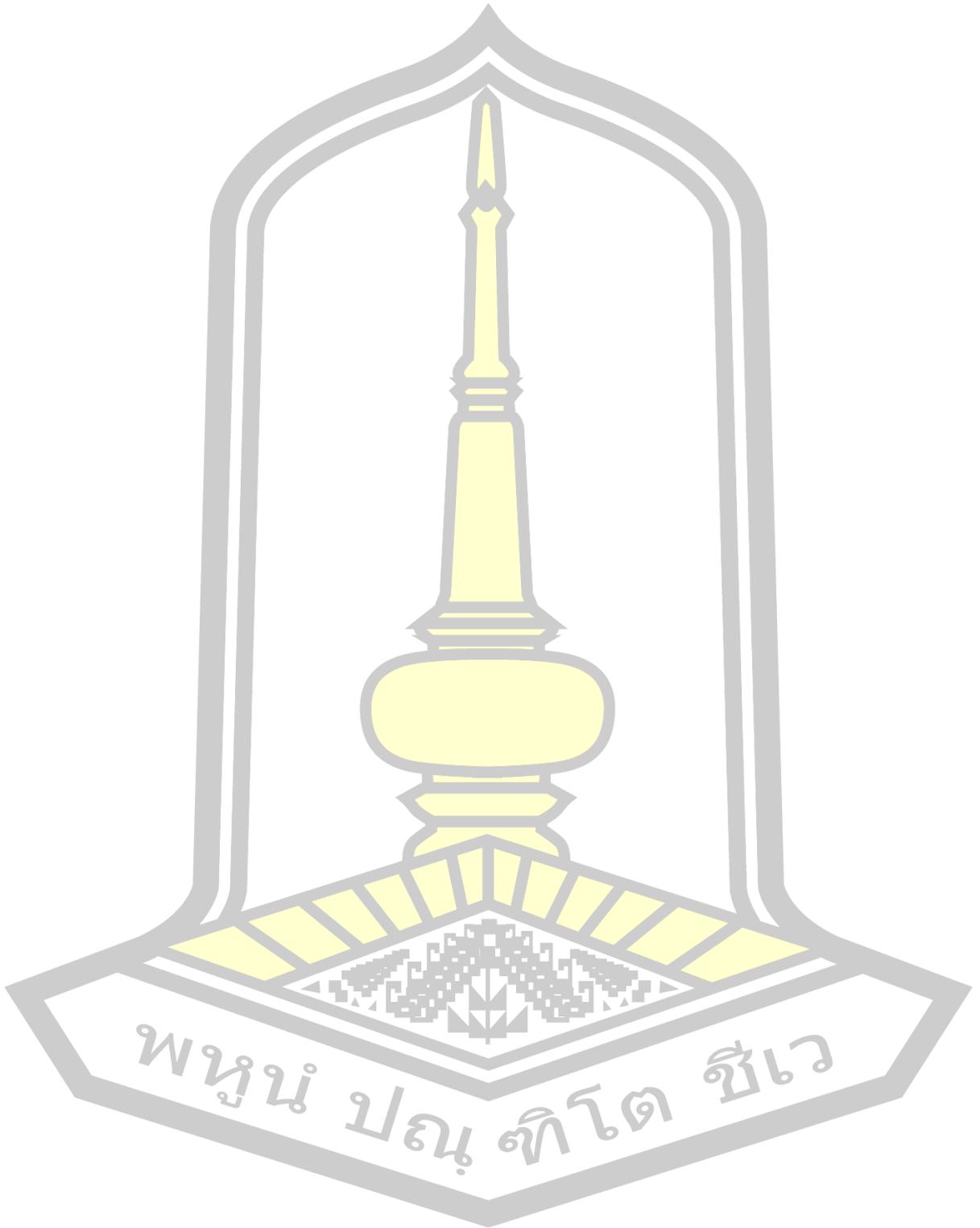
3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาหรือประเมินความต้องการที่จำเป็น (Needs Assessment) ของนักเรียนนักศึกษาที่ไปฝึกอาชีพยังสถานประกอบการ เพื่อการพัฒนาการฝึกอาชีพในมุมมองความต้องการของนักเรียนนักศึกษาที่อาจจะแตกต่างกับสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อนำข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการฝึกอาชีพ

3.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกสถานประกอบการในการฝึกอาชีพของนักเรียนนักศึกษา ที่ครอบคลุมการรับรู้ การสนใจ และทัศนคติ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการพิจารณาสถานประกอบการในการฝึกอาชีพ

พหุ ประเด็น ชีวะ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

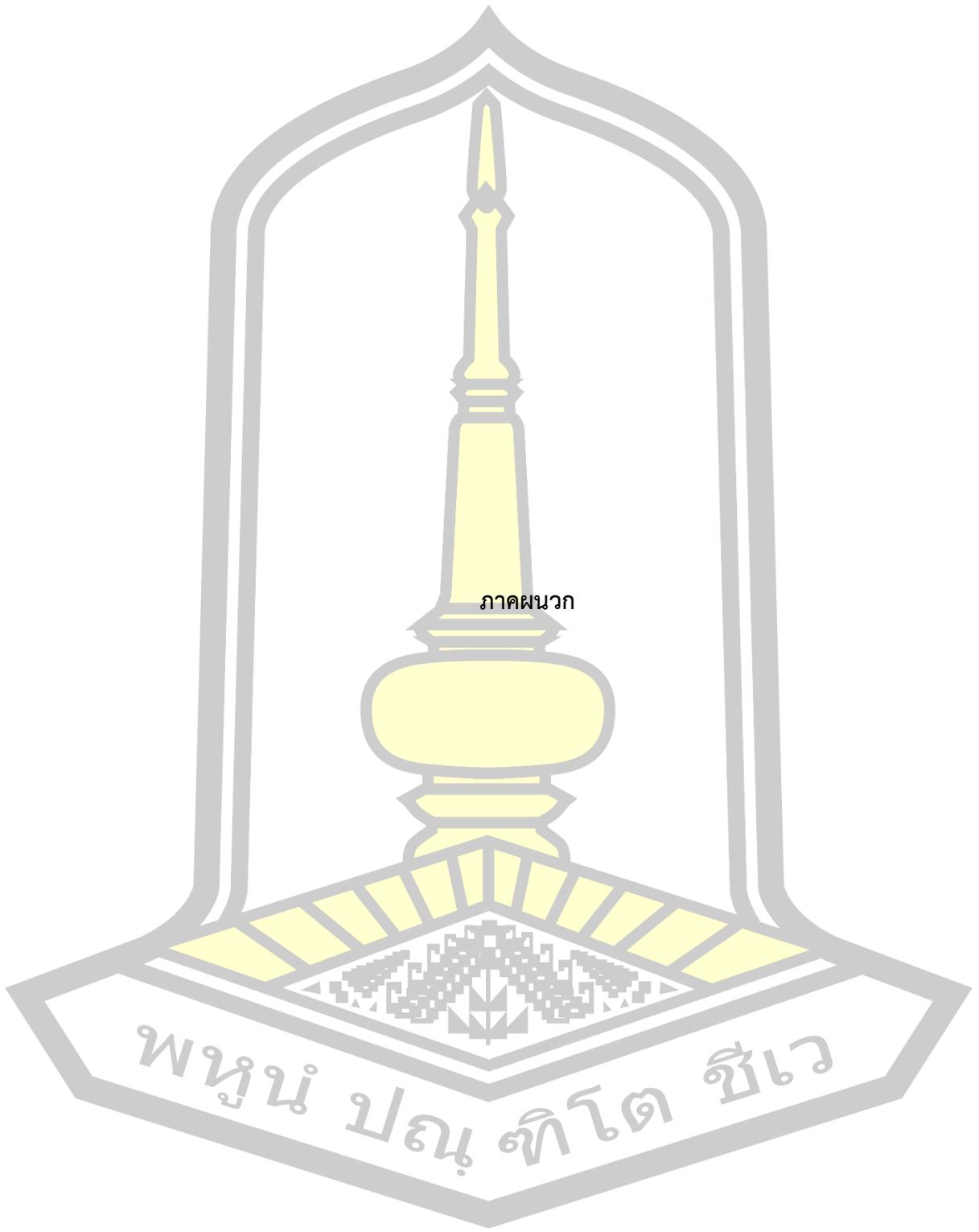
- กรมอาชีวศึกษา. (2533). รายงานประจำปี 2533 คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา.
- กรมอาชีวศึกษา. (2535). แนวคิดของผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานต่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมไทย. วารสารการวิจัยอาชีวศึกษา, 1(2), 29-35, เมษายน-มิถุนายน.
- กรมอาชีวศึกษา. (2542). หน่วยศึกษานิเทศก์ในงานหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2538 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง : รายวิชา 21042101 การโปรแกรมควบคุมไฟฟ้า. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอาชีวศึกษาภาคเหนือ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมอาชีวศึกษา. (2545). กิ่งศตวรรษกรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษากรม.
- กรมอาชีวศึกษา. (2546). ภาวะการมีงานทำ ผู้สำเร็จอาชีวศึกษา' 34. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- กาญจน์ เรืองมนตรี, ชีระ รุญเจริญ และธรินธร นามวรรณ. (2554). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- จรรยา บันเทิง. (2548). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โอ เอ พรินติ้ง.
- จันทร์เพ็ญ ศรีกาวิ. (2550). แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานวิชาการของสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- เขาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์ (2552). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำ : กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำสแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ธีรวุฒิ บุญยโสภณ. (2536). การบริหารอาชีวและเทคนิคศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังน่านาวิทยา.
- นงคัลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2541). รายงานการวิจัยการวิเคราะห์การจัดอันดับ มหาวิทยาลัยของประเทศในเอเชีย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัญญัติ แก้วส่อง. (2539). รูปแบบทางสังคม-จิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการพัฒนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2552). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กทม. :
 ประสานการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเพ็ญ กุละนาม. (2550). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 บ้านหนองบัวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศา
 สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 สกลนคร.
- ประทีป พรหมทอง. (2534). *การใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาในระดับ
 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรมในเขตการศึกษา 8*. วิทยานิพนธ์
 ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ :
 สถาบันไทยคดีศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. (2550). *รายงานการวิจัยการเพิ่มผลิตภาพกำลังแรงงานอาเซียน*. กรุงเทพฯ :
 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พัฒนา ศรีชาติ. (2556). *เกณฑ์การให้คะแนนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าโดยใช้วิธีสถิติ
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน*. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 อุบลราชธานี*, 3(5), 12-24, มกราคม-มิถุนายน.
- พัฒนา ศรีชาติ. (2556). *ความต้องการของสถานประกอบการต่อคุณลักษณะพึงประสงค์ของนักศึกษา
 ฝึกวิชาชีพกลุ่มเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. *วารสาร
 เทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 3(5), 46-52, มกราคม-
 มิถุนายน.
- พูลศักดิ์ หลักรัตน์. (2549). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านขัว
 แคน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภิญโญ สาร. (2523). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2545). *การทดสอบประสิทธิภาพสื่อ Untitled Document*.
 [ออนไลน์]. ได้จาก : <http://www.boarderless2.sut.ac.th /WebBoard/try.html>.
 [สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 ธันวาคม 2562].

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ*. กรุงเทพฯ : บุ๊คพ้อยท์.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2535). *การทำวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์.
- ลำตวน ฟ่องเสียง. (2560). *ผลการฝึกประสบการณ์และความต้องการของสถานประกอบการในการรับนักศึกษาจากสถาบันการอาชีวศึกษาเข้าฝึกปฏิบัติงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิรัช กุณฑมาศ. (2528). *รายงานการวิจัยรูปแบบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาอาชีวอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- วิเวก ปางพุฒิพงศ์. (2523). *ปัญหาการเรียนการสอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระพันธ์ สิทธิพงศ์. (2540). *การอาชีวศึกษาและเทคนิคการศึกษาสากล*. กรุงเทพฯ : เอพี กราฟฟิคดีไซน์และการพิมพ์.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และสุณี รักษาเกียรติศักดิ์. (2552). *แนวทางการจัดทำและพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติ (พ.ศ. 2546)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศุกันต์ สายบุญลี. (2547). สัมหรือยังการมีส่วนร่วม. *พัฒนาชุมชน*, 5 (3), 55-56.
- สมปรารถนา ชัดเชื้อ. (2552). *การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้ของโรงเรียนเทศบาล 2 “เชิงชุมอนุชนวิทยา” สังกัดสำนักงานการศึกษาเทศบาลเมืองสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). *การจัดการปฏิบัติงานให้นักศึกษามีความสามารถในการทำงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2541). *คู่มือปฏิบัติงานของโรงเรียน เรื่องการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาแห่งชาติ. (2543). *นโยบายและแผนด้านอาชีวศึกษา*. [ออนไลน์]. ได้จาก :<http://www.vec.go>. [สืบค้นเมื่อ วันที่ 18 ธันวาคม 2562].
- สิริอร สกุลเดช. (2557). *การพัฒนารูปแบบการประเมินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

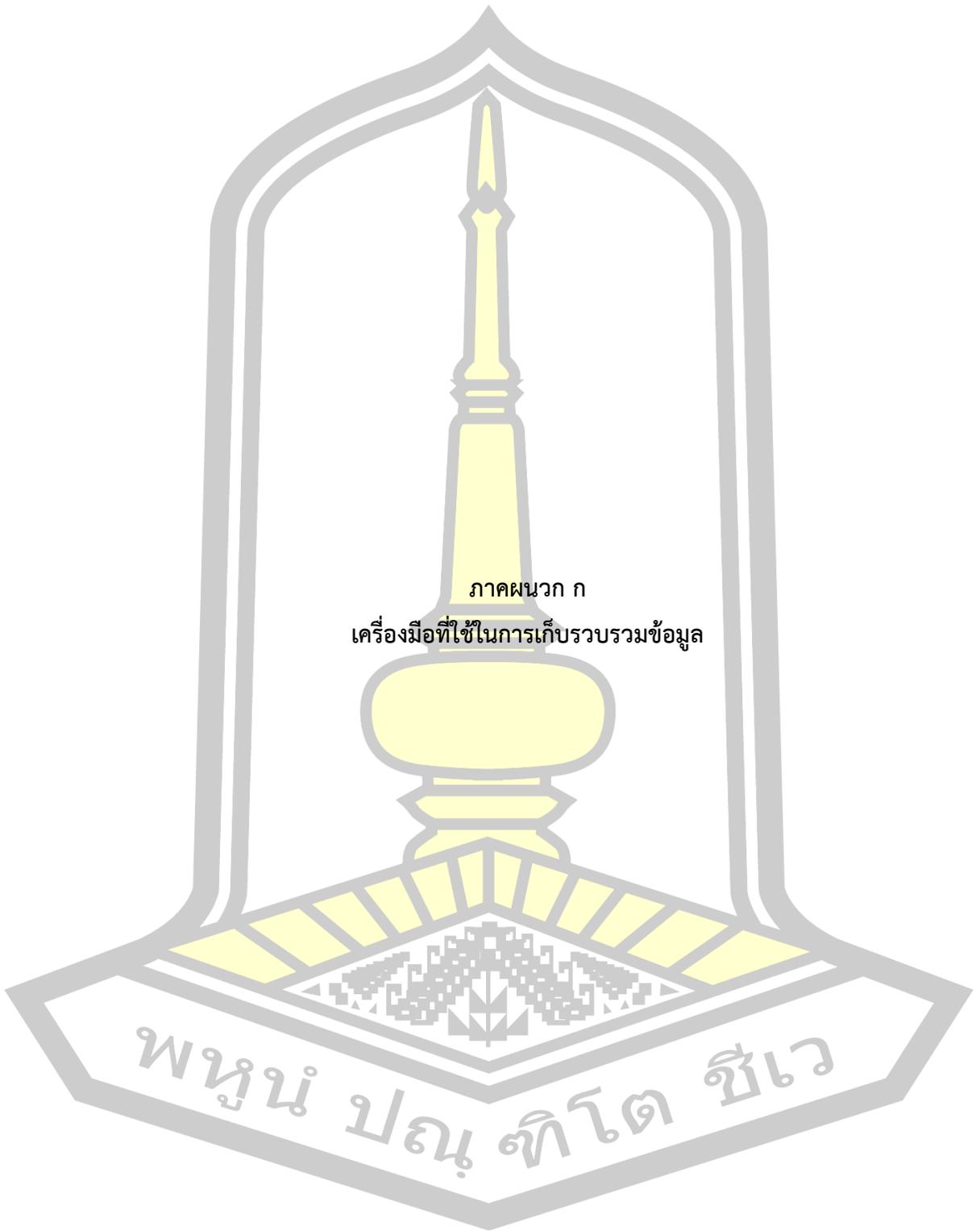
- สุขวสา ภาวภูตานนท์ ณ มหาสารคาม. (2561). *การพัฒนาระบบนิเทศฝึกงานออนไลน์นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุชาติ อุดมโสภกิจ. (2555). ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในศตวรรษที่ 21. *I Focus*, 39(225), 47-51.
- สุมา สามเพชรเจริญ. (2550). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเทศบาลนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุमित ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์การศึกษา. นโยบายสาธารณสุข.
- อาคม วัดไธสง. (2542). *การศึกษาคุณลักษณะด้านการฝึกงานของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) คณะวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการโรงแรม โรงเรียนภูเก็ตเทคโนโลยีตามความต้องการของสถานประกอบการ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อารง มะแข็ง และคณะ. (2555). คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมสาขาวิชาก่อสร้างตามความต้องการของสถานประกอบการในเขต จังหวัดนราธิวาส. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 4(3), 54-66, กันยายน-ธันวาคม.
- อำนาจ เลิศขยันดี. (2542). *การประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศิลปะสนองการพิมพ์.
- Cecile, R.J. (2009). Participatory Program Planning in An Adult Literacy Organization Case Study of A Diversity Education Group. *Journal of Gynecologic Surgery*. 14(2), 95-99, February.
- Cohen, J.M. and T.N. Uphoff. (1980). *Effective Behavior in Organizations*. New York : Richard D. Irwin.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management : Concept Theory and Implementation*. Atlanta : Georgia State University.
- Furco, A. (1996). Service Learning and School-to-Work. *Journal of Cooperative Education*, 32(1), 7-14, August.

- Keith, D. (1972). *Human Behavior of Work-Man Relations and Organization Behavior*. New York : McGraw-Hell.
- Kotze, T.G. and P.D. Plessis. (2003). Students as Co-producers of Education: A Proposed Model of Student Socialization and Participation at Tertiary Institutions. *Quality Assurance in Education*, 11(4), 186–201.
- Newstrom, J.W. and K. Davis. (1993). *Organizational Behavior : Human Behavior at Work*. New York : McGraw–Hill.
- Othman, M. and others. (2011). Optimal methods for evaluating antimicrobial activities from plant extracts. *J Microbiol Method*, 84, 161–166.
- Prosser, C.A and C.R. Allen. (1925). *Vocational Education in a Democracy*. New York : Century.
- Reeder, W. (1973). *Beliefs Disbelief's and Social Action Department of Rural Sociology Bulletin*. New York : University of Missouri.
- Ricks, F. and others. (1993). Reflections on the Cooperative Education Literature *Journal of Cooperative Education*, 29(1), 6-23, August.
- Schaafsma, H. (1996). Reflections of a Visiting Co-op Practitioner. *Journal of Cooperative Education*, 31(2-3), 83-100, June.
- Turnbull, B. (1997). *The Mediating Effect Of Participation and Process Outcomes On Evaluation Use in British Columbia School Accreditation*. Ph.D. Thesis, University of British Columbia.
- Vlosky, D.A. (2003). *Social Sector Participatory Development in Honduras : A Process Across Institutions, Cultures and Continents*. Ph.D. Thesis, Louisiana State University.
- Whang, In-Joung. (1981). *Management of Rural Change in Korea : The Samuel Undoing*. Seoul : Seoul National University Press.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

พหุบัน ปณุ จิตโต ชีเว

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์
ระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

2. ข้อคำถามจะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกำหนดความคิดเห็นเป็นน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอความกรุณาท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อทุกตอนตามความคิดเห็นของท่านจากสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยภาพรวม การตอบแบบสอบถามไม่ทำให้เกิดผลเสียหายใดๆ ต่อตัวท่าน และภาคปฏิบัติงานในสถานศึกษา แต่จะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการ การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป

นายไมตรี ภูหัตถการ

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ( ) ที่ตรงกับข้อความที่เป็นข้อมูลของผู้ตอบ

1. ตำแหน่งหน้าที่

- ( ) ผู้บริหารสถานศึกษา
- ( ) ครูผู้สอนแผนกวิชาช่างยนต์
- ( ) ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน
- ( ) ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้างานทวิภาคี
- ( ) บุคลากรตำแหน่งผู้จัดการในสถานประกอบการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพ
แผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง อ่านข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย / ตรงข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ตาม
ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์มาก
- ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์น้อย
- ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์น้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน										
1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาใน การฝึกอาชีพ		✓				✓				

ลำดับ	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ										
11.	มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักสูตรสำหรับการฝึกอาชีพ										
12.	มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำออกฝึกอาชีพ										
13.	มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ										
14.	มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด										
15.	มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา										
16.	มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ										
17.	มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน										
18.	มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพตามโครงสร้างหลักสูตร										
19.	มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพ										
20.	มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครูนิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา										
21.	มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ										
22.	มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน										
23.	มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การลงโทษนักเรียน นักศึกษาฝึกอาชีพ										
24.	มีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ										

ลำดับ	รายการ	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
39.	มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ										
40.	มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ										
41.	มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา										
42.	ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง										
	การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา										
43.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง										
44.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง										
45.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง										
46.	มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ										
47.	มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง										
48.	มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา										
49.	มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ										
50.	มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ										

ตอนที่ 3 : ปัญหาและข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

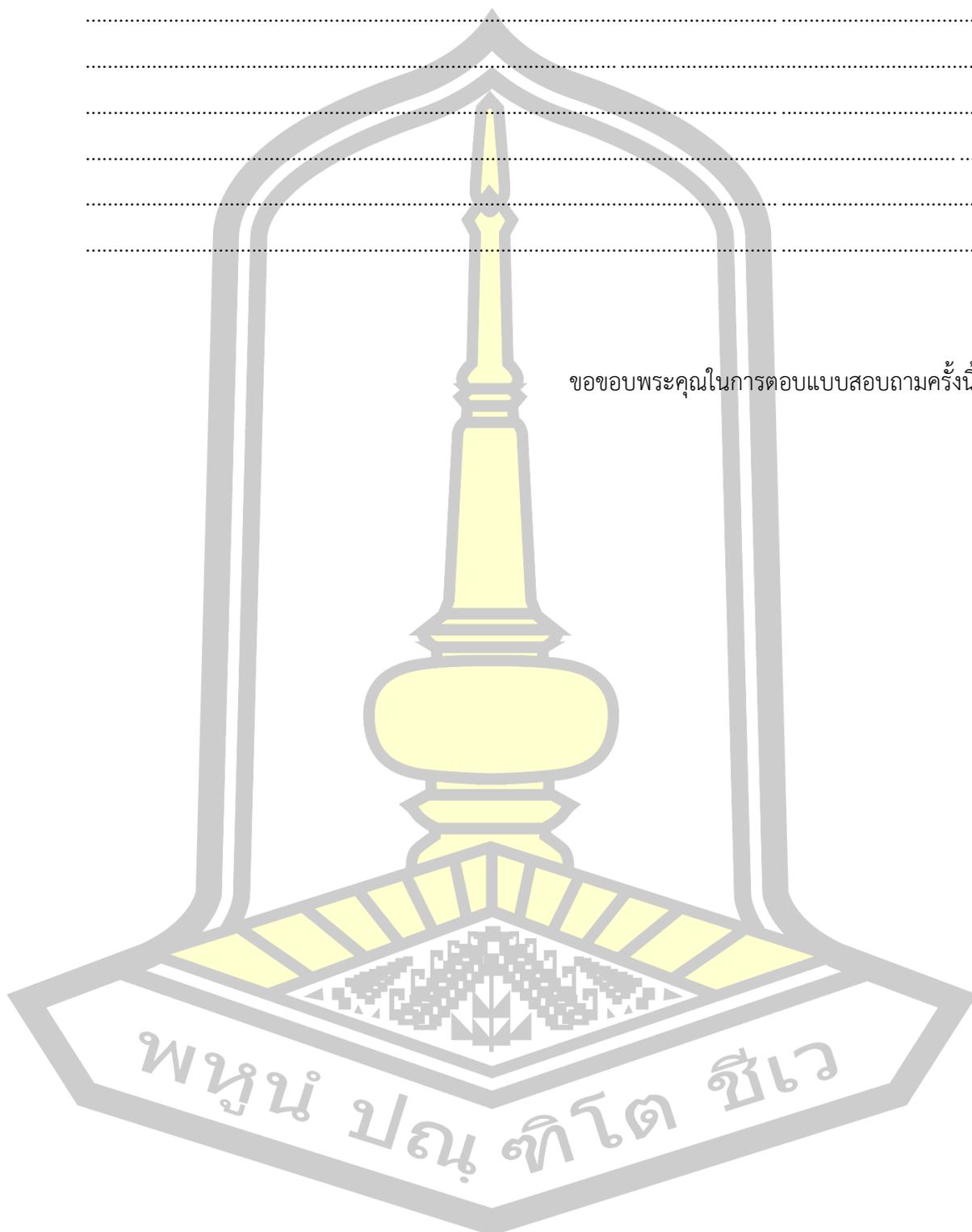
.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์
ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. กรุณาพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึก
อาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบประเมินฉบับนี้จะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการ
ให้การประเมินด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายไมตรี ภูหัตถการ

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุ อนุ ภิ โต ชีเว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบให้ตรงกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยแต่ละระดับมีค่าความหมายดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ลำดับที่	แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ควรให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมรายการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาร่วมกับครู เพื่อการตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา		✓					✓			
2	สถานศึกษาควรสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่จำเป็นเพื่อให้สถานประกอบการใช้ผู้อำนวยการควบคุมดูแลให้นักเรียนนักศึกษาเวลาไปฝึกอาชีพ ให้กับสถานประกอบการที่นักเรียนนักศึกษาไปฝึกอาชีพ		✓				✓				

แบบสัมภาษณ์

แนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถาน
ประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง
สถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์.....

ตำแหน่ง.....

สถานศึกษา/สถานประกอบการ.....

ผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ นายไมตรี ภูหัตถการ

สถานที่สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้บริหาร ครู หรือผู้จัดการสถานประกอบการ มีบทบาทที่ในการสนับสนุน
ส่งเสริม การฝึกอาชีพนักเรียนนักศึกษา ท่านมีความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึก
อาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัด
กาฬสินธุ์ อย่างไรใน 5 ด้านต่อไปนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

.....

.....

.....

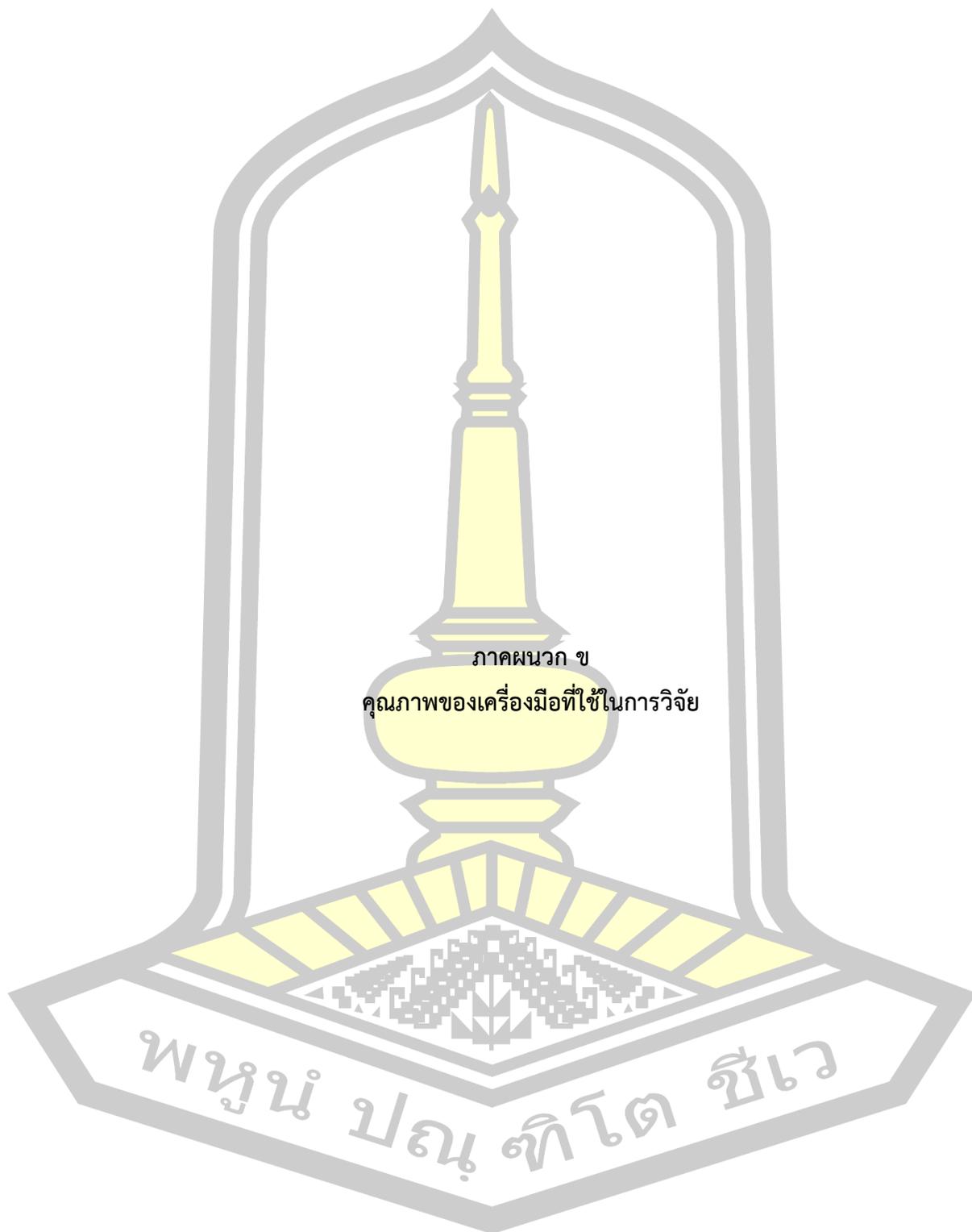
.....

.....

.....

.....

พจนานุกรม ศาสนา ๒๕๖๕

ภาคผนวก ข
คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

พหุมนุ ปณุ ทิโต ชีเว

แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา
สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่าง
สถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

คำชี้แจง : โปรดพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่

-1 หมายถึง แน่ใจว่าคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5	รวม			
	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ									
1.	การมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษาในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
2.	การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการฝึก อาชีพตรงตามโครงสร้างหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
3.	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการ นำหลักสูตรรายวิชาในการฝึกอาชีพ	1	0	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้	
4.	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบ ระยะเวลาในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
5.	การมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
6.	การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเห็นชอบการ จัดรูปแบบและแนวทางการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
7.	การมีส่วนร่วมในการกำหนดระยะเวลาและ ช่วงเวลาในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
8.	ครูฝึกและครุניתที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และปรับเปลี่ยนสายงานในการฝึกอาชีพตาม ความเหมาะสม	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							สรุปลผล
		1	2	3	4	5	รวม	ค่า IOC	
9.	การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา ออกฝึกอาชีพเพื่อให้ตรงสาขา อาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
10.	การมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำ แบบฟอร์มการนิเทศในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน								
11.	มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักสูตรสำหรับการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
12.	มีส่วนร่วมวางแผนวิเคราะห์รายวิชาเพื่อนำ ออกฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
13.	มีส่วนร่วมวางแผนในการจัดหลักสูตรเพื่อ ผลิตช่างฝีมือที่มีความชำนาญเพียงพอทั้ง ด้านปริมาณและคุณภาพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
14.	มีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาการฝึกอาชีพ เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด	1	1	1	1	0	4	0.80	ใช้ได้
15.	มีส่วนร่วมวางแผนระดมทรัพยากรและทุน เพื่อการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
16.	มีส่วนร่วมวางแผนจัดบรรยากาศสภาพ แวดล้อมกระบวนการเรียนรู้ในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
17.	มีส่วนร่วมวางแผนการฝึกอาชีพเพื่อตรงกับ ความต้องการของตลาดแรงงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
18.	มีส่วนร่วมจัดทำแผนและคู่มือการฝึกอาชีพ ตามโครงสร้างหลักสูตร	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้
19.	มีส่วนร่วมวางแผนในการนิเทศติดตามการ ฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
20.	มีส่วนร่วมวางแผนประชุมสัมมนาครูฝึก ครู นิเทศ ในการควบคุมดูแลการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							
		1	2	3	4	5	รวม	ค่า IOC	สรุปผล
21.	มีส่วนร่วมวางแผนในการควบคุมในการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
22.	มีส่วนร่วมวางแผนเตรียมกำลังคนเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงาน	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
23.	มีส่วนร่วมวางแผนและหาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการลงโทษนักเรียนนักศึกษาฝึกอาชีพ	0	1	1	1	1	4	0.80	ใช้ได้
24.	มีส่วนร่วมวางแผนในการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ นักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
	การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ								
25.	มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
26.	มีส่วนร่วมจัดทำ รวบรวมและพัฒนาหลักสูตรเพื่อความรู้หรือทักษะในการประกอบอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
27.	มีส่วนร่วมในการจัดหาวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ก่อนและหลังการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	0	4	0.80	ใช้ได้
28.	มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูในสถานศึกษาเข้ารับการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีในสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
29.	มีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามการฝึกอาชีพอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
30.	มีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณเพื่อพัฒนาหลักสูตรและยกระดับการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
31.	นำความรู้ในสถานศึกษามาประยุกต์ใช้สำหรับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้
32.	มีส่วนร่วมในการส่งเสริมระเบียบวินัยและรักษาวินัยในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5	รวม			
33.	สร้างความอดทนและเสียสละในการฝึกอาชีพตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
34.	มีส่วนร่วมในการบูรณาการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
35.	การให้และรับข่าวสารระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
36.	มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดระบบนิเทศโดยใช้เทคโนโลยี	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล									
37.	มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาสำหรับการออกฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
38.	มีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรฐานสมรรถนะสำหรับการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
39.	มีส่วนร่วมในการประเมินผลความสามารถในการใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการฝึกอาชีพ	1	1	0	1	1	4	0.80	ใช้ได้	
40.	มีส่วนร่วมในการจัดทำเกณฑ์การวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
41.	มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
42.	ประชาสัมพันธ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเรียน นักศึกษาในการฝึกอาชีพอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
	การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา									
43.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	1	0	4	0.80	ใช้ได้	

ข้อ ที่	รายการ	ระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ							ค่า IOC	สรุปผล
		1	2	3	4	5	รวม			
44.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการวิเคราะห์มาตรฐานรายวิชาในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
45.	มีส่วนร่วมในการนำปัญหาการใช้วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีในการฝึกอาชีพมาพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
46.	มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาด้านการบริหารจัดการหลักสูตรในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
47.	มีส่วนร่วมในการพัฒนาเปลี่ยนแปลงแผนและคู่มือการฝึกอาชีพให้มีความเหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	0	1	4	0.80	ใช้ได้	
48.	มีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลและแก้ปัญหาในระหว่างการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
49.	มีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลในการฝึกอาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	
50.	มีส่วนร่วมในการในการแก้ปัญหาการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษาไม่ตรงสาขาวิชาชีพ	1	1	1	1	1	5	1.00	ใช้ได้	

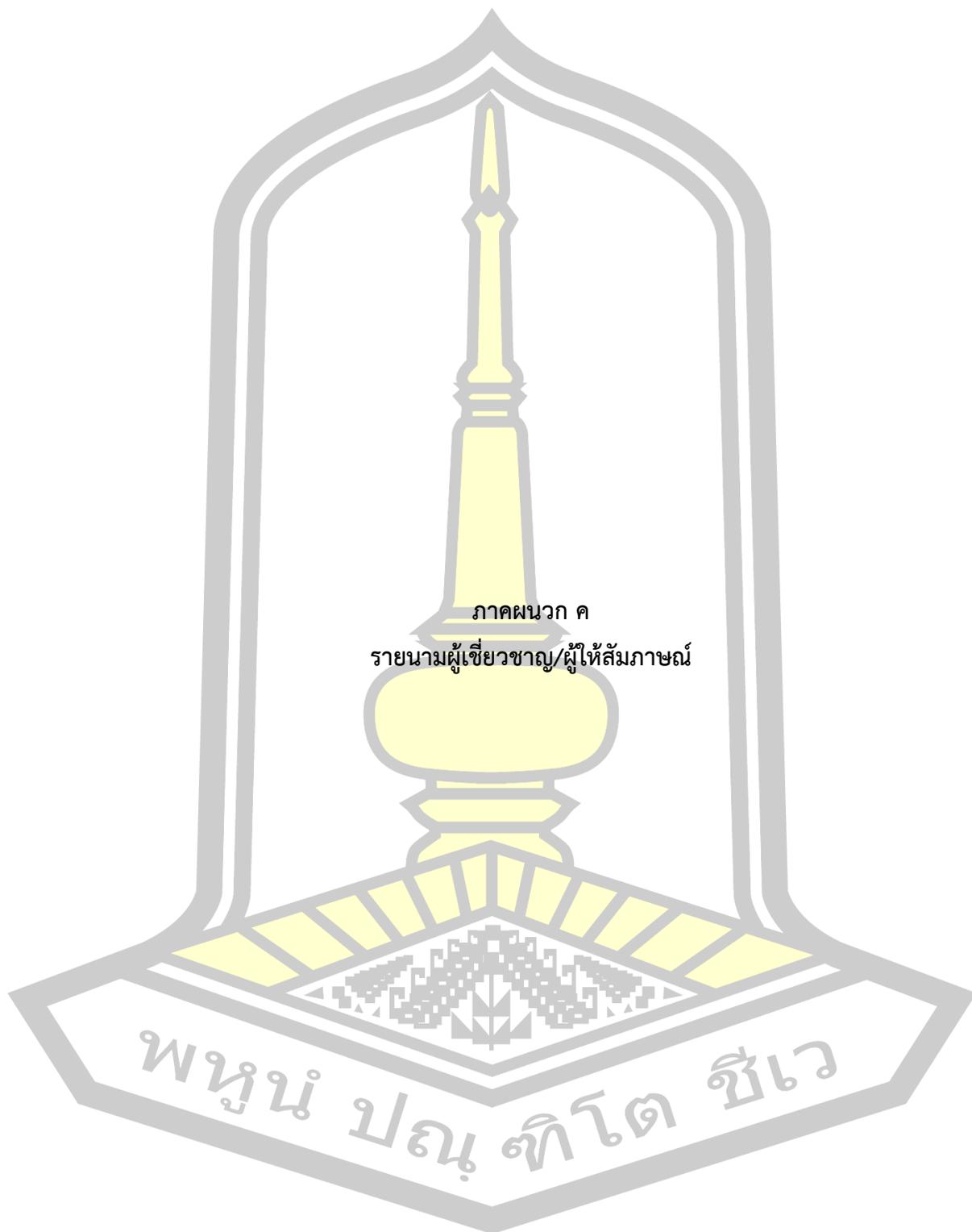
ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษา
และสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์

ด้าน	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่นเมื่อตัดข้อนี้ออก
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1	0.49	0.94
	2	0.58	0.94
	3	0.24	0.94
	4	0.24	0.94
	5	0.32	0.94
	6	0.37	0.94
	7	0.42	0.94
	8	0.36	0.94
	9	0.37	0.94
	10	0.40	0.94
2. ด้านการมีส่วนร่วมในชั้นวางแผน	1	0.60	0.94
	2	0.69	0.94
	3	0.41	0.94
	4	0.61	0.94
	5	0.44	0.94
	6	0.72	0.94
	7	0.79	0.94
	8	0.77	0.94
	9	0.65	0.94
	10	0.66	0.94
	11	0.31	0.94
	12	0.45	0.94
	13	0.42	0.94
	14	0.46	0.94

ด้าน	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ค่าความเชื่อมั่นเมื่อตัดข้อนี้ออก
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	1	0.51	0.94
	2	0.78	0.94
	3	0.62	0.94
	4	0.59	0.94
	5	0.24	0.94
	6	0.76	0.94
	7	0.61	0.94
	8	0.66	0.94
	9	0.38	0.94
	10	0.27	0.94
	11	0.23	0.94
	12	0.35	0.94
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	1	0.57	0.94
	2	0.45	0.94
	3	0.51	0.94
	4	0.31	0.94
	5	0.78	0.94
	6	0.25	0.94
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	1	0.22	0.94
	2	0.33	0.94
	3	0.25	0.94
	4	0.29	0.94
	5	0.32	0.94
	6	0.30	0.94
	7	0.33	0.94
	8	0.57	0.94

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ มีค่าระหว่าง 0.22 – 0.79

และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Alpha) = 0.94

ภาคผนวก ค

รายนามผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ให้สัมภาษณ์

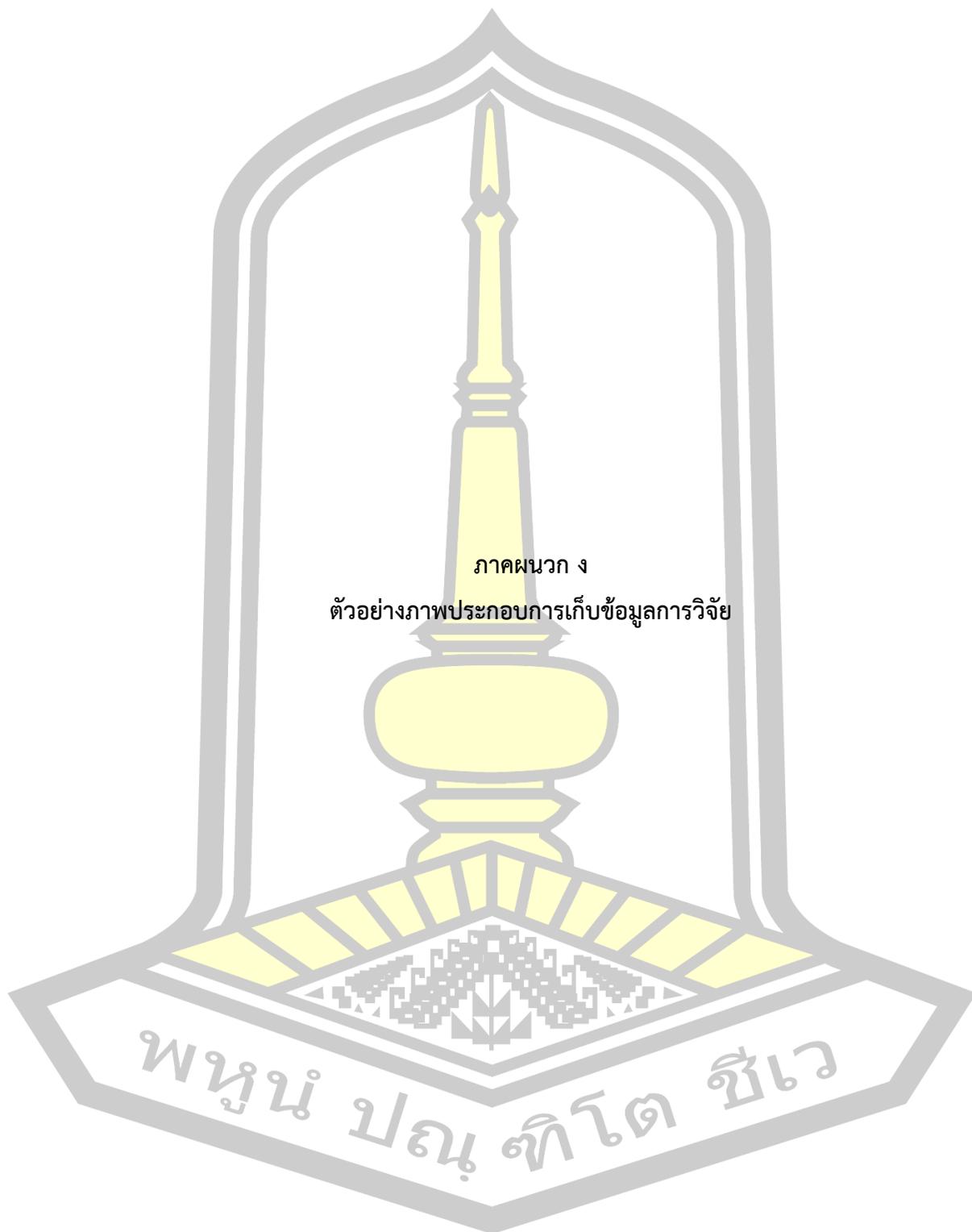
พหุบัน ปณ จักโต ชีเว

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้การสัมภาษณ์

1. นายประดิษฐ์ ญาณประเสริฐ ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพกระนวน
อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
2. นายไชยยา ทับวิธร รองผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพกระนวน
อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
3. นายอดิศักดิ์ พะวงค์ ครูวิทยาลัยการอาชีพกระนวน
อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
4. นายโชคชัย พรหมถาวร ครูวิทยาลัยการอาชีพกระนวน
อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น
5. นายอำนาจ รักษาชาติ ผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัด สุปตน์มอเตอร์
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
6. นายธนภัทร ภูนาสี ผู้จัดการบริษัท ฟอर्ट วีอาร์พี กาฬสินธุ์ จำกัด
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
7. นายไพรวลัย อ้อชัยภูมิ ผู้จัดการบริษัท กาฬสินธุ์ ฮอนด้าคาร์ส จำกัด
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
8. นายสุวรรณ หมื่นสี ผู้จัดการบริษัท คูโบต้ากาฬสินธุ์ จำกัด
อำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

พหุบัน ปณ กิจโต ชีเว

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างภาพประกอบการเก็บข้อมูลการวิจัย

พหุบัน ปณฺ ทิโต ชีเว

ผู้บริหาร ครู ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพของสถานศึกษา

เก็บและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเตรียมจากครูที่เกี่ยวข้อง

สัมภาษณ์ผู้จัดการบริษัท คูโบต้ากาฬสินธุ์

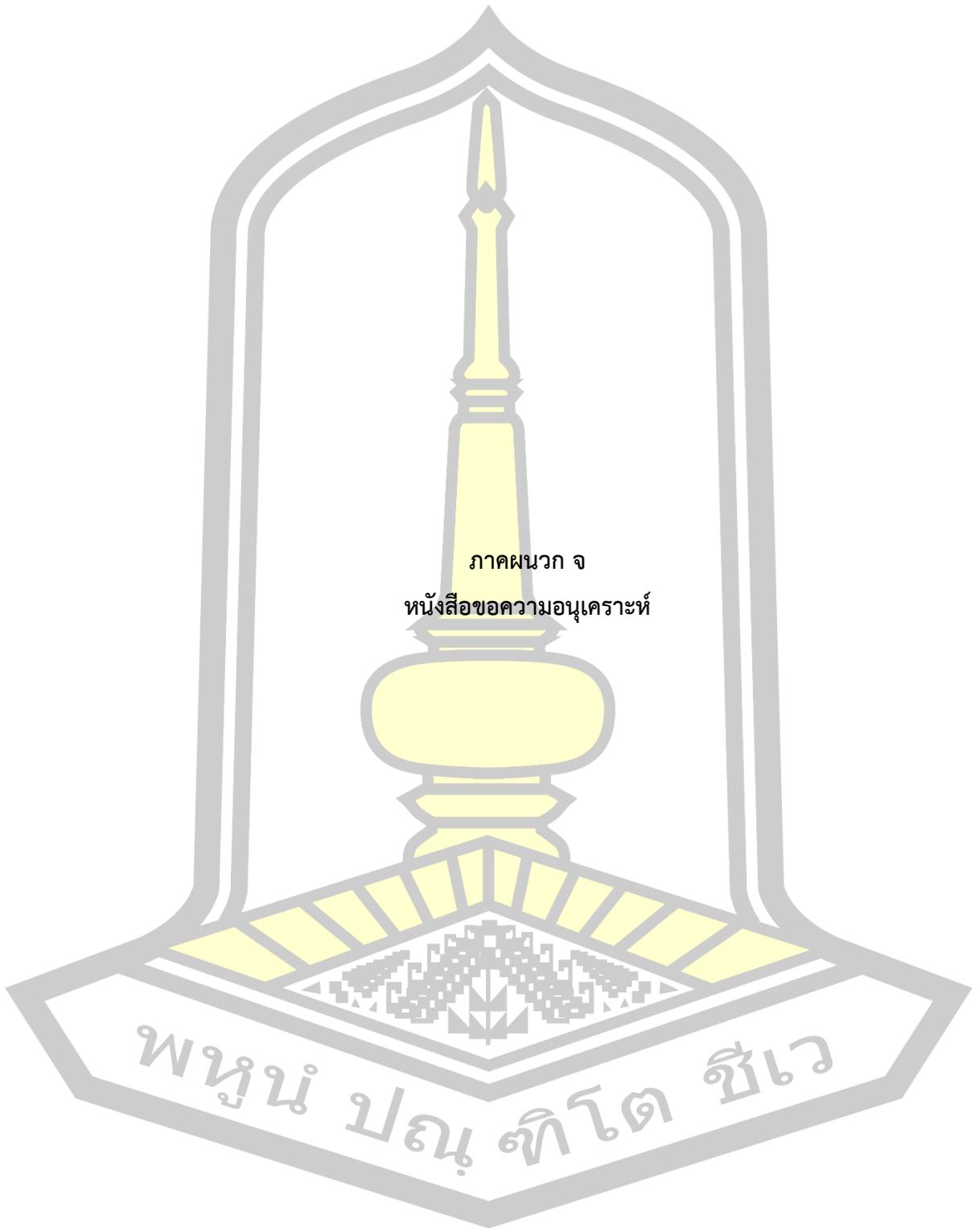
สัมภาษณ์ผู้จัดการบริษัท ฟอर्ड วีอาร์พี กาฬสินธุ์

สัมภาษณ์ผู้จัดการ หจก.สุพัฒน์มอเตอร์ กาฬสินธุ์

สัมภาษณ์ผู้จัดการบริษัท ฮอนด้าคาร์ส กาฬสินธุ์

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์

พหุบัน ปณ จิตโต ชีเว

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน นายวิศวาชาติ สุวรรณราช

ด้วย นายไมตรี ภูหัตการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนว
ทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน นายวาทีช ผ่านสำแดง

ด้วย นายไมตรี ภูหัตการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนว
ทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน นายประดิษฐ์ ญาณประเสริฐ

ด้วย นายไมตรี ภูหัดการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาศึกษา
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนว
ทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน นายสุรวัฒน์ ปิติจรัสเชาว์กุล

ด้วย นายไมตรี ภูหัดการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนว
ทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน นายสุรีย ศรีชะตา

ด้วย นายไมตรี ภูหัดการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โอมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน ดร.วิบูลย์ พันธุ์สะอาด

ด้วย นายไมตรี ภูหัตถการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการ
มีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษา
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา
โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และ
มีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนว
ทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัด
อาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า
คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ที่ อว 0605.5(2)/ว093

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

13 มกราคม 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชา
ช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์

เรียน ดร.ถาวร อุทร์พยัคฆ์

ด้วย นายไมตรี ภูหัตถการ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร กศ.ม. การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ จุลสุวรรณ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพแผนกวิชาช่างยนต์ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0872252420

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายไมตรี ภูหัตการ
วันเกิด	วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2521
สถานที่เกิด	อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 195 หมู่ที่ 6 ตำบลห้วยเม็ก อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46170
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู ชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46000
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2541 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนยางตลาดวิทยาคาร จังหวัดกาฬสินธุ์ พ.ศ. 2543 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาฟิสิกส์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ. 2563 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พหุบัณฑิต ชีวะ